

NUN KAWNG SIALTU

Himna
Malsaiwina
Hlawhlinna
Beiseima

Hnehna
Huaisenna
Dikna
Rinna

Mizoram State Library
11802

Rinawina
Taihna
Finna

P.L. Liandinga

MIZORAM STATE LIBRARY

Date of Issue

Due Date

Date of Issue

Due Date

~~3362~~
~~87/100 - 14/100~~

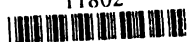
N.B :- Book lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced by the borrower.

*Ka awk em em thin,
Savun pheikhaw k kha,
Hmanah ka U Khuang'a'n
Min pe a.*

NUN KAWNG SIALTU

Mizoram State Library

11802

Letlu : P.L. Liandingu

State Library, Mizoram	28/02
Date of receipt	19-8-94
Signature	Sigurd B/R.
Page	307

Publisher : R. Ramhanga

First published — 1986
Second published — 1994

C. 1,500

MIZORAM STATE LIBRARY
Acc. No 11802
Acc. by Rom
Class. by Mue
Date by
Sub Heading by
Transcribed by
Location No :

*Printed at the YMA Press,
M.G. Road, Aizawl.*

1994

A CHHUNGA THU AWM

Phek

1. I chakna ti pung rawh — William James	1
2. Hlawhchhamna Lairil — Charles Westrill	5
3. Dinchhuahna kawng sarih — William J. Lederer	11
4. I ngaih aiin i paukhauh — Norman Vincent Peale	18
5. Rah i chhuah thei chiang mai — Michael Drury	22
6. Ar talh dan chi dang — Elsa Schiaparelli	27
7. Engtia rei nge i tlin? — Harry Emerson Fosdick	32
8. Rodina hnen atengin zirlai pakhat — Stefan Zweig	36
9. Tlangval te u, nangmahni khawvel a ni e — W. H. Durant	39
10. A hun dik tak hriat — Stuart Kinzie	44
11. I inchhira a pawl — Margaret Culkin Banning	48
12. Tel ve rawh — Morton M. Hunt	53
13. Inngaihtlawmna — H ringnun khai remtu — Michael Drury	59
14. Einstein-a hnen atanga ka haichhuah thuruk — Jerome Weidman	64
15. I hmelmate hmargaih rawh— an buai khawp ang — J. P. McEvoy	70
16. Lawm dan thiam kan mamawh — A. J. Cronin	75
17. Hlawhchham dan — Charles Brower	81
18. Chawimawina tawngkam khatah engkim — Fulton Oursler	84
19. I duhzawng thlang la—Thawh rawh — Sidney & Mary Edlund	88
20. Rilru hahdamna — Joshua Loth Liebman	92
21. Ngaihdamna : Khawngaihnaa chhandamtu — John Kord Lageman	98
22. Mi hausa i la ni thei — William Lear	104
23. Fakderna aia hlu — Phyllis McGinley	107
24. Lunngaih laia i hmel blutzia — Seymour Shubin	112
25. Thlaphanna a awm tawh lo — J. D. Ratcliff	115

CHHUT KHATNA THUHMAHRUAI

Hmanah chuan kan thiandunin thetret chhe chi a siam,
kaihtep pheikhawk kan ban a. A chhiat huna lei lehna mai
tur kan neih loh avangin kan dim em em thin a. Bei-eina
awmzia pawh hre lovin beidawng lovin tun hun hi kan thleng
a. Mi tih ang pui pui ni pha hauh lo mah se keim ka letling
a. ani'n harsa tak chungin sum a tum ve thei ta h'am a.
Keini aia seilenna tuihnai zawk mihring tan chuan hna ropui
tak a la thawh theih a, thil pha tak mai a la tih theih ang
tih thianpa R. Ramhmangaiha nen chuan kan ring nghet tlai.

Tlangvalah rau rau pawh a hawklak chi nih ve nak alatin
keini ang tan pawha ngathawm deuh minn a awm a. Ina kan
haw charg apangin thingpui tur tak min hlui thin a. Cau
mai ni lovin hmangaiha hmel hmuh kha kan tan chuan
khawvel suma lei rual loh a lo ni. Nu Sangkhumi (thianpa
Mala nu) khan a vuinaa ka tel thei to piwi ka tihzia hi min
han hre ve se chu min khawngaih leh ngei ang Mahse.
*Hmangaih neih a chan chu Hmangaih neih loh a chuan a tha
zaw* kan ti si.

A chhunga tawng chheh dan hrang hrang hi a ubin a
huar ang tih ka hria, Mahse a ziaktute zah avang leh a thu
ui vangin ka namul mar ngim si lo. Chat an thu nung, mi
fate'n sum duh vang ni hlek lova an zah, In chhawng sarih
chhunga pawha hman theih, leh kawngah pawh hlu tho si
chu ka zah tlai a ni.

Sawisel tur emaw, tih dan tha zawk min kawhhmuh tur
emaw nei chuan inthla hrung hauh lovin min finchhuah thei
se duhthusam a ni.

Dated Aizawl,
the 8 h March, 1986

Sd/-
P L. Liandinga

CHHUT HNIHNA THUHMAHRUAI

Inbual fai mamawh ber ber te hi inbual lam ngaihsak l an nih ka ring thin. Chutiang bawkin be kan hringnui kawig hrang hrangah hian kan tlakchham ber ber hi ka ngaihsak loh zawng a ni duh hle mai. Rinawmna thu tuiptu lo mite hian rinawmna thu kan mamawh ang a, huaisenn chanchin ngaihnam ti lo mi te hian huaisen kan mamawh hlein ka ring thin. Chu thirna atangi zu thir chuan bawhlo tam tawk nen heng thute hi a mamawhtute barh dar ngaihtuah tur em ni tiin ka ngaihtuah fo thin a. Mahse chhut khatna lo chhiar tawh mi phenkhat duhdan te ngaihtuahin a cheimawina thudang tel lövin heti hian a tma at tlema chhah deuh zawkin kan han buatsaih leh a ni.

Chhut khatnaa tel lo thu engemawzat kan han telh thar leh a. Chungte chu :

- (1) Tlangvalte u, nangmahni khawvel a ni e
- (2) Hlawhchham Dar
- (3) I thawh duhzawng thlang la - thawk rawh !
- (4) Rilru hahdamna
- (5) Mi hausa i la ni thei

Keima tum dan tak phei chuan tuna mi aia chhah leh thu pai tam zawka chhuah ka lo tum a. A hmanrua pawh thianle duhsakna azarah ka nei ve nual a. Mahse Dika te unau, kei aia khawl chhut chak zawk leh tiktur pawimawh zawk neia ingai, min lo be buai a, "Â pa lo kal vat teh !" ti chamchi mai 'avangin ka tumdan pawh ka zik chhuahpui hlei thei ta lova. Pawi pawh ka ti chhuang si lo !

He lehkhahu chhunga thu chi hrang hrang te hi ngaihnawm tak leh ropui tak niin a buatsaihtu lam chuan a hriat lmin a ziaktu leh a ngaihtuah chhuaktu nih malsawmna kan han dawng tel lo hlawh hi chu a uibawm ngawtin ka hria. Hringnun thudik, he nun kawng kan zawhna atana hruaitu eng ropui tak niin ka hre hlawn. A chhunga thu te hi hlui mai lo tur leh hmanlai thil chang ngai lo tur ni hlawmin a

lang a, hei tak hi a hlutna a ni thin. Chhiartu zawng zawng-
 id ngaihnaawm ti tak leh mahni nuna kan chhawr theihna lai
 tur te ngaihtuah chungin chhiar ila, mi lian leh mi tẽ, mi
 thiam leh thiam lo pawhin kan hlawkpui vek ka ring a ni.

Zofate'n hausak te kan han tum ve a, pumpelh zawng
 reng rengin kan buai a, kan han hmuh fuh ve pawhin mi
 mawl kuta chempui hlan ang main kan tan thil hlawhawm a
 chang zo thin ni hial te'n ka hria a. Hlawhtlinna te pawh
 mi fate'n remhriatna leh thawhrimna hmanga an hmuh lain
 a ruka kan ruk khawm te hi hlawhtlinna emaw kan ti mai
 thin nin a lang a. Kan thawhrimna tam ber hi chu hlawh-
 tin nuam kan tih vang pawh ni lovin hahdam deuha nun
 kan tum vang mai mai ni te pawhin a hriat theih a. Sum leh
 paia malsawmna han dawng deuh anga langte lah hian Pathian
 hremna kan tawk ta beuh emaw tih tur a ni fo bawh. Heng
 zawng zawng hi hringnun kan hmuh theih vang ni ngein kei
 pek chuan ka hre ve khanglang a. Mahni thutna pindan
 chẽp zet aungin pawh ka lo ti ve thin.

Zirtirna nget tlet tlawt leh awmze nei, mahni fate tana
 hnutchhiah tum lo hian sum leh pai, in hmun lo ram leh
 sulrolin a eichhiat theih thil dang te kan hnutchhiah rui ang
 tih ka hlau thin a. Fate khawm tur ro tam tak ai chuan a
 khawmu tur hi kan ngaihtuah a tul thinin ka hre ve khang-
 lang thin.

Mizo tlangva, kaltumna nei reng reng lova kal nguah
 nguah, nu leh pa thawh chhuah sa hmanga inhrai puar a,
 mahni thahrui thut bet tlat engemawzat kan awm ang tih te
 ka hlau thin. Chung mite tan chuan he lehkhahu pan te hi
 mit tivartu lo ni se ka va duh em!

Mi ramah chuan sorkar ringawt hi hna neitu a ni lova,
 chuanin hetiang lehkhahu lehlin pawh hi a buaithakna
 tam tak a awm phah a ni. Keini vengah ve chuan hnathawh
 chungchang kan sawiin inhlawhfakna leh Contract hna lo
 chu sorkar kutah engkim a awm a, kan ram atana hriat
 phak loh thil tam tak an ziaak leh nuai thin.

(iv)

A tawp berah phuan he lehkhapu kan chhut hmas
juma nui hawk hawk chung a min chhutsaktu, pa ngathaw
leh hna pha, Nazareth Press neitu Pu Lawma'n min lo bor
san ta hlauh mai hi a lunglenthlak thu sawi ka duh. He lo
kan hun neih hi hetu khawpa rei lo hi a nih si chuan n
dan tha zawk leh tuhnang nei zawk hi engahnge kan zav
kan zawn loh yang?

Dated Alzawl,
1st June, 1994

P. L. Lawma

I CHAKNA TI PUNG RAWH

William James

Ha bul kan tan dawn hi chuan ri'ru lam hna a ni emaw, thahrui hmanna chu hna a ni emaw kan zet lovin kan khawr deuh ngei ngei thin a. Kan hna thar han ber tak tak for chuan inthawh zal deuh phawt a ngai tih pawh kan hria ang. Han inthawh zal hnu hian tha thar dang, danglam tak mai a lo awm thin a; hei hi a chak a, a hna heh dan a dang zath mai a ni.

Dan naranin hah khatnaah hian kan hna hi kan bansan thin a. Kan inkhelh pawhin kan tlan peih tawh lova, a kalin kan kal a, hna kan thawh pawhin kan chawhsan tawh mai thin a; "tawk" kan ti mai thin. Mahse loh theih loh thil avanga tih tho a ngaih chuan thil mak tak a lo thleng thei a ni. Kan hahna chu engemaw chen chu a tawrh a hai viau a, mahse zawi zawiin a lo bovin a hma aia thathovin kan chhonzawm leh thei tlal! Chutiang hunah chuan tha thar kan bawh pawp leh ta tih chu a chiang mai. Tha thar hi hi kermahnaah hian chi thum chi li a awm a, chung chu bre lovin kan lo hai pawp lo laklawh a; kan chakna thuahtship chhâwng hrang hrang thleng pha lo chuan hah kan intun chau kan inti a, kan hna tam tak hi kan bansan ta mai mai thin a ni.

Mi tam tak chuan chakna chhekkhaw! ringa nun chu nuam kan tin a hman tangkai dan pawh kan thiam ngei ang. Mi tin hian eng hunah emaw chuan kan taksaa chakna awm, hman tangkai lohva awm mai mai chu hriat chluahna hon remchang kan nei thin. Kan nih theih tur dik tak han ngathuah hi chuan thophang tak chung a che vel ang lek kan ni. Kan mei chu ah lovin a khu ringawt a; kan tih tur hriat tha ber ber hi a zik a la bûl tlal a. Kan rilru leh taksaa thiltit - theihna awm zinga tlemte chauh hi kan la hman tangkai a ni.

Mihring zingah hian mi chungchuang tlemte chauh hian anmahna thiluhtheihna awm chu a nih tur angin an hman thei a. Heng mite hian kan chawihna aqang hian engi nge

hma lam an pan theih a, thei lo nia kan inngaihna ata
hian engtionege thei nia inngaihna an chhar chhuah bik?
chtâna chu mawl tê a ni: an tisaah turtu a awm e,
ritruah ngaih dan a awm a, tul tihnain a nawr tlu a ni m

Mawhphuhra thar kan neih chuan chu chuan kan chu
na pangngaiin a phâk bâk nia kan hriat thlengin min na
kal ngei ang. Mi ropui tak chanchin sawi lovin In tina t,
thleng hi i'n ngaihtuah teh ang. Damlo kan awm apiang
a enkawltu ber chu nu ber emaw, mo engemaw ber emaw
ni chawk a, mahse khawsak rêl a buai tak ta' chuang no
lo. Dam'lo an han dam leh hnuah pawh damlo enkawl chung,
an hna thawh pangngai kha a mal pawhin an nitenpui
mai thin nia!

Mi tam tak tana kal zelna kawng pingtu lungbang, hlaw
chham avangu beidawnna emaw, mahni nih ang pangngai
beidawnna ritru emaw pawh hian thenkhat chu a tihari sa
zel asin. Che thei lova an inhualbehnaah emaw, lawng chhi
tawhnaah emaw, kawlkil zawn chhuah tuma thawh chhuah
ch emaw tawh phawt chuan mi huaisin, thiante margin la
thiante hnem thei khawp mihring an chawr chhuah phah zia
a. France ramah pawh lungalhthei laihchhuahna khur a pua
chiam mai a, mi ruang sawmhnih zet a delh bet ta mai.
Ni sawmhnih chhung chu chhanchhuah tumin an bei a. Chu
mi hnuah, "Ka la dam e," tih ri an han hria a. Mi pakha
an han lai chhuak nawh mai a. Chumi chuan a thian dan,
mi sawmpathum zet chu thimthamah a lo thlamuanin aw
dan tur a lo hrih a, dam takin a hruai chhuak leh vek a n

Chutiang dinhmun te kan han thlii chuan kan taksaa t
mur khawih darglam thei thil a lo awm reng reng chuan ka
tisa chuan a hna tak tak a thawk ve ta thin tih kan hria ang
Mahse kan thahrui chhek khawl kaithotu chu dan naran
tumna a ni chawk thin. A harsa lai ber chu kan thahrui
chhek khawl hman hi a ni a. A sawia kan sawi han phur
chhuah meuh hi a harsa ta thin a ni. Thil pakhat, ka
chunga thiemna lo thleng thin, kan do zawh ngai loh han d
zawh chhin mai pawh hian mihring hi chawhkar khat chhung
te chu a tichak theiin thilt.htheihna tharin a thuam thin a

chutiang hucisenna chuan dinhmun sang zawkah min hlang-kai thin a ni.

Pa pakhat chuan, "Rui hnêp khawpa in ka tum zu bûr ka'n hawng a, chutah huanah ka tlan chhuak thut a, leiah ka vaw keh ta vek mai a. Chu thil chuan min tichak nasa khawp a, thla hnih chhung zet chu a khawih pawh ka khawih chh n loh phah a ni," tiin min hrilh a ni.

Mihring thlarau hre chiang ber bertute chuan kan nihna chlungril zawk ban pha renga kan awm theih nan thununna a pawimawh tih an hmu chhuak a. German lai fapa, Puckler-Muskau chuan kum 1800 tir lam khan a nupui hnenah England atangin lehkha a thawn a; chutah chuan thilrih harsa tak mai, ti lo tura thu tihlukna zahder thiam dan a hmu chhuah thu a zia a ni. "Ka hmanraw hman chu hei hi a ni: He thil ti lo tur emaw ti tur emaw hian ka zahawmna hmungin thu ka tiam e ka ti ta thin a. Hetrianga tiam lo tur lien ka fimkhur hle thin a, mahse ka tiam tawh vek vek chuan bawhchhiat chi lovah ka ngai ve thung a ni. Thil ho tiam te teah pawh engmah lo atanga tumna han insiamchawp mai theihna hmanrua ka han chhar chhuak ta chu lungawitlak ka ti khawp mai."

Kan thahrui neih dan hi chu taksa ngeih zâwng ei tur tha kan neih leh neih loh dan nen hian a inang viau awm e. Taksa chanchin zirtute chuan mihring hi rit chuang lo, bûk zâng chuang lova ni tam tak chhung kan awm hian ei tur tha tawh ei angah min sawi thin a. Chutiang deuh chiah chu kan thahrui pawh hi niin ka hria. Danglam chuang lo hian a awm reng thein ka hria a. Kan hna chu rilru lam hna emaw, tharum rawihna chi emaw pawh a ni mai thei. Mahse taksa vawng hrisel pha tur tâwk pangngaia kan inenkawl reng chuan chau chuang lo leh dul chuang lovin a awm reng thei thin. Thahrui kan hman nasat hian kan taksa chuan ngaiyah a neih ve mai thin a, hmanral a tam chuan a thlakna a ins am chak ve ting mai a ni.

Mi buai ber ber pawh hian mi thatchhe takin chaw. hahdam an mamawh chen lek hi chawlb hahdam an mamaw ve thin. Kum engemawti kal taah khan University of Iowa, Professor George Patric chuan tlangval upa vak lo p thum hi ni li leh zan li a men tlangtir a. A duh sangahman hnu chuan a chawltir ta hlawn a. Chung mite zaw zawng chu an han muthilh chuan harhvang tha te. maiin an lo tho chhuak vek a, an zinga pakhat chauh chuan a mut hun pangngai hmun thuma thena hmun khatin a mu bi pangngai a bawh pelh chauh a ni.

Kan taksaah hian chakna inchhêkkhâwl, kaithawh loh awm ngei a, a hmang peih leh a ngaituah chhuak peih tat chuan hman mai turin a awm reng a ni. Mhiring hi kan nih tur ang phâk tâwk chung kilah daih a ni kan tawm thin. Duhthawh deuh taka han khaikhawm takan chuan kan qil theih tawk pangngai tea kan kal a, kan hlawhchham hian he hringnun khawvela kan hun remchang neih hi kan hlawk-pui lo hle a ni.

HLAWIICHAMNA LAIRIL

Charles Westrill

[[lanilemaha tleirawl tih thang thâwng lai, khawvel
chl u h birgileh theih inrin ve hun lain kan pian leh murna
hanun, Georgia chhuahsanin New York-ah ka insuan lut a;
chanchinbu pakhat, hunbi neia chhuak thineh hian hna tenau
tak mai ka vuan ve a. Keima mimal tum dan tak chu leh-
kha ziaak mi nih a ni. Ka rilru tak chuan kan thawntlu
ziaktute leh kan lehkha ziaktute reng rengin an hmaih theih
thin ang chu hi ka zir thiam vek ang a, ka thiam hunah
chuan ka hna bansanin dawrpua an lehkhapuan hman tur
tian erh erh chu thu mawi leh thu ziaak nalh tak takin ka
chlungkhat vek ang a, reiloteah khawilai hinun nuam tawkah
emaw thu ziaak thiam dangte t h angin ka thawh rah ka ci
ve heuh heuh mai ang chu ka ti deuhva. Ka awm awl hun
chl unga ka kawm turte pawh ka rilru chuan a thlang lawk
deuh nual nhe nghe a ni. Mahse chut mai chu a lo ni lo
deuhva. Zan lam leh chawlhkar tawp intâwllen hun awl
hmang tangkaia ka thu ziahte chu chhuah tura ka pek hnu
lawkah a lo kir leh a, an manawh loh thu min hrihna leh-
khain a zui ziah lehngah.

Ka rilru tē tē chuan lehkha ziaak mi ka nih theih lohva,
le chemkalna zawng a nih loh ahnu chuan a chemkalho kil-
lawitrah ka tang mai teh ang ka ti a. Ka tum dan chu tha
dawn rialvin ka hre nghe nghe a. Chhun chawlh apiang
mai hian chaw chhun tur ka lei sauh sauhva, chawlhmun
nuam deuhvah ka thil tih dan tur chu ka duang lawk ta
chiam chiam a. Nikhat chu chutia ka ngaihtuah lai chuan
min suatupa chuan eng vanga thu tha deuh chu lawr khawm
a, Spanish a leiling a, a zuartu fel tak, keimah ngei mai chu
min chhaw a, America chhim lam ram thim velah min hrih
er chur chur lo nge ni iia ka ngaihtuah thleng pha ta a.
Cou thil chu thil tha tak ni dawn ngeia ka hriat avangin
usa lama ka tawmuk panin ka tlan lot ta vat a.

Chhih thu-hlaah emaw, pawisa inhman pawlh tawr thu-hlaah emaw harsatna a lo awm tāk hlahvin tih ti kan pu ber ka biak hma chuan thil awmzia zawng z hriat hmasak vek thain ka hre ta thut a America chhin ram chanchin hre deuh tur mihring an awm leh awm lol ka thawhpupa ka'n zawt a. Aní chuan, "America chhin thim maw? IBM a thawk, T.J. Watson-an a hre phian ang," tūn min chhang a. Kei pek chuan, "IBM chu en ni ngai?" ka ti he haw a. Aní chuan ti tha duh lo z min han melh a, "International Business Machines mi Georgia lama haw leh hi i tan a tawk vel lek ang, tihsan ta nghe nghe a.

A nga pawh lo ni se, International Business Mach emaw, T.J. Watson-a emaw chu ka lo la hre ve ngai han pek mai. Mahse mihring a nih ve phawt chuan a ril a ve thei ngei ang a, chawchhun leisakna khawp chu sim taka ka hlauh ka hman zui chuan ka nei ngei ang, sahu an ei tur tuihnai deuh zawihnaah pawh ka huiar thei man IBM chu ka'n be pawp a, Mr Watson chu ka'n lam a Secretary ni awm takin min rawn chhān hou chuan aw zang tak mai hian Mr Watson chu chawchhun leisak a, Amer chhin lam ram chanchin chu a hriat bāk thleng rawk za ka tum thu ka hrih a. A hnuah phei chuan America chh lam ram chanchin hre ber anga min min hrih thu chu sawi leh thova. Zirtawpni a ka hman remchan tur thu pa ka sawi nghal baw a (hlauh lāk ni a ni mituva). Lenvah hmuna chawchhun kan ei mai tur thu chu engge kan ei a tih sawi tel hlek lovin ka'n sawi a. Mr Watson-a chu a pis ka lam theih tur thu leh a duh phei chuan sahuana ka inhmuah mai theih tur thu pawh ka sawi nghal baw a

Min betu chuan makti awm tak mai hian, "Sahuanaah a' a ram ti a. Kei chuan ning aw tak mai hian "Central Pa sahuana an eng ilo tuihnai zawihna hmunaah maw le. Khaw nguinhia amah chu han be ta che?" ka tikkhum a Min betu chu a kalsawn ta ni ngei tur a ni, a reh nghal a. Rei lo tea a lo kir leh a, Mr Watson chuan min hmuh hman tur thu

rawn sawi a. Mahse a hnena chawchhun ei a rawt zawk thu min rawn hrilh nghal bawk a. Ka pawisa dinhmun ka'n ngaihtuah a, chu rawtna chu tha ka tih zâwng tak a ni mai.

Kawthler Number sawmnga leh pasarthna a IBM la chhawng sang pui maish chuan ka va lut a. lochung a inkhat chhohna khawl vengtu chu mi pakhat, T J Watson-a awmna a hriat leh hriat loh ka'n zawt a. Chu pa chuan makti hmel deuh tak hian min melh a, pindan number pakhat hi min hrilh nghal bawk a. Pindan fai tak maish hian an khual-chhawn chuan Secretary pakhat a kova, chu chuan thut-chawlhra pindan pakhat min nghat a. Chutah chuan Secretary dangin min buapui a, thut-chawlhna pindan dangah min hruat leh ta a. Min hruat sawn apiang chuan pindan chu a zahawm tawh tawhin a ropui tawh tawh a. chhuat-phahle chu a dúp tawh tawh bawk a. Eng thil emaw ka hre sual path a ni ang tih ka ring nghet tawh tawh bawk a. A tawpah chuan mipa hian, "President chuan a hmu thei tawh ang che," a ti ta mai a"

Kei chuan aw thâm ang giak tuak hian, "President a?" ka'n ti a. Mahse chutih lai chuan an kawngkhar hrawlpui inai chu a lo inhawng hman tawh a, Rêl chawihhmun zawl tiat zeta hian pisa pindan chung a lo lang hman ta tlat mai. Chu pindan tawpah chuan dawhkan hian fahran mai, tle sur mai a awm a, chu dawhkan phênah chuan pa sang tak, sam var vê vâw. America rama mi hausa thil ti thei ber pawl, Thomas J Watson chu a lo thu khiau mai a. A dawhkanah chuan hawrawp tê deuh, fel fai tak hian: NGAIHTUAH RAWH uh hi a lo inziak kalh a. Ka ngaihtuah khawp mat, Georgia-ah ka lo awm ta mai mai lo chu tih ka ngaihtuah nisa a ni.

Ram dang palai ka nita emaw tih tur hiala hawihhawm hian a lo thova. "E, nauva, i lo lèng chu a tihzia hle mai. Thu la engnge ka thsak theih che min hrilh teh," a ti a. Hma lamah ka pên pheih a, ka thu ta a. Mahse sawi tur hlawl ka hre lo mai.

A kut a'n vai a, "Herg thil dang hi chu i khaw hna tibuaituah hmanh hauh suh. Naug ang rual vel ka nih chuan khaw pakhat, Painted Post-ah ka awm a, piano le organ (Piano leh Organ - Rimawi hmanrua ve ve an ni. Pi vel bralh tumin ka buai thei teh asin. Tunah chu n dinhma a inthlak ta a, mahse mihing hi zawng a danglam tak ta theih loh a ni. Khai le: America chhim lam chu engti maw ni?" a ti ta a.

Ka aw thangbo daih tawh chu khawi lam ram atang emaw a lo kir leh ta a ni tehchek ang chu ka tun dan ch ka hrilh ta a. Ngun deuh mai hian min lo rgaithla reng a. Kei chuan thil harsa engnge awm thei th hriat ka duh th ka sawi ta a. Ani chuan a lu a bu nghut nghut a, "I tur dan chu a tha hle mai tak a! Chawchhun kan ei khamah tana mi tangkai tur i hmuh theihna tur ka ng ih'uahpui an che," a ti a. Hmekhkep pakhat chu a'n hmet a, pa te tal to pakhat hi lehkha ziakna nen a rawn lang nghal a. Chu lehkha ziakna kawmah chuan NGAIHTUAH RAWH tih h rangkachak hawrawp hian a inziak kiau mai a.

Chu pa hnenah chuan ka mi hmuh turte hming chu a'r hri'h a. Chutab kahpah deuh tak hian, "Chu mi rual chuar America chhim lama chanchinbu an chhuah zawng zawng chu he tlangval hian copy kbat theuh a neih theihna tur lo ngaih tuahpui bawh ang che," a ti a. (Chung chanchin bu (magazine) copy chu ka hmu ta vek reng a, a tam tham ngiang mai). Mr Watson chuan, "A nih leh chaw chu i ei dawn ang hmiang? Sahuana han inhmuh kha ka chak tehlu ren ka thei ta lova. Tunhmain sahuana chaw fak tura sawma hi ka la tawng ngai lo reng reng. He kan pisah hian chawchhun eina hmu kan nei ve a, hun ren dawklek tawh chuan hun hi kan mi fir pawisa ren hlur duh khawp nia," a ti mai a.

Mr Watson nen chuan chawchhun tihtlak tak kan kildun ta a. IBM chanchinte min hrilhin khawvel hmun hrang hranga a inpharh dante min hrilh a, hnathawktute tana a tangkai nte min hrilh bawh a; an lehkhahu kawma an thupui chhut pin te chu pisa bangah leh thil siama hmun bangahie tar zel a

ph thu te pawh min hrilh bawk a. Engemawchen chu miin an ngaisak vak loh thu leh an hriat loh hlana an nuna awm-
 a a neih thin thute chu min hrilh vek bawk a. NGAIH-
 TUAH RAWH tih chu a thupui duhzawng zinga pakhat a ni
 a. A dang leh chu TUM TISANG RAWH tih a ni leh a.
 Ka hnenah chuan, "I tum a sang tha khawp mai. Ka hriat
 tak min zawh i tumna avang khan i mi sawmna kha ka aw
 mai a ni. Ka duhzawng tak a ni," a ti a.

A hnenah chuan IBM pisa ka rah tantirh lai chuan tunge
 nih ka hriat hauh loh thu ka sawi a. A nui mai a. "Ka
 lai khei zawng tak mai thil a ni a, mahse ka ngeih zawng tak
 a ni," a ti a. Mi'n en a, "Tunah hian engzahnge i hlawh chu
 e?" a'n ti a. Ka hrilh a. Nui chungin, "Kan IBM chhung-
 tuaah hian i lo tel ve duh chuan chu aia ziaawm deuh chuan
 an inchhuah theiin ka ring," a ti ta a. Kei chuan, "Ka pu
 ka lawm e. Mahse khaw! nen hi chuan kan inhnaih lo em
 mai. Ka tum tak chu..." ka ti hman chauhva, ka ngawi a.
 Chu tah lehkha ziaktu nih ka tum thute chu ka hrilh zui a.
 Ka thu ziahin hnar a hlawhziat chu ka sawi ta vek a. Ka
 ulru chu hmu tlang veka ka rin vang chauha chung thute
 hu hrilh ta mai ka ni.

A thuthmunah chuan a'n thu awn a, "Lehkha ziaak hi ka
 hiam ve zawng a ni vak lova, mahse hlawhtlin dan ka hriat
 e chhun hi i ngaitlha duh ang em? I hlawhchhamna chu a
 etin titam rawh," a ti ta ringawt a. Makti fein amah chu ka'n
 a. Chung thute chu thuvawnahte an ziaak miah si lo.

Ani chuan, "Mi dangte tihsual tlangpui thin i tisuah ve
 a ni. Hlawhchhamna hi hlawhtlinna hmelma angin i en a.
 Mahse a ni teuh lo. Hlawhchhamna chu zirtirtu a ni a, a
 vin deuh tih chauh a ni, mahse a aia zirtirtu tha a awm lo.
 I dawhkan chu miin an chhuah duh loh thu ziahna lehkh-
 puanin a khat i ti maw kha? A ropui thlawt a lawm! Chung
 thute chu chhan nei lovin an hnawl hauh lovang a. An
 hnawna chhan hmu chhuah tum chuan a mai malin i thlak
 tawh ngai em? Ka ngaih dan a that tawh loh emaw, ka tum

dan a tlawh emaw chuan chuti chuan ka ti zel thin as Hlawhchhamna chu i tana thawktuah hmang ta che," a ti. A kut hrûkna puan chu a thlep a, a thleng sirah chuan d.h a. "Hlawhchhamna chuan a tiim thei che a, a lak atang i inzir thei baw Chuvangin kul la va tisual leh rawh. I the anga tamin va tisual rawh (sual va ti - ti lovin, PII) "T chuan hlawhtlinna i hmu dawn nia. Hlawhchhamna lui ra kai hunah khan hlawhtlinna chu a lo awm ve mai a ni," ti ta a.

A thu sawi chu ka bre ta reng a. Ka dawhkan chu bre theih loh thuziakin a la khat reng m-i. America chhim lan chanchin bu hralh dan tur ka buatsaih sa, thil rovi tak n pawh chu kan hotupa hnenah ka'n thlen a, ari chuan th zetin, "Hetiang thil âthlak buaipuna tur pawh a hi ka nei i ring em ni? Min tluai tawh sub," a lo ti ta a. (Dik t chuan a âthlak chiah lo. Kum hih khat hnuah chu, Reader's Digest-hovin Spanish leh Portuguese-a an lehkhah chhuah chu an zuar a, tun laiah chuan America chhim lan chanchin bu hralh tla ber a ni ta a ni).

Mahse chu zawng ka sawi tum a ni lo. Ka sawi tum t zawk chu ka ngaih dan hlui chu engemawti takin ka pah tay a. Ka ruahmanna a tlang loh emaw, ka lehkhah ziakin h a a hlawh emaw chuan zabna ka nei rawh hauh lo. L-hlaw rahbi mai te te an lo ni ta mai zawk a ni. Mi fang leh dawh thei tak mai chuan ngaladan min pe ta. Chu nguindan ch nawl to mai a ni a, mahse a chak pha tawh tlat, hlawh chhamna avanga inzir tura i zir peih chuan i duhna hmu mai ni lovin a aia thui pawh i thleng ngei ang.

DIN CHHUAHNA KAWNG SARIH

William J. Lederer

Hawaii-ah chuan Henry J. Kaiser-a lu kawlh tak mai chu theip lak raht un a dēng ve ngai hauh lovang tih hi tawnglam pikhat a ni ve a, a chhan p wh he mi hausa tak mai a dinna ngaiih rei tak a din ve ngai loh vang a ni. Kum sawm at pathum mi a nih te chuan Kaiser chu tl irawī hawk-lak, khuam a ūm laklawh tng mai hian a la vir chung peih Tar lam hun hnan nana awm hle hle chu ngaihtuah pawh ngaihtuah lova, hman lawk khan mi singga chēn theihna tur In a sa a; a sakna hmun lah chu Hawaii-a hmun ruak mai m iah a ni lehngah. He mi lakah hian tih tur hual lawk a la nei a, ram tin hnam tin pan theih tur damdawi-hmun tak a la tum a, ram hnufualte changkanna tur a la ngaihtuah nasa mai bawk.

Kaiser chu pa bengchheng leh thawm na tak mai a ni a. A thltih reng reng chu hlim tak leh ngawrh lutuk maia bei a ni a. A hnathawktute In sa lat a'n endik vel te chuan a bán a phar a, a hmuh phāk tiwh phawt chu a au tuar tuar mai thin. A hna chuan khawvel hi a huap ve tawp mai a, kum tin hian dollar tluklehdingawn hi a hai let ve ziah bawk. Hman deuh lawka a hnathawk lai ka va hmuh chuan Henry Kaiser chu a tlirawl lai chuan a hlāwbchham ve thin arg h rin a harsa hle mai. Kum 1895 a kum sawmpathum mi a ni chuan New York biala a chēna hmun, Sprout Brook-ah hna a zawng a, tuma'n an ruai duh lo. Tunge ani ang pa pian hnthawng, zākzum leh chetsual hrat lutuk mai chu ruai duh ang? Kum tam a bei a, thil tam tak a p l buak rem rum anu chuan Kaiser-a chuan a ngam p tana hlawhtlinna ngai ngai tur tin dan a hmu chhuak ta a. "Ka tin dan hria a zawm peih tawh phawt chu hlawhtling lova chhuahsan a awm lo," a ti ringawt mai a. A tih dan hriat chu min hriih ve ta a.

Mi tam ber chuan hna on thawh theihna leh an ngaihtuah heihna hi hmun sawma thena hmun khai chauh an hman a. I

chakna zawng zawng chu fawmkhawm chhin la, a rah chu mai tih tham hial khawpa ropui a ni ang.

Kum sawmparuk a nih chuan hnathawh tur hre lo Kaiser chuan tim deuh dei chung hian thlalakna dawr neitupa hian va pan a, zaka aw khur hlawk hlawk chung hian, "Ka pu, hia ka duh a. I dawrah hian lo thawk ila, thla hnih chhungin hlèp hi a lèt thumin ka tipung thein ka inring," a va ti ta a.

Dawr neitupa chuan, "Eng maw i ti theih?" tim a l zawt a.

Kaiser chuan, "Ka pu, i hlèp chu a lèt thuma ka tipung theih loh chuan hlawh ka nei miah lovang a. Ka hlawhthir erawh chuan i hlawk lehzualna chu a chanve chan ka duh ang," a ti ta a.

Dawr neitupa chuan, "Ka hlawkna chu a lèt thumin t purg la, he dawr hi kan injawm dawn nia," a lo ti ve ta hmiah mai a.

Kaiser chuan, "A tirah chuan ka hlauthawng hle mai a. Ka tih theih tak tak pawh ka ring ngam chiah hek lo. Mahse mi dang hmaah mipa ka lo jawng ve laklawh tawh si a chet thawh mai loh chu tibtur dang ka nei lo. A hmasa beran ni khat chhungin thlalak kan siam thei tih thu ka'n tarlang ve tawp phawt a. Kan hotupa chuan chu chu a tih theih loh tib min hrih a. Kei chuan hna tul dang lo awm belh ta zawng zawng chu ka thawk vek mai ang tih thu ka hrih a. ka thawk ta róng bawh a. A chang chuan zing lam dar li thlenge'n ka thawk thin. Hotupa chuan ka hriselnain a chhiatphah mai ang tih min hrih a. Mahse thil mak tak mai a awm ve tlát. Ni khat darkar sawmpariat thawh chuan min tichau tlát lo. Thlen tum bik hma tar ka nei a. Ka hlim ve fan ta a ni. Tun hma anga mut chiam chiam ka mamawh tawh lo. Kan sumdawnna chu a lûn ta khawp a, kan dawr chhung tihen dan chi dang ka ngaihtuah chhuah a tul ta a. Thla hnih chhung chuan kan hlawkna chu a lèt li deuhthawin a pung a. Dawr chu kan injawm ta a ni," tim a sawi.

I tan tlát a, i nawr reng bawh a, i daih rei tawh chuan bitum thil chuan tlin loh chin a nei ngei ang.

Kaiser-a hre tawh phawt chuan a ngawhngawlzia an hre vek a, a ngawhngawlnain a thawh hlawkzia pawh an hre bawk. A thawhpui pakhat chuan, "Henry-a zawng, sai hlim tak ang mai a ni a. A nui a, a ngheng ei ei mai che a. Eng-maw then hnua h chuan i tan tih tur dang awm lovin a ngen awn-na che lamah chuan i tawh a tul nge nge thin tih i hre mai na," a ti a. Henry-a chu chutiang mi chu a ni tih hmu-hhuaktu hmasa zinga pakhat chu In sakna bungraw zuartu, McGowen-a a ni. Tihlak lama sumdawnna hna chu a nin leuh avangin Kaiser-a chuan McGowen chu ziaktu hna a va hl a. Bung deuh tak hian McGowen chuan, "Hetah hian na a awm lo," a lo ti a. Mahse chawhkar hnih chhung chu Kaiser-a chuan a dil tuk tin ta mai a. A tuk sawmpangana h chuan McGowen-an engmah a sawi hma chuan Kaiser chuan 'Pu McGowen, thil pawimawh deuh mai pakhat ka'n entir awk teh ang che. Hei bungrua, cheng sang tam tak man i awl a, an fai that tawh loh avangin an awmna ngai rengah in awm a nih hi. Ka'n nawh tlatsak ang che..." a ti ta a.

McGowen-a tihngaihna hre lo lutuk chuan, "I peih leh ru fai la, hialh hlawn ta telreng che," a lo ti vin hlur a. Kaiser-a chu a bur ta nghal a. Mahse a tukah chuan, "Pu McGowen, a tihchi loh, heng bungrua zawng zawng nawhfai vek hi chu a muangchanthlak lutuk. Min tanpui turin nau-pang engemawzat ruai teh," a ti leh ta a. McGowen chuan Kaiser chu chhuak turin a hrih leh ta ringawt a. Mahse a tuk zingah chuan Kaiser-a hmel bawk chu a lo lang leh e, mahse chu mi tum chuan an khaw pawisa dahna In enkawltu a rawn hruai ve ta thung.

Chu pawisa In enkawltu chuan, "Pu McGowen, Henry-a hian i bungraw tuiok tawh thenkhat hi lei a duh a, chu mi lei nan chuan pawisa puk a duh a ni. I hralh phalna tur chu a awm ang tawh a nih dawn chuan amah hi ka hriat mi a ni bawk a, pawisa chu puktir mai ka rilruk a ni," a ti a.

McGowen-a makti chuan a ban a phar a, "A nih leh! A nih leh le! Henry ka tlawn e. Mip a n upang sawmhnih va ruai rawh. Min tihbui tawh loh nan hlawn chu ka pe na ang

che," a ti ta ringawt a. Kaiser-a chuan in sakra hun a, chu a hrath ta hlawn a, thla thum hnuaa chuan chu d; enkawltu lu berah chuan a tang ta a ni.

I duhthusam chieh chu engnge tih ngaituah fel phawt; chutah chu lam chu pan ang che. I ngaih ain i hnu hnu a.

Henry Kaiser chuan, "Mi tam tak chuan duhthusam pui tak tak an nei thin a. Mahse an duhthusam chu thei phak dawnin an inhre lova. An tei mai mai a, an ekna nei ah an e tlut tlut thin. An duh ang chu a nih thei loh i inhrih kual nan hun an khawhral a. A hmasa berin, "I khawvelah hien engnge ka duh ber?" tin han inzawt i Chu mi chhanna chu i duhthusam a ni. A atthlak vietnam lang mai thei, mahse i thleng phak a ni. I duh chu ngaitu chhuak phawt ang che. Chutah a nei dan leh a thlen a kawng chu i zawng dawn nia," a ti thin.

Engtingge chutiang thil harsa tak mai chu a takah Hen Kaiser-a chuan a chantir? A sapa, Edgar-a chuan heti naiti: "Indopui pahnhna a intan lai khan ka pa chuan law tuk a duh a. Mi zawng zawng a theih loh thu an hrilh. Chutah ka pa chuan a hnuaia thawkte chu 'thil theih loh dan tur ngaituah tura inhmukkhawmna' a nethpu ta a. K hlawchhamna tur kawng tinreng kan ziak chhuak a. Kahpathir kan nei lova, lawng tukna tur hmun remchan tuipui kam pawh kan nei lova, lawng tuk thiam mihring kan nei lova, ruahmanna kan nei lova, pawisa kan nei hek a. Ka pa chuan kan hlawchhamna tur chi hrang hrang chu mal malin a su ta zar zar a. Lawng tuk thiam leh a hm hmaig ruahman thiam kan awm loh avangin, 'Keimahni a rushmantu leh a tuktu chu kan ni mai ang,' a ti a. An ngaih dan kan zawm ta mai a.

"Chutia a ngaih dan tualebher tak mai kan han zaw takah chuan kan harsatna dangte chu a lo insukiang chaw ve a. Tualebher tak maia lawng han tuk tur chuan mi thia danglam tehchiam pawh a lo ngai lova; nutling tak takte i eng lo chartu atan kan hmang ta nawk nawk mai a. Chu hanga han ti tur chuan lawng tukna tur hmun remchan hranga vak pawh chu a lo ngai lo leh ta zai a. Pawisa i

enkawltute pawh chuan kan baih ngawrhzia an hmuhin pawisa mun hawhtir an lo hreh lo sawt a. Chutiang chu a ni: a har-sa laia thil ta tham te han sukian hian a dang chu a inhmuren chawp thei mai. Ka pa chuan lawng singkhat sangnga vel a tuk ve ta mai a ni".

Mipui rawng hawl rawh. Mipui mamawh phuhruk thei hna thawk ang che. A chhawr tangkaiu an awm poh leh i tan a pha ting mai

Kum 1954 khan kum sawmsarih pahniha upa, Kaiser chuan Hawaii-ah chawh hman a tum a. Mahse thlenna tur hotel pindan a chang ta mang lova. Khuahin sang tam tak deng pawh thlenna tur bre lovin an awm a. Henry chuan, "Tunah zawng mi tam takin Hawaii-ah hian pawisa hman an tum a, mahse an tan a remchang lo a nih hi. Ka chawh hman hi tsei deuh hlek ila hotel sa ve teh ang," a ti ta mi a.

Kaiser-a thil tum an han hriat chuan Hawaiian sum lawng hausako chu an nui mai a. A khawiah chuan nge hotel a sak tak ang? Waikiki a hmun awm chhun chu dun zawl leh mi rethei clanna hmun clauh chu a ni. Mahse Kaiser chuan chung dum hmun leh mi rethei inkhuarna hmun chu a lei a. Kaiser-a thiarpa Fritz Burns chuan jiauvut vartha chi, cubic yard singthum zet mai a rawn chhung lut a, chu hmun chu Waikiki a tuipui kam hmun nuam ber pawlah a chang ta a. In chhe te te chu thianfatin hotel lung huan chu an phum a. Tala engemaw zat hnuah chuan Hawaiian Village Hotel-a pindan sangiga an siam tur zinga pindan zariat sawmsarih panga chu an peih ta mai a. Mikhual an thleng tan ngah a, tun thlengin an la thleng ta zel a ni. Kaiser-an, "Mipui tana hna pha tak thawh tum chuan anmahni tan pawh an thawk mai a ni," a ti chu a dik na meuh mai.

Mahni chuan hlen chhuah theih i nei tlem. Mi dang puih-na i mamawh.

Kaiser chuan, "Ka aia fel zawk mihring kiangah ka awm phin avang leh an thu leh hla ka ngaihchan avangin hma ka sawn thei chauh a ni. Ka ngah dan chuan mi tin mai hi kei

ai chuan eng thilah emaw chuan an fang zawk zel thin," a ti a. Mi dang'e ngaih dan hi Kaiser chuan a khawn reng mai a. A ngaithlatuah a tang a, zawhna a zawt a, a ngaihlaleh thin. A hnuai thawkte'n ngaih dan tha tak an rawn vawrh chhuah hi chuan Kaiser-a chuan, "A tha e. Ka duh zawng tak a ni. Hna dang i neih belh ta a nih chu I ngaih dan chu chet danin han lantir teh le—vawin chawhnuah tan ngah dawn nia," a ti thin.

Tu ngaih dan nge tih a thlu si se lo; ngaih dan thaneitu chu mawhpurhna a pek belh thin. A hrin chhua pakhat chu Kaiser-a Company sawmruk zeta an hnathawktu lu ber berte chu kum sawmthum pahni an thin hmain an dinhmunah chuan an inhlangkai a ni.

Hlawhtling tur chuan theihlawpa beih a ngai. Pen bona thil pumpelh rawh.

Hlawhtlin i duh chuan a man i pe tur a ni. Phungthluk na thila mi dangtu i tlawh dawn emaw, TV i en dawn emaw, lehkha i dong dawn emaw, ennam i en dawn emaw, i inkhel dawn emaw a nih chuan nangmah leh nangmah kha, "Heta ka intlakralna hian nun kawnga ka kalna turah min tanpui ang em?" tih i inzawt tur a ni a. Hlawhtlinna hi chu hnaal chuan duham tak mai a ni. Mi hmingthang chanchin han chhiar teh—Radium hmuchhuaktu, Curie te, Science thian hmingthang Einstein te, milim ker thiam ber mai Michelangelo te leh rimawi tum thiam hmingthang, Paderewski te zawng zawng hi anmahni hnaa zing khawvar tirh atanga zanlai pel rawk rawk khawpa bui mi an ni. Kaiser-a pawh hetiang m hi a ni a, Hna thar a'a nawr hi chu mit tuama kal hi a ang ber mai. A hma lam chauh a en a, khaw dang reng reng a hawi ngai lo.

Vawlin hi i thawh tawp ni tur anga ngai ni awm fuhranin che rawh.

Henry Kaiser-a hi khawvela hun ngai pawimawh ber zing ami a ni ngai ang. Mut nana darkar nga chung a inpek pawh hi a chhawr ble. Amah chuan he mi hun hi "ngaihtuath hun" tiin a vuah a. A khum bulah eng ilo han ziahna mai

ur leh pencil a chhawp reng thin. Zing lam dar thum vela pakhatnaa mi a'n biakte hian a biaka te chuan mak an ti lawk thin. "Ngawi teh, Smitty, ngath dan ka nei thut mai" a ti leh phawng phawng mai thin.

Kaiser-a chuan tuna *minute* khat sūm a, nekina *minute* hat lek han neih belh leh a, hun zawng zawng tha taka iman hian mihring pakhat dam chhung hian kum engemaw at a neih belh theih ang tih a ring tlat a. Tuktinin zanlai o thlen leh hmaa a tih duh zawng zawng a ziak chhuak vek a. Chawhnu her velah a tih duh ziahna chu a ennawn leh a. A tih duh zawng zawng chu a zo vek tur a ni. Naktukah chuan Kaiser-a a dam tawh lo mai thei! Hetianga a tih thin ang hian Kaiser-a chuan a hun chu fel-fu takin a hmang la thin a ni.

Hei hi Henry J. Kaiser-a, tleirawl laia tleirawl hrisel lo. Jang-awk, rethei tak malin hausakna nasa tak, mite duhsakna, damreina leh hlimna a thawh chhuah dan chu a ni a. A tih ang hian mi pangngai tan a tih ve theih ang em? Henry Kaiser chuan theihin a ring. Ani chuan, "I duh chu thlang fel phawt la, chu lamah chuan huaisen takin pên la, theih loh thil angin lang mah se pawisa suh. I duhna hmun chu thlen i duh tak zet chuan engmahin a dal lovang che," a ti thin.

I NGAIH AIIN I PAUKHAUH

Norman Vincent Peale

He khawvela chéng ve tur hi chuan ohak ve taw deuh nih a ngai tih zawnng phat rual a awm lovang. Eng tikah emaw chuan natna, vanduaana. hlawhchhamna emaw chuan a la umpa ve ngei ang che a, arawn phingchil dawn che a ni. Rilru paukhauh tak i neih loh chuan mbring tling lovah a chhuah mai ang che.

Mibringa paukhauhna awm zawnng zawnng cho chhuak ur hian he khawve' hi huiina leh harsatna hlirin a khat p' h a ni mai thei asin. Dik tak chuan heng harsatna leh biam zawnng zawnng su tlang tur hian i ngaih aiin i lo paukhauh daih alawn. Eng thil pawh lo thleng se a lo dona leh a lo chinfelna hmanrua leh chakna zawnng zawnng chu tunah hian nangmahah khan a awm vek a ni. Nangmah siamtu che khan chung thil chu i la tawnng ngei ang tih hre sa thlapin a siam rual che khan chung thil dona tur chu nangmahah khan a lo dah vek a ni.

He bringnun kawng hi i tan a lo chhuak-chho uchuak ta bik hle a nih chubn khawi lai tak atanga lo intan nge ni a ong vanga chutiang lo ni ta nge tih nangmah leh nangmah kha ban inzawt teh. Mi dang thiam loh emaw, i tih theih hâk eng thil emaw avanga lo awm anga han sawi pial mai a châk hliah hliah ang. Mahse harsatna i tawh reng reng chu i chin fel phak piah lama awm a awm hlek lova; a chinfelna chu nangmahah khan a awm reng zawk a ni. Gautama Buddha pawhin a tih kha: "Rilru hi engkima engkim a ni! Ni a i inggaih chu i ni mai." I chak lohva, a tlâwm zawk i tan chuan tlâwm zawk nih kha i rilruin a phal a, i rilru chhungrit takah chak zawk ni thei lova inrinna chi a intuh vang mai a ni.

Engtinng ni ang? Nangmah i inggaih dan kha thlâk hlah mai vawh, A awi zawnng a awi-ai lovang; ni thei lo tura thil suangtuah hmanng kha ni thei tura i ngaituah dawn

pawhin i suanguahna hlui khan i thinlungah bûk a lo khwar
 nghet tawh a, a harsa ta thin a ni. Mahse i rilru khan i
 taksa leh i nihnain a tih theih kha a hre tova, rei tawk tak
 a lo bum kual mai mai che tih i hre tur a ni. Chuvangin
 i rilru chu i thuhauah i dah ngei tur a ni. Nangmah thu-
 nuntu-ah che i hmang tur a ni lo. Pathian zarah i duh duh-
 in i dah thei ngei ngei ringawt ang.

Thawkkhat lai khan hetiang thu hi America rama sikulah
 naupango an zirtir thin a, biak Inah leh chhungkaw inzirtir-
 naah te pawh an telh bawh a. Chutiang inzirtirna chuan mi
 ropui tam tak a chhuah ta a, mahse an han thlauthla leh
 deuva, niru pangchanna chu an han lawm lut a. Kei chuan
 heinga rilru pangchang tura inzirtirna li mihring laka paw-
 khawihnaah ka ngai. Ohio state, Norwood khuua pawl nga
 ka zir laia min zirtirtu chu George Reeves a ni a, pa lianpui
 mai, kut hrawl tak, kekawr mawngi mi tham ching zet mai
 a ni. Mi puitlinga min chherchhuahna hmanraw tangvai
 atan a kut kha a hmang thin nia.

George Reeves chuan tun thlenga ka rilrua thl nung
 reng min hnutchhiah a. Kan pawl chu kan benghhen vang-
 lai tak hian ring zet main, "Ngawi rawh u!" a'n ti piap mui
 a. Chu mi rual chuan *blackboard* lam a hawi a, hawrawp
 hraw pui pui h'an, THEIH LOH tih hi a'n ziak a. Chutah
 min han hmachhawn a, kan vai chuan mi n melh a. Kan tih
 tur chu kan hre mai. A rualin, "LOH tih kha thai chhe
 rawh," kan ti ta thin a. Kut tha chak tawh tak mai chuan
 vawi khat hrûkah LOH tih chu a'n hru reh a, thu mal ropui
 tak mai, THEIH tih chu chiang deuh main *blackboard* ah
 chuan a lang ta larh larh mai thin a ni.

Ken hnenah chuan, "Kha kha in tan zirlai ni rawh se.
 Thei to anga ingga in chiau chiau suh u. Tunge in nih inhre-
 reng ula. Pathian fa in ni a. American in nih kha. Pathian
 panpuirain harsatna zawng zawng chu in su tlang thei vek a
 ni," a'n ti a. Chutah ka theihngihth leh theih tawh ng i loh
 tur thu a n sawi beih a: "*Thela i inrti chuan i thei.*"

NEW AWMNG SIALTU

chhah h'lawchhamna atangin h'lawhtinna a chhah h'lawchhamna khawp mai, a chhan pawh thil harsa a lo awmin a theihna lam tur a hmuh theih thin loh vang a ni. Mahse mi chak chuan lungngaihna leh lunghurnain a bawhbuai loh rilru a nei ran thin Eng harsatna pawh lo awm se a harsatna taka chu a hmu reng thin a, mahse eng ang a thim hnuaiah pawh eng chu a hmu reng thin a ni. Ki nupui nena kan fanu Elizabeth-i, Mount Holyoke College a kan va tlawh tum kha ka hre reng mai. An College hung chhunga kan lénvahnnaah chuan thil phêk bial pakhat chu g ah hian, "A bmu thiam tan chuan thim khuh phâk lak chiahah hian eng a awm zel," tih thu hi an lo zik a.

Engge a awmzia le? Tum khat chu New York atangin thlawhnaah ka chuang a, Paris lam kan pan a. Chuhh lai chuan eng hun chiah nge ka hre ta lo, zanlai a nih loh vek pawhin zing lam dar nga vel lai a ni ta ve ang. Chu mi zan chuan thla a eng lova, fit singthum chuanga sangah kan th'awk a. A thim teh nain khawchhak lam chu ka'n thar a, thim rorelnain a khuh bâk chiahah chuan eng them te tak t, inkham reih hi ka hmu a. Chuta tanga rei lo teah chuan mel zang kan han thlawk leh a, zing khawvar eng maw ropui tak mai chuan van boruak chu a rawn lap eng ta a. Mi chak chuan chu eng them te tak te chu a hmu a, thin khuh bak chu a lo thir thin a lo ni. A bedawng ve ngai lo. He bringnun khawvelah hian thu dik mawl tak pakhat a awm a, chu thu dik chu i duhua hmun thleng tur chuan i kal i kal mai tur a ni, tih tē mai hi a ni.

Deerfield Academy-a an Headmaster, Dr. Frank Boyden kha wawi khat chu engti thin nge engmah nei mang si lovin h'lang mipa naupang tana sikul tha ber mai a dín chhuah theih ka zawt a. Ani chuan, "Ka buai thin reng a ni. Wawi za chuarg zet chu pawisa dahna In pawh hian ka hmang an chawkebhe hman ang chu. Mahse tanpuina ka hmu ve leh mai thin. A mawngkhal hi kan ipphawrh deuh reng mai a, mahse Pathianin ti tura min duh ka ti niin ka ring ve tlat a

i Pathian kutah ergkim, ka hnutchhiuh, ka sheikawpin a thawk mai á ni," a ti a. Mi rilru paukhauh dik tak a he ka ti mai.

Notre Dame-a an football khelh zirtirtu pakhat chuan hawthu t'ing tham thu pakhat chauh a ziak a Chu a thu jah chu a hote'n khelmual pana an awmna an chhuahsan lawna an chhiar ngei ngei tur hmunah a dah a. Chu thu thu: "In buai vaih chuan, buaipui in ngai ve t'ih lant'ir ngei ng che u," tih a ni.

I ch'ia leh tha hriatna thinlung phokah khan he thu hi van takin zak ve leh khai. Pathian p'ek chakna chu nangma tekse chhungah a awm tih i rin ngheh thlap thlengin chhangvawnah neih ang che. A lungchhiatthlak zâwnga th'ir th'ir dawm velah nangmah kha ngun takin inen thin la. I rilru thahrei chu i ngaihthah avangin a lo tuk deuh a ni mahna, chut a nih leh han sawizawin a beretawm zâwnga th'ir th'ir theih han thlengin chawking rawh. Nangmah leh nangmah kha mi chak, inthunun thei, awmze nei anga inhmuh zir ang che.

Hla phuah thiam, Ella Wheeler Wilcox chuan, "Mihring chu nia a inggath apiang a ni mai. A sawi emaw, a chhiar emaw, a beng a hrai emaw ang a ni lo. Thil awm tawh sa chu ni lo tur zâwng ngawta i th'ir luh t'at chuan a nih loh dan a awm mi a ni. Rethaina, sualna, hrisel lohna, him lohna leh htauhna chu i duh chuan i th'ing thla thei a ni," a ti asin. A tha zâwnga thil th'ir mi, mi rilru paukhauh i ni thei tih uhre rene ang che.

RAH I CHHUAH THEI CHIANG MAI

Michael Drury

[[[i tam tak tan chuan 'rah chhuah' han tih hian m danglam bik, malsawmna dawngtute chan tur anga ngaih na a awl hle a. Mi thei chungchuang leh thluak nei tha bil tih turah kan ngai thin.

Mahse thil tha chan chhuak thei khawpa nun chu m danglam bik tih tur a ni lova, thiltblawnpek a ni lova, chung a lo thleng mai thei, thleng lo mai thei lah a ni lo lo. Nun rah chhuak tha ber pawla ka hrist chu Californ a ran vulhas hmun (ranch) a cheng a ni a; pitar, beram tu zinga khawsa mai a ni baw. Amah chu Chilean (Chile stai a cheng mihring) a ni a, kum sawmparuk a nihon Ameri lawng sipai *captain* nen an innei a. America ramah lun American pawng a zir a. Chulai an chenna hmun, tuip kam, chhum leivakin a zin hnan reng maiha chuan In a d a, nun a din a, thlarau lam leh sumdawnna lama l ram a din asin. Ram a leiin a hralh a, naut a chhar beram hmul meh hun lai chuan mi sawmthum tin ei tur buatsaih thin. Fa pang a nei a, zik leh chhiar a zir a, sekawr chungchuan a zirtir thlam hlawn vek a, tuipun leh zawngdulnu tluk zeta tlagnela cet a zirtir thei bay a. Kum sawmkua a nih tawh hna an in hnung lam tla baw a'n chuan a. lai ni tla tur an thir thin te chu thilnuag hi a thlim riau mai a ni.

Tulna hmangaihna leh huaisenna avang; amah leh am a inzirtir chawp bakah chuan leikha pawh a zir tawh mai. Mahse a tih thei ang chu tha tawpin a ti zel a, a thei bak tur thleng dewh rawk hian a bei mai thin baw a nihna inhmu chhuakin amah leh mi dangte tan a chak a hmang thin—chu chu a ni nun rah chhuak chu

Rah chhuah tura nun bi amaha lo awm mai tura ng ih hi chu ngaihsual lianpu a ni. Mihringah hian rah chhu theihna tur khawp thiltihtheihna tur chu a awm sa reng

mahe chu ni hman tangkai theihna chu thawhrimnaah a
nnght a ni. Tui zawn, zir thiam leh phi chung lam hi a
ni lo. Rah chhuah tura nun chu thawhrim e, awmze neia
hawh a, kan tumna lama thi zawn zawn pek a ni mai.

Van lam chanchin zirna lama a hnarkaitu, Sir William
Herschel-an khawvela entlang tha ber siam a tum lai chuan
a bul tan nan darthlalang thnawi leh nawh'let a zir phawt a
gul a. Thla tam a thawh hnuaa a darthlalang siam chu a tha
tawk lova. Vaw zahnh zet a beih nawn hnuaa a duh arga
tha, entlang a nei thei chauh a ni. *First Symphony* (khaw-
vela rimawi hmingthang ber pawl, PII) phuah chhuak tur
chuan Brahms pawhin kum sawmnhit zet a duh bawk.

Lei dawh theihna kan nei lo a ni mai thei a, hla phuah
kan thiam lo a ni mai thei a, arsi thar kan hmu chhuak ve
lo pawh a ni ang, mahse awmze neih tum a, rah chhuah tuma
kan nun chuan kan thawkrimin kan nung ngei a ni tih hi
englai pawhin kan lantir tur a ni. Kan hna chu a tlawm
mai thei, mahse kan hlim-a, rilru hmanna a kawh e, mite
duhzwang a nih chuan. mi ropui tak tak te'n an hman ang
thiltihtheihna tho kha kan hman tihna a ni. Rah chhuahna
thil chu kawng tinrengah a lantir theih a, sawhbawl thiam
atanga thlaa inkah kaha hmanraw siam thleig n a huap vek
a ni. Mi chungchuan kan thite hian, hei hi an hre tlai a,
nai dangte hian kan zir ve a gul a ni.

Rah chhuak tura nun dan kawng dik chu kawh fuh chat
a har viau ang, mahse mahni phak tawk aia lian beih chin
hian a bul a tan fuh ber awm e. Zingah ni a lo chhuak a,
zawi muangin khawvel a rawn chhun ong tial tial a; chung
thil i'n hmuh chuan nak i tiin ropui i ti enem a, i thezarn-
ah a rawn man che a hritthiah thiam loh khawpin mak i ti
ta thia a, chu chuan rah chhuak tura i nunna tur chu a
rawn chawh tho a a ni. Chumi piadah chuan kan ngaih-
luah hrit chuanne chu a awm a ni.

Naupang pakhat chuan Hlau awmzia hi a hre tlai lo pek
a. A zawt sek mai a. Chutah pa pakhat hian hmaikawr vuah-
in a thajhah a, naupang chu a thlabar ta khawp mai a,

Ka hlau ! Hlau ka hre ve ta !" a ti a. Chutieng deuh chuan rah chhuak tura nung thin mähring chuan, "Hei hi ka hria Hei hi ka hmu tawhin min dek tawh a ni," a ti thin a ni.

Hriatna chu tih duhnoin hnei takah a zui a. He lu h mi tam tak kan pen bona tam chu a ni. A tiha tih leh taka chantir hi a harsat tak thin em avangin kan tumna chu ken tbraukthla ta thin a. Kan ngai dan leh tum dan chuan chawp leh chihha hmelhmang a neih tak mai thin loh avangin a tha lo kan ti a, kan vanduai kan ti a; mahse eng thi pawh chhuah tur chuan a rui tâwka kan finch b zel a tul thin Rimawí tum thiam himingthang, Mozart-pawhin hlapui pikhat te hi chu thawkkhatah a hre nghal ve thej a, mahse zia chhuak leh tur chuan mai khat te tea thlûr chhuah vek a ngai tho mai.

Mi thnkhat chuan ngaih dan reng reng an neih loh thu an sawi thin a, mahse ah sawi awmzia chu ngaih dan hia tham leh a khawkhant zawnga ngaihdan an neih loh thu mai a ni. Mahse ngaihdan tha tak tak hian ti tin min bawn reng d, mi dang atangin ngaihdan kan chhar a, kan zin vahna atangin ngaihdan kan dawng a, kan lehkha chhar atangin ngaihdan kan chhar thin. Mahni ngaihdan awn sa laka that chhuah hin ngaihdan kan ngah duh thin. Kan ngaihdan chu kan hman a, kan enchin hian kan haus duh a ni. Kan ngaihdan reng reng eng i kawng maha khawit che lova kan pahthlak mai mai hian ngaihdan neih thu-hla ah kan pachhe tawh tawh thin. Mite hian ngaihdan hi fûr laia pachhe to ang maia pung chak an nei a, mahse a bul tanna a tel tham thin avangin an thlautla leh mai thin a ni. An ngaihdan chu mi dang hmuh mawi tham deuh hleka an enchin theih loh chuan bawhzui loh law law an thlang thin. Hei hian nun rah chhuak piang tur zik a sibol a ni. Hellen Keller chuan, "Kan ri rui ngaihdan kan keuh thlok tawh emaw, tin chak zawng tha tak mai emaw awmze nei hauh lova kan thlahiam chuan hun tha kan bawhbelb mai ni lovin nakin hun atan chu ngaihdan tangkaina chu a than tijhutuah kan tang a ni," a ti hial mai.

Kin theih chak tak mai leh duh tok maiin kan tana
 penning a rawn neih theih hma hian thununnain hma a
 ruai a. Tun lai hunah te angte chuan he 'thunanna' th
 awngkam pawh hi kan ngai urnsua tawh tehcham lo. Mah-
 se ni tin mai ni lo, mitkhapkar tin thununna hnua kan
 nei chuhvin a ti ropuina lallukhum hmel kan hmua theih
 a Fritz Kreisler-a pawia mawi deuh main mipui hmaah
 mawi chi hrang hrang a tum a. Nu pakhat hian, "I tun
 nga mawi tum thei tur kaa chuan ka danchhunga beih
 hmanchhuah zak pawh ka hnai lo," a ti a. Chu violin tum
 thim hmanh chuan engdanga chhang lo chuan, "Ka
 bei a ti," ti ngawtn a lo chhang a ni.

Rah chhuah tur kan nih chuan chut ang chu kan ni tur
 a ni. Danchunga bei kin ti chuan thil tam tak uh tur
 zingah duh ber kan kaw a, chu mi chu a hlauhawm pawh-
 in kan bawhzui a, kan hah pawhin kan bei loi zel a, a
 nguina kan hian loh pawin kan bei loi tho tho thin a ni.
 Kan thi th chu a phu awm tara bei vat vat mai a ti lo, ni
 tin a ihrit chhuah dan ang te tea beih zel a ni. Kan tum
 tum theng tur chuan thlipui leh meipui kan tawn tiang tur
 a ti a, chuang leh pawn lam aung beih a ngai a, enchhia
 a ngai a, hlawchhian a ngai a, keimahni leh kan tum kan
 ihmahrem hna loh chuan beih nawn beih nawn a ngai a ni.

Lemchangan pakhat kun sawnarih mi a ni tawh hna
 pawha a chingup dahnuna la ding ngai hlek lo pakhat
 ka hna a. Ni khat chu engtiunge a nguh ka zawt ti a. Ani
 chuan, "Kun sawmnga ka nih dawn vel lai atangin lem-
 changan hian th in ka ni dawn lo ka inti a. Hna dang thiwh
 in ka duh chuang vak si lova, chuangin ka hna hmuh ang
 apiang theihtawin ka bei ang ka ti ta mai a. A chang
 chuan lemchana pakhat a sira vawi khat chauh lo vel tiang
 tur tein ka lang ve a. Mahse ka dahnunah ka ding nghet
 tawh a, ka chaw apangah ka lawm zel mai a, chu ka lawmna
 chu tunan min chhuhsak thei lo," a ti a. Lawmpuina kut-
 ber ri hlavh kher lova rah chhuah nun chu a hma ching
 tawh khawp mai.

Rah chhuak tham leh awmze nei thama nun dan e
 eng dang a ni lo, keimahni'n hringnun kan hmachhawn c
 hi a ni ber zawk. Keimahni kan inhmuhchhuah a ngai
 kan inhmuhchhuah chuan tun hma la lathlan loh haihaw
 tur kan ni Chu chu keimahni ngeiin kan tih tur a ni Ka
 pan pawhin keimahni ngei kan lan a tul a, kan thih lah
 mi dang houk a chah ve kher a tul lo. Chu chu thil aw
 dan a ni tih kan pawm a, kan hriat a, a tih dan tur kawng.
 buai lova awm phawt hi rah chhuah nuna kan nun caw
 chuan rahbi pawimawh ber leh hmasa ber a ri.

AR TALHDAN CHI DANG

Elsa Schiaparelli

Italy rama kan awmna hmun, Rome khawpui atarga khaw hla lo tak pakhtah Biak In chhipah kan chuanga a. Chu lai biak In chhipah chuan ka pa chuan engvanga min hruai chho nge tih ka ngaihtuah neuh neuh a. Kan awmna atang chuan kan hruai lama khaw inpharh chu a lang vek mai a. Khaw laifah chuan hmun pakhat a awm a, a velah chuan kawth'er chu a inherh chuk a. Chung vel chu kan thir lai chuan ka pa chuan, "Elsa han en teh, khulai hmun lai khu. A panna kawng tam tak a awm khu. Hongnun chu khutiang khu a ni ngai. I tumna hmun chu kawng pakhat atanga i thlen theih loh chuan kawng danga thlen tum thin teh," a ti ta a.

Chitia a'n sawi takah chuan eng vanga chu hmura min hruai chho nge tih ka hre pha ve ta. Chu mi no chu in zing lamah ka nu hnenah chuan kan sikula kan ci tur dawn a mek theih thinzia ka sawi a, engemaw tal min thsakh turin ka ngen a, mahse ka thusawi chu a ngaittha duh mung hauh lo mai. Ka pa lah min tinpu tura ka'n sawat chuan eng-m h a sawi ve duh hek si lo. Lo narawh buai at chu in he hmurah hian min hruai ta a, ka rilrua zawhna tim tak chhanna tur chu zawng chhuak tura min zirtir a tum a lo ni. Kan In kan thlen leh meuh chuan th dan tur ka hual tu khiau rawh mai.

A tuk leh sikulah chuan kan chawchhun atana kan sa-titlang dawn chu a rukin saidawium-ah ka chung a, ka hawn a kan chaw chhumtu thlem lungawtin ka nu hmaa chhawp turin ka ti ta a. Ka nu chuan a hmaa thil awm chu thirfian khat lek a'n hâwp a, a chhak leh nghal a, "Kan eisiam hi a rilru a buai ta a ni ngei ang," a ti ta nghal a. Ka laizawnnu nen chuan thil awmdan chu kan puang a, ka nu chuan ka chan chhiatzia chu a tuk lehah chuan sikul a a sawi ngei tur thu a sawilang ta nghal a.

Chu mi hnu chuan vaw tam tak chu thi tih theih loh na a ling, a theih lohna ang anga p'ym mai chuan hlawhchha na a ling a, mahse rhu nei tik leh huaisen taka tih dan kawng dang zawn tang tang hlawkzia ka hmu zui ta zui. Mi tiumh haw hak tur thui dan leh rawng inchawih dang chhuaktu ka mihna angin ka hlawhtinna hmasaber p'w hlawhchham na tur thui nger anga ling tui tenau tham tak a ni. Khawvela incher dan thlang thiam ber leh mite duh dan rawng chhuak vek a, hlawhtinna ropui tak nua chh' tui Paris khawpuia ka lut a, mahse mite chuan ka incher dan tur duan chhuah chu an lo ta thuiak tehennim lova. Ni ka chu kawr phiar d'ym nik danglam deuh mai hi American tur pikhatin a rawn la chhuak a. A rawng chu a m'w hle na a phiar dan chu Armenian nua a thiam zawng zawng thawm maw tak m'it a deh chhuah a ni a, han en mai pawia hlawm thut mai. Ka rilu chuan chi dang deuh hlek' h' her kual ta tih ka lo ngaihtuah a. Chu bakah chutiang thawmhaw zuartute'n an lei duh loh pawia Schiap'pe kut chhuak zawrhna diw ka siam mai ta lawng ka ti deu baw a.

Phiar dan chi khat, danglam deuh hlek'ka phiar turin ka duh dan ka zia'k a, ka zia'k dan ang chu in tlein a rawng l'ar deuh'v'ia a zia' hrim hrim chu a l'ar zawk dawn a, Armenian nu hnenah chuan ka duh dana lo phiar tur chuan ka pe te a. A'n phiar chhuak ta a. A tha hle nghe nghein ka hria a. A that leh that loh enchhi nan Paris khawpuia kaw phiar mitinei hrim hrimho chawfak khawmna hmunah ka h ta ng'hal a. Vanneithlak deuh mai an lo duh ve hlaw khawp a. New York a dawr lian tak mai netapt chu chutiang kawr sawmli chu chawh kar hnih chhunga pe h tur in min han ti ta mai a. Cahum chunga kal ang heih heih pea z'angin chu hmun chu ka chhuahsan leh ta a.

3 Mahse ka hinna chuan a dah rei lo. Ka kawr phiarn khaw, sam d'ym, m'it meng ngilnei tik mai chuan chawhka khat dawn laia'k kawr pikhat a phiar thei taw'k a. Chawhka hnih chhunga kawr sawmli phiar chu a theih bur loh mu Tai khata'k hlawhtin lei hlawachham ka kawp a, ka lungaw

kher mai. Chutah ka ding thut a. Ar talh dan chi dang awm ngei tur a ni. A phiar dan chuan chutiang u thiam k chu a mamawh ngei ang. Mahse Paris khawpura Armenian nu dang, phiar thiam ve tho an awm ngei ang. Ka r leh vat a. Ka tum dan chu ka thiannu hnena ka'n sawi huan a huphurh hle nain theihtawp elhuah a tum a. Mi al hnu chhu thiam arg main Armenian nu zawng reng ngin kan phie dun ta zir zar a. Ih an pakhat kan va chhar huan thian dang a lo hre ve ta zel a. a tawpah chuan a hiar thim thab, nu sawmhnh kan hmu thei ta a. Kan ni am a ral tith tawh tih chuan Schiaparedi kutchhuak chuan nited States a pan ve ta mai a ni

Chuta tang chuan Paris khawpura kan sumdawnna hmon mingthang tak. Place Vendome atang chuan inche na bungaw hrang hrang kan chhuah ve ta zut zut reng mai a. In teina khawvela han chen chu huaisen a ngai thinn a hlimwm hle pawhin ka hria. Mahse zan khat thilthu-ah German ipai-hovin Paris an rawn luah ta thut a, ka dawr chu kalamin America lam ka pan a. France rama naupang khawngaihthlak tak tak te tana damdawi leina turin thu sawin America ramah ka vak vel ta a. Chu mi hnu thla hniha ka ta kir leh chuan hanna dang ka tawk leh ta.

United States-ah khan Thian Pawlho nen hna kan thawk a. Chu pawl chuan ka kuta awm turin vitamin cheng nuai uk man zet chu an hnutchhiah a, French naupingho hnera thuing damdawi thawn thlen chu ka hna a ni. Bermuda kan tan thleng a, a engamah hna chuan phul loh leh thiang lo indiktu pawlho (customs) chuan an thahnemngaih vangin France ram, a chawve zet hmelmam an luah chhunga damdawi lam chi va tawhluh chiam mai chu an lo remti hlek a mai a. Vitamin chu thil chhe mai tur a nih thu leh a semtu tur pawh sawrkar ni chuang lo, Talian Pawlho an nih tur thute sawin German sipaiho kuta an chhunluh miah loh tur thute chu ka sawi chiam a. Mahse ka ngenna te, ka thu sawite chuan kawngro engmah a su ta lo. Lungawi lo tak chungin lawngkai damdawi bawm an hläng thia zut zut lai chu ka en ta reng ringawt mai a.

Lawnga kan chuan leh hnu chuan thil awm dan chu ngaihtuah a, chuti ngawta han thlah chu dik thein ka ngang lo mai. Ar talh dan chi dang a awm em? Chutih kan chuanna lawnga chuang ve, chanchinbu enkawltu pakha hnenah chuan ka lungawi loh thu chu ka sawi ta chian a thil dang a ti thei ang tih pawh ka lo hre lo. Lisbon kan han thlen chuan ka chungchang thu chu khawvel chanchin lo ting ta hial a! Lisbon-ah chuan Kumpinu sawrkar palamin lo hmu a, thil awm dan kimchang min ziw a, rei lo chhungin ka damdawi hlu lutuk mai chu France rama nang pang khawngaihtiak tak takte hnena thawn turin a kal nghan a ni.

Inlo a lo tawp a, Paris-ah kir lehin Schiaparelli daw pawh chu ka hawng leh ta a. Nipui lai hian tum khat ch thlasik lo thieng tur atana inbuatsaihna inzawrh runpui star ka tum a, ka inbuatsaih nasa hle mai a. Kan inzawrh runpui thlen hma ni sawmpathum la awmah chuan hnathawkt pihnih tih chauh lo chu an nawrhna zingah telin chhiaw theih lohvin an chawl ta vek mai a. Hei zawng, ka pa thu min rawn hman tangkaina hun a tin tak meuh meuh hi ka ti a. Engtinge ar ka talh iak ang?

Tih dan ka dap a, ka rilru a buai em em a, tih dan eng emaw ka hriat chhuah loh chuan kan inzawrh runpui siam chu ka thuih leh a ngai dawn tih ka hre mai. Chutah ka rilru ah thil pakhat a lo lut ta thut mai a: Engatinge thuamnawte chu peih sa thlap kher lova kan ertir hlawn mi loh vang?

Hnathawktu pali-panga lek chuan theihthawpin ni sawm chhung kan thawk a, kan tum hunah chuan Schiaparelli in theh lar a lo hun ta. Kan thil zawrh chu a mak hlawn hle mai. Kawrchung thenkhat chuan ban a nei lova, thenkhat phuan ban leh lam chauh a nei a. Thenkhat chu a riruang kan din hman awrh a, a lem nen tar pawlhin zawh huna a awm dan turte chu a lemin kan ertir ta hlawn a. Mahse chutianga inzawrhna mak danglam tak mai chu a ropuiin a hlawhtling hle. Mi tam takin an duh ang an hmuin an hauh lawk ta hlawn a, kan lar ta hle a ni.

Ka pi thu mia tâ vn fîng tak mai chuan vawi khat mai
pi lo, he ka dam chhung hun hrang hrangah hian kun tin
blawhtl nna rahbi min tuksak thar zel a Ar talh dan chi
khat chauh a awm lo -chi dang a awm nget phin.

ENG TIA REI NGE I TLIN ?

Harry Emerson Fosdick

The khawvela thil pawimāwh tawh phawt hi chuan thei pahni a keng tel ngei ngei thin : mihringin a tih theih nasa lam leh tuar tura chakna a neih tam leh tam loh. Mi mi nuna thil lungchhiatthlak ber ber lo thleng thin te chu a hringninin harsatna a ken tel tinpui peih lohna hi a ni ta. Kan tunlai khawvelah chuan hmasāwnna nena inkrihnaawi thei thil lo hi chu ngaihsan pawh kan ngisang ta lo. Hma lai mite chuan hmasawna hi an ngii thutak ve tehchua lova Rome lalpa, Marcus Aurelius phei chuan mihring mi-
var pangngai leh bengvar pangngai chuan kum sawnli a th chuan khawvel thil engkim a hman a hre vek tawh e, a th hial a. Mahse tunlai mi zawng naktukah eng thil thar ng lo thleng ang tih ngaihangin dingdihlupin kai ding a, tin danglam lo awm mai turah a ngai a, hma thar lakna e reng reng chu a ngisang a, kaw thar reh a thlang a, chu mi bawh pawp thei tura chakna neih chu a tum ber a ni.

Mahse kan tunlai khawvel hian mihring tana thil pawmawh chi khat, hmaih theih lian tak a nei : chakna inkhar rem theihna, nghet taka din tumna thilung hi. Heti a mi avang hian kan mi mal nun kan ngaihtuah reng rengin kan ropui lai leh kan san lai tak chu kan rileh a lian ber thin a, kan ngaihtuahna ang chi hi chu thingah chang ta sela chuan a zar leh a par miwi lai chauh kan jhlir ang a, a zung kan hre chang lovang a, engemaw ni-ah chuan a par leh a zar chu sawi loh, a dinin kan ding thei hrim hrim a tih ngaihtuah a tul hun zawng a lo la thleng ngei ang.

Kan chhungril hi a inan vek loh avangin thenkhat hi chu an pianziaah hrim hrim ah nghet bik a, an awm dan pangngai anga awm tur hi chuan thenkhat tan chuan theih-tawp chhuah a ngai ngei ang. George Washington-a chanchu ka chhiar zo hlim hlawt a, pa thluak tha danglam bik zawng a ni lo. A aia hnehna ropui changtu pawh an awm ngei ang.

hse mi dargte nena tchkhin ralah chuan Washington-a chu
gpui lianpui anga nghet mup mai a ni bik tlát a ni.
Washington-a chuan Princeton hmuna hnehtu chan a'n chan
ang khan a awm dan a theihngilh lova, a rilru a dang-
i chuang ve vak lo. Chutiang bawkin Brandywine hmuna
awm zawk chan a chan te khan a tâw tē pawh a sai chuang
Dinhmun a lo khirh a, buai a lo hun chiah hian a nghet
tlur mai thin a ni.

Heng thilte hi chu pianphunga neih ve chi niin a lang a
ahse, he rilru ng'ehna hi kan mamawh em si avingin
gti zawng emaw tala mahni hman theih tura chawk luh
n chu awm ngei tur a ni, kan zawn dan a dik phawt
uan. He rilru nghet mamawhna hian mi tin mai hi rin
lawh theuh va, mi kan an lohna laiah pheh chuan kan
mamawh zual bik thin Mite chanchin han hnat zau zel hian
i tin mai hian fel hlehna lai hi kan lo nei vek nai a, chu
in harsana theuh kan enkawl dan leh kan tawrh nasac
eih dan azir chuan kin danglam ta mai a ni He thil hi
thringah tē chuang leh lian chuang a awm vakin a lang lo.

Tun laia damdawi lama thiamna zawng zawng inghahna
mpphum, Pasteur te ang te kran hna a thawk nasa em
lai a, hna thawk thei tun hise na tha tawh ver vawr a
ei ang tih a rinawh khawp mai Mahse kum sawnli baruk
hi a nih chuan zeng natnain a man a, a dam chhungin tak-
a zawi thutna hu chuan a thlah leh tawh lo. Bengngawng
leethoven-a chu rimawi phuahtu a ni a, Milton hla phuah
huama pawh m tdel biwk a ni. He khawvela hna ropui ber
er hi m ang lo thawh a lo nih hlawm chu. James Watt-a
tuihu khawh hmuchhuaktu) chungchang, Wordsworth-an a
awi pawh hi han ngaihuah mah teh. "Amah ka'n en a, a
ropuinain a dath rozia leh a ropuina ropuizia te ka ngaih-
huah a, ka ngai mairing a chhuah tawh zawng zawng
inghah chuan a la ropui berin ka hria" Mahse Watt-a kha
kan lo chhui zui lo mai mai alawm-taksa hrisel lo, thla khata

cheng zithum lek hlawha harsa taka nung ve hâm hri
chaah a ni.

Eng thil pawh chhel taka tuar theitute chuan anmah
bel chiantu, e lakah thlarau lam malsawmna dawngin n
dang hneh theihna nasa tak an nei thin. Khawvela i n
hriat / nga chak ber ber, hmel tha leh thahrui ngah, Apoll
te pawh han khawm la, an pianphungah fel hleihna pakha
mah awm lovin an mizia pawh tha tawkin, hrisel vang ler
vanneih vangin eng bua na mah sawi thama lian tâwk la
sela, khawvel tan e g anga hna ropui pawh thawk mah sela
Hellen Keller-i te'n an tnawh theih ang hna hi chu ma
thawhsak leh thei tawh chuang lovang. Ka thian pakhat
Midwestern University ami chuan chu University-a a thawh
chhung chuan naupang piangsual ing-euh tak mai pakhatin
thiante pawm ngai chunga a lel kha zir thiam entirna leh kha
a dawn tuma a chibai lai ang tluka nuam a tih ngai loh
thu leh chu mi tum tluka a hlim hun chu a la hriat loh thu
min hrih a. Chu mi tum tluk chuan inkhelhpua an pawl
an chak pawhin a la hlim ngai lo hriat a ni

He hringnun hi huaisenna leh din ngheh theihna hmanga
kan ep theihna turin tunlai thangthar hi kan induang zel ang
em? America ramah chuan an sikul naupangte chu zing h
engnge an zir duh an zawt hmasa te te a, an duh ang chu
an zirtir ta thin a. Kan pi leh pute'n an hriat ngai loh, an
numang lam pawha an mangphan ngai loh nawmsaknain kan
in chhung atangin kan inchawi lian a. Kan fate hnenah
chuan m'hring mihrinna tak tak chu a bula thil awnte'n a
siam a. tu tan pawh nawmsakna chu ropuina ber a ni tun
kan inzirtir ta. Hei hian kan khawvel nun tak tak hriat
chiannjah khawhkhham a siam a, kan jubumna hmanrua mai
a ni. Kan fate chuan hringnun chu a awm sa va chhar a, va
hmuh a, thil awmdan azira va lâk mai turah an ngai a, chu
zawng, dâwt muhlum a ni. Nun hi kan hmu mai thei lo,
kan siam tur a ni. Mihring tana thian tha ber chu hual vetu
b mro tak tak, kan chhungril muhil kaitho thei tur leh kan

dawhtheihnain eng chen nge a tlin t'h fiah theitu hi a ni fo thin. He hringnun chu heti zawnga hma chawn tur hinun a lang. Kan han dam ve ngawt hian kan kutah ehher tur thil a awm a, chu mi kan ehher dan azir zir chu kan ni mai a, chu mi ti tur chuan ngieh tlai a pawmawh a ni.

He thil hian kan ril u dinhmun a hrii hle a. Kan tun hma rilru ehher dan phung kha a keh chhe ta tih chu a lang mai. Kan tunlai khawvelah chuan tladau deuh taka nun hi a thanghar tih cli tawh a, mi ngaih dan pawh a ni Mahse clanchin hlei chhui mite tan chuan chutiang chu a thu a satel li tlai. Kum zabi sawmpasarihna leh sawmpariatna velah khar han let leh la, chutah chuan i hmu vek mai ang Pathian rinna hian nun ngehna chu a thlen a. Mihing tana tawh rual loh hi ani nen chuan sam takin a tuar chluah theih a ni.

He rinna hi kan tlakchham tawh chuan nun hi a derthawng tawh riau thin. Tunah pawh hian kan derthawng ta ci leh barah, inehlungkhurah, ram leh ram inlaehin danah, danglam thin hringlate hi kan va derthawng em ! Thlarau lama kan pachhiat ang zelin rinna lah kan bosai sawt tawh bawh. A dam tur leh a thih tur chungchang buka Socrates-an dintir khar ani chuan. "Athens mite u, ka zahin ka hmangaih che u a, mahse in thu ai chuan Pathian thu ka zawm zawk tur a ni," a ti a nih kha. Ani chuan a dinhmun a sawhsawn lo thei a, mahse mi tam tak ngahdan leh inphiarukna ril zawk a awm avangan a tuartuah a tang ta mai chauh a ni.

RODIN-A HNEN ATANGIN ZIRLAI PAKHAT

Stefan Zweig

Q¹ hutih lai chuan kum sawn hnihpanga vela upa ka ni a, Par-sah lehkhka ka zir a, lehkhka ka ziaak bawka a. Mi tam takin ka lehkhaziah, a bua an chhuah te chu an chawimawi ve khawp mai a; a then phei chu keimah ngei pawhin ka duh ve hle hlawn a. Mahse thuk tak marah chuan chu aia tha zawka tih theih chu ka mring deuhva, mahse khawh laiah chiah nge ka tih theih lohna robui chu a awm ka hre fuh thei si lo. Chutah mi ropui tak pakhatin zirlai ropui tak mai min zrit ta a ni.

Zin khat chu Belgian lehkhaziaktu hmingthang tak mai, Verhearen-a Inah lemziaktu upa tawh tak pakhat hian thelret khawng chu a siam thil reng reng tlak hniam takia thu hi a sawi chiam mai a. Kei, naupang thisen lum ve tak mai chuan a ngaih dan chu ka kalh nasa mai a. Chu khuaah ngei pawh chuan Michelangelo (hnasang milim ker thiam hmingtlang. PII) te ang bawka milim ker thiam an awm lo'm ni? Rodin-a milim, "Penset," te, "Balzac," te chu saidungvar tluk bawka tlovin a chhuah ve theih lo m ni? tin ka tang chiam mai a. Chutia ka'n tang khawh vel zu lpu a reh deuh hnu chuan Verhearen chuan rilu jolawng tak mai hian ka hnungah mi'n beng a "Naktukah Rodin-a chu ka hmu dawn a. Lo kal ve teh. Khati khawpa mi pakhat ngasangu chuan hmu ve ngei se a dik ang," a ti ta a.

Chutia a'n tih chuan ka lawm kher mai a, mahse a tuka Verhearen-an Rodin-a hnena min han hruai takah chuan tawngkam khat pawh sawi tur ka hre ta lo va. Chu m te thandun an titi bawrh bawrh lai chuan lawm loh zawn mikhual lo thu ve reng hi ka inchan rum rum a. Mahse mi ropui ber berte hi mi ngilnei ber ber an ni chawka mai. Kan chhuah dawn chuan Rodin chuan ka lam a lo haw a, "Ka milim ker pahni-khat i hmu duhin ka rit a. Helatah chuan engmah ka kaw lo tlal mai. Mahse Chawhni-a Meudon-a lo kal la chaw i ei ve ngal dawn na," a ti ta a.

Rodin-a thingtlang In ualau lo angreng takah chuan dawhkin te tak te kin In pangngait an chaw ei thin niawm tak chu kan ei ta a. Rei lo teah a mitmeng nê̄m tak mai te, mawl taka a khawsakna te chuan ka chi-âina zawng zawng chu a hnawtiau ta a. A milim kerna pindan kan han luh chuan hmanlai pindan anga sak, tukverh zau pui pai nei chhungah chuan milim ker zawh sa te, thehret khawng chi-a milim siam tumna chi hrang hrang - bân ringawt, kut-bawr ringawt, zungtang ringawt emaw, kutchâng ringawt emaw te a lo awm ntai a, milim, a ker tawh, zo lova a ban-an leh tak te rawh a awm bawk a. Chu hmun han hmuh ngawt pawh chuan damchhung hna leh tihdan tha zawk awnna hlira khat tih hi a hnat reng mai.

Rodin-a chuan puanphawk, hnathawh nana a inbel thin chu a'n bāt a, hnathawktu hmei chiah hi a pu ta mai a. Milim kerna dawhsân hmaah chuan a'n ding hlek a, "Hei li ka kutchhuak hnuhnung ber a ni a," tih panin puan huh leh thil dang vel chu a'n phelh a, hmeichhe taksa, fuke awm lo hi a lo ni a. "Ka zo tawhin ka hria," a'n ti leh a.

Chu pa tâwr tha tak, darpharh hlai tak, khabe hmul buang deuh leh tur tawh tak chuan a hnathawh hnuhnung ber chu a'n en a, hlung lamah pen khat a'n tawh hla a, "Ka zo tawhin ka hria," a'n ti nawn leh a. Chutah, "He lai a dar vel lu, a la sek lu hret. Min lo ngaithiam lawk teh..." a ti a. A milim kerna chemte chu a la a. Chu thing chemte chuan tlak lei nê̄m chu a hrut ta zei zei a, milin tisa chu a duhawm sawt a. A kut te chu a lo nung tha leh a, a mitmeng chu a harh sawt a. "He lai hi, he lai pawh hi," a ti ta zel a. A siamtha zeuh zeuh zel bawk a. A'n tawh let hret a. Chutah a milim dahna dawhsan chu a pan leh a, a hrawk ril atang hian eng-maw a sawi mah mah a. A changin a mitmeng chu a hlin a, a changin a mithmul chu lungavi mang lovin a chuar a. Chu milimah chuan a changin tlak lei a bel a, a changin a hru bo then a.

Chutiang chuan darkar chanve a'n thawk a, darkar khat a ral leh a...Chutih chhung chuan tawngkam khat mahin min

be lova. A thil siam duh ang chath lo c'u thil dang ene-mah a hre chang tawh lo. A hra nen chuan an inkawm bawrh bawrh a. Pathianin lei leh van a siam nikhath ni pawh khan hetiang ngei hian a thawk ngawrh ang tih a rin-awm rum rum mai. A tawpah chuan lungawi hmel tak a a'n thaw hap a, a chemte chu a dah a, mihm chu a puan huh chuan a tuam leh a, mahni hmangaih takte dara puan lum kan han vet hi ka chan ber mai. Chutah kal a'n tum a, chutih lai chuan pa tawr tha tak satluah hi a ni leh tawh a.

Kawngkhar a thlen hma chiah chuan min han hmu leh thut mai a. Mak ti te hian a meng zau kawh a. Chuta's thil awmdan chu a hrechhuak ve leh ti, hawihhawm lo inti tak maun, "Ka pu min ngaidam rawh, ka lo theihghih tawh che a ni. Mahse i hrar angin.." a ni a. Kei chuan a kut chu ka vuan a, lawm em em ka hmer a. Ka rilru chhungrii chu a rawn hre phak a ni teh chek ang chu a nu a, ka darah min kuah ve ta a.

Chumi ni chawhnua Meudon-a ka va kal chuan sikul ka kal chung zawnga ka zir chhuah aia tam ka zir chhuak ti a ni. Chuta chinah chuan mhringin hna kan thawh reng rengin tha tur leh kut ting tur a nih chuan eng ang fak a beih nasat nge ngai ka hre ve ta a. Min khawvel leh hun leh hmun theihngihl thak khawpa hna a thawk hmel chuan thil dang zawng aia min dek a. Chu mi darkarah chuan he khawvela thil ropui lo indin chhuah dan leh thiamna sang tak tak lo hlawhtin dan ka hre ve ta—rilru zawng zawng ngaihuahna, kan hmaa hna awm ber tura kan tha chikna zawng zawng sawm khawmna hi hna te-ah leh hanah a lo pawmawh vek mai thil pakhat rilru zawng zawng sen theih hi a pul a ni.

Chuta tang chuan ka hnaa ka tlachham thil chu ka hre ve ta. A tha thei ang bera thawh tum vanga thil dang zawng zawng theihngihl theihna ka tlachham a ni. Kan hnah hian kan inphum lo thak thei tur a lo ni. Tukah zawng chu mai lo chu tidan tha dang a awm lo tih ka hre ve ta.

TLANGVAL TE U, NANGMAHNI KHAWVEL A NI E.

Wilt Durant

U tlangval zihavm tak tak, sikul chhuahsan tura ipte h'amchhih mekte hnena ka ngen duh hmasak ber chu—hrisel rawh u! Hrisel ula in hlim ang a; hlim ula in tha mai ang. In taksa chakna leh faina chu in nungehang leh in ngaihtuahna fim leh fim loh thuk bawka idu a ni tih hre rawh u.

Pian chhuahpui hrisel lohna leh ruahban lohna emaw, neupan tet laia tawn tuh path emaw a nih ngawt loh chuan dam lohna reng reng hi suat a ni. A chhan pawh in taksa tana thil atthlak tak in tia, chumi thawidam lina chu thawk mai thei lo turin in piarphung panggar chu engin emaw a tibahlah t hna a ni tlat a ni. Tunlai huna kan tihsuat tak ber pakhat ni a lang chu ni awnawlin mi thahrui hmang mite ei atana thil tha kan ei ve ta eliam mai hi nun a lang. Taksa chhunglam rorel tihuai vek thei tur khawpin ei leh bar tur ken taksa chhungah kan chhek lut a, tha leh zung tam hmang tanggar leh mang si lovin kan awm a, chung mite chu damdawi-lnah kan mu tiar ta del dul nait nun a targ.

In taksa kha sawjawi rawh u! Kan taksa pianphungah hian ngaihtual na hi kan chetdan kahruaitu atara ruahban a ni a, thahrui hmang lova awm theih nan ngaihtuahna hi siam a ni reng reng lo. Nitinin taksa tihah thei thil darkar khat tal chu khawh nyei ang che u. Hnim te sam ula, motor te siliat ul, ke te n kal rawh u.

Chaw chôka riltamna tih lohvah chuan hmeichhiat mipat thil hi kan ngaihtuahna leh thahrui hruaitu ban ber a ni a, kan buaipui ber pakhat pawh a ni. Nihring kan inthlah chhawn zel theih nan mipa kawppui tur hmeichhiate hi khuanu chuan duhawm talin a duang a, hmeichhe duhawmna

hmu thiin tur chuan mipa te pawh min duang ve bawk a. Hmeichhe duhawmna tem tur hian ahang chuan a biling a balangin kan tlan chawh mai.

Min thluhtute chuan he hmeichhia leh mipa in'ip tawn-na hi an lo hupbet thin a. Keini zawngin sing lo takin kan tihluhlung a, sumdawma thilah kan hmang a, insumna te chu thil hlauhawm angin kan inzirtir ta thut thut mai. Mahse insumna hi mihring than chhoh nana thil pawimawh hmasa ber a ni. Inneihna hi naupang enkawlina tur leh burgraw chinkina atana thil renchang mai a ni lo. Hmeichhiat mipat thila kan tawrhna lak ata min chhanhim tura siam a ni ngei ang. Kan inneih chuan hmeichhiat mipatna kan ngaihtuah nep a, puitling kan lo ni thin.

Mahni kea in din theih veleh nupui nei rawh u. Naupan lai chuan kawppui tur thlan thu-hlaah fin a harsa khawp mai, mahse kum 40 hnuah pawh hetiang thilah hi chuan in sing chuang lovang. Mahse engemaw hun laia in tisa chakna avanga kawp loh theih loh avangin kawppui tur thlang ringawt suh u. Inhmeihhiat atanga innei tura thu peih inkar hi thla thum tal ni sela, inneih tem hun leh inneih inkar hi thla thum tal ni leh rawh se. Hei hi in hreireng dawn nia: nupa chu intanpui tawn tur a ni. I nupui a hnaah pui la, i hnaah inpuhtir bawk rawh. Inneihna hi hmeichhiat mipat thila inpawlina te, inchwawchhahina te leh pawisa sum hman thuah te ngawt inzawmna a nih chiah hian a lo ken darh thin zu nia.

Nungchang aia thil pawimawh awm chhun chu hriselna chauh hi a ni a. Kan zirna sikulin thawh tur ropui tak a nih chhuanawm ber chu mi pamham te mi hawihhawma chhuah hna hi a ni. Mi hawihhawm chu ka nupui hrilhsiah dan takin, en lai pawha midangte chan tur ngaihtuah fo mi hi an ni. Ngiluehna thu hi a man a tlawmin a va hlu ngai si em! Midangte relchhiat hi rinawm lohna hmanga mahni infak mawina hmanrua a ni ngai. Thu pha leh midangte tuih thei thu in sawi thei lo a nih chuan engmah sawi lo

a nih chuan engm h sawi lo mai rawh u Tih loh leh sawi loh hi a finthlak fo th n zu nia

Chhungkua leh zirtirtute bakah sakhuana hi rungchang chher u a ni a Kum 5000) chhung zel chu mhinngte hi ramsa pelin an lo nung rawh a Chutih hun lai chuan mi tin mai chu an duhm i tul a, an kiwli ch a ng u a chi thlah mai theihna tura in ui leh ai mai n u in h eh hek lo Tunlai huna thil piwi anga kan ngaih tim tak hi chutihu chuan ropuina tehtung a lo ni tiwh a ri

Buh leh bal lenah mhinngin Ina J u I n s w n a khawtlang inrelbawina thilah awmz u kan h m n h chlo' h takah khan ui leh ar ang mua hmer hhi t n potu h n kha a lo d k thei ta levi Mhinng uia ch kni awm' u h poi mai chuan harsa u hle mih e chutunza n n ching maw leh awmphung fel zawk han inbuh chu nu leh pa hluh vang te leh engkim hmu thei Pathun sual t h i thim m a, thil tha laka lawm hluh vaw tein mianon kan piwn ve ta mai a Sikhuana hi n kan dubzwng tun tik u h m m khapsak ta lo se chian hetano hian mi t g n h n s vaw kan chher chhuak lo hui ang

Se n e l a n a u h m i n g t e c h u V l t a r t e n t e k h a w l l e h v a n b r u a k t e m m a w m p u n g f e l z a w k h a n i n h n u h c h h u a h a n g a m h m u h e h' u a h l o h e m a w R o u s s e a u (R u s s a w' t a l m t u r P H) t e n m u h r i n g h i t h u a k f i n n e t u t h e c) i n g r i n g i w i a k h a w s a k h o t h e i t a n i m u l o t u n m a n u t c h a r a h a n g i n h m u h c h h i t h l o h e m a w c h u a n h e s a k h u a n a h i h a t t h i a m h a r s a i n t i v i a u t a v e a n g H e k h a w l l a n v e r s e) h i a z a u k h a w p a l e n t l i h t i a u v u t m l k l a t e l k a t e m a m k a n n i h b i a k s t a v a g i n m n a c h u n g c h e g t i n l i h c h u s a v i l e h h e k h a w v e l t h i l a w m p u n g h r i a t l i h h i m h i m p a h h i a t i n a t i n c h h i n c h i r u a l u n l o H r i a t h a m p a k l o h k h a w p u t h u k l e h z a u , h e k h a w v e l k a n n g u i d a n h e n g t n n e k n b u n c h h u a h t h i n t i h t h u a h h i a n t i m k h u r a n g i h l e a n i

Ei leh barah zung leh zâm nei turin thawk ula malse jaw sa tuak nan in hun hmangral bawh suh ang cle u Pawi-

sa deh chhuah lima tui laklawh hi hmeichhiit mipit thlii duhmna ang chhuah a ni a, a hntak teh a ni. Pawisa deh chhuah hrim hrim ringawt hi chuan h'inna kunhlun a thlen hauh lo. In nupui te chuan in ngaihtuahna leh tha leh tui te thiam taka hming thei turia an fuih phur thiam ang che u tih ka beiser. Mahse thenawnte neih ang zawng zawng nei ve vek tura a fuih khawloh loh hram che u ka beiser hawk. Mahni hnuaa thawk nei chi in nih chuan in mrawhte nana in mlaichinna chuan in hlim leh hlim loh a hrii fovang a, in thiwh chhuah belh leh belh loh ngawt kha in tin a pawinawa ber fovang. Nawnsakia chhobhlik tui mai mawh cheng sa u u, he khawvel hi in pek ata tam chhuhsak ngai suh u.

Thenknat chu University limah kal n rail elna chuan finna kawng zawna kawngan a khali lat ang che u a. Tunlai chhinah zawng 'Science' te tek phui chu zir ngiwh a tul ta em mai a, tingval tam tak chuan thi leh hla te, chah-chin hui te, mihrang rilru zana te, rimawi te leh lemziak tim te chu an ramhuat hriat riati riati chauh a ni. Mahse he khawvelah hian pangti peng chawr pakhat ringawi ang chuan awm suh u. Nangmahni zirlai bik in zir zawa hnua chuan kan han sawi tak 'subject' hrang hrang te kha nunkhaw nawm nan leh nun tuihn ng nei zawk in neih nan chawhkar khatah darkar huih tal hun pe ang che u.

Hla phuah thiam mi ropui leh thuziak thiam hmingthang, Sophocles te, Dante te leh Shakespeare te in neihriat ula; hla chham mi phuahu ropui, Cicero te, Swift te, Voltaire te pawh kawm thin rawh u. Khawvela thiamna mawi ropui ber ber, India kut chhiak te, Aigupti kut chhiak te leh Greek lam chhuak te chul nel ula; Gothic Cathedrals (In chhung cheimawina kermawi leh tindan mawi chi hrang hrang) te, Renaissance hunlata an lemziak te, Bach-a rimawi atanga Rachmaninov thlengin thianah siam rawh u. Khawvel mifing te ngaihtan te zir ula, mihring lo chawr chhoh din te hi chinchin hlui chhui thiam hmingthangte kutchhuak atangin zir rawh u. Ngaihtuahna ril pai mi, Confucius te, Socrates te, Newton te leh Einstein a te ke bulah thuih an ngaihdan

ngathla ula; Thlarau lama hringlate hruaitu ropui, Buddha te, Isua te, Gandhi-a te kiangah ingaithlawm takin thla leng ve teh u. Heng mi ropui te hi hmehhriat alawi in neih loh via chuan mi thiamsh ka ngai ve thei lovang che u. Heng mie hi pawl u'a, in mi kawm te an fin hie chuan an enher putling mai dawn che u a ni.

Kan han sawi takte bakah hian khawl lam thil (technology) te, tha tura inluhna (morals) te, nungchang leh awm-dan mawi (manners) te, sorkir kalhmang te, thiamna mawi (art) te, thu leh hla te leh finna tlanglawn (philosophy) lam te zawng zawng hi nangmahni rochun atana hnutehbrahn a awm vek a. Hei hi a ni, he lelunga mi tiin rokhawm tur kan neih theuh chu. Hun leh mi te a lo ham zel hian kan rokhawm tur hi a lo pung nasa ta em em a, tu han khawm zawh sen rual a ni ta love.

Haiselna tha nei ula, hna tha thawk ula, vanneihna duh-awm viwang ula nungchang tha pa ula, fa tha tak tak nei u'a, tu leh fa tha tak tak nei nang che u! He hringaun ropui hi dawm ula, duhtawkin a tawp thlengin hleuh rawh u. Hringna hian fiahna leh chona te a keng a, mon zaitir nan hremna leh lawmman a hum kawp a, sawithiam leh mawina a sin tel a, finna, thawhrinna leh hmangaihna te a hun kawp vek avang hian Pathna leh khuanu chu lawmthu hith rawh u.

A HUN DIK TAK HRIAT

Stuart Kinzie

Lemchang thiam hlun ropui tak mai, tuna dam tawh lo, Charles Coburn ka kawm tun kha ka theihngihl thawh kher lovang. Zawhna lianpui mai ka zawt a, chu zawhna chu : He khawvelah hian hmasawna atan min engge a mamawh ? Thluak nge ? Thahrui nge ? Inziina ? uh a ni.

Ani chuan lu thing chung n, "Chung th I chu a pawimawh ve teh meuh mai. Mahse chu i pawimawh zawk nia ka hriat chu a la awm : *a hun dik tak hriat hi.*" a ti a.

Ker chuan ka'n melh a, "Eng hun dik chu maw ?" ti ka zawt a.

Ani chuan, "A hun dik a ni mai. Chet hun nge, chet leh hun nge, tawng hun nge ngawh hun, engkim a ni mai. Lem channaah hi chuan lemchangtu reng reng chuan a hun dik leh dik lo hi kan thlu ber thin a. He nun thilah pawh hian a ni ve thovin ka hria. A hun dik i hriat phawt chuan i nupui-pisal neih thu-ah emaw, i hnath emaw, i thian te nena in inlaichonna thilah emaw pawh, hlimna leh hlawhtlhin i hi chu i zawn a ngai lovang. I kawnga hawn saih an la lu ve mai ang," a ti a. Chu lemchang thiam chu a dik a ni. Hun lawmawm a lo thlen a, a kal bo leh hm a i e et thian phawt chuan he nun kawnga harsatna tam tak hi chu a fe ve duak mai a ni. Mi hlawhchham zing tak tin chuan he khawvel hi hmun tha lo tak leh hrehawn tak angin a lang mai thin. Mahse an hriat fuh loh pakhat erawh chu an thi thawh dan chu a dik chiah a, a hun erawh a dik lo mai a ni.

Nupa chungchanga mi dangte buupui thietu pakhat thu sawi ka la hre reng mai; "Nupa inhaui hmang reng reng hi chu aw ! Dawhtheih hun te, intihbui hun lo te, inchhuah-chhalh hun te leh thurawn inpek hun te hi a awm ve thlip thlep ngai tih hi han bre hlawn teh sela ? Nupui-pasal nei tawh zawng zawng hian an kawppuite khawsazia thlirin lung-aw loh thu sawi hun te, inngainatna lantir hun te chu han

hre na se chuan inthenna hi chu a lètin a tlem phah ngei ang," a ti a. Chu pa chuan Charles Coburn-a thu sawi chiah kha a rawn sawi chhawng a ni: *A hun dik tak h-iat a tul*. Ium khat chu ka nupui hnenah ka chèt dan tenau tak si, lawmawm lo a tih deuh ber engnge tih ka zawt a.

Ani chuan rang zet mai hian, "Intihhlumna hmuna kan kal a, inehhung luh dawn tep tawhah chauh ka incheina fel hlél min brilh chut i ching hi," a ti ta mai a.

Awm dan mawi te hi eng dang a ni vak lo. Hun dik hriat hi a ni mai. Thu sawi laklawh laia intawng khath tluka ngeiawm hi a awm dawn em ni? Haw hun hre lo intengin an hrem loh mihring kan awm dawn em ni? Hun dik hriat hi chang chuan beisei loh tawpa chèt tihna a ni ve thèi thin na. Georgia-a daktawr pakhat fa nei lo tina narping enkawl sei len tur zawasaktu pakhat chuan zan rei tawh te miah a nupui a va be harh a. Chutah, "An nau chawm tur kawh theihna lehkhia ilo vel chu ka tifel vek tawh a. Ti rawh dandawh In lamah kal ila Ruth-i leh Kenneth-a te naute tur chu i va laksak ang," a ti ta thut mai a.

A nupui chuan, "Tun ang zan reiah hian maw? Khai, an lo la inring hmin awm si lova an manging zawk pah ang," a ti a. Chu daktawr chuan, "Mh, Naute thar chu zan rei tak takah alawm an pian thin. Naute an hnuth chuan nu leh pa chu an thlabar ve tuih ngei tur a ni. Naute nei thar ve ta chêng zana a hmel an hmuh lohvin," a ti mai a. An va pe ta ngei mai a. Chu mite nupa chu an han lawmin an lo phur em em khawp a, an naute nein bul janna pawh chu a fuh ta hle mai a ni.

Hun rei tak chhung chu hun dik hriat hi thil pek; pian-kena neihtute vanneihna niin ka lo hre thin a. Mahse zawh zawiin hun dik hre thiamte ka'n thlir neuh neuhva, thiamna dang ang bawka zir chi a lo ni ve a. Zir thiam tur chuan thil panga pawimawh'n ka hria:

Pakhatnaah chuan *hun dik hriat* hi mihring tan a pawimawh tawpklawk a ni tih hriat phawt tur a ni Shakespeare

pawh khan. "Mihring nunah hian tuifawn san chung a awm a, vanneihna a san lai chuan thatpuina hmun thlengin min hruai," a lo ti a. Hun dik hriat hi a pawimawh tih hriat hi bul tanna hmasa ber chu a ni.

A dawt lehah chuan *tih dan phung nei tlai la* (hei hi bawlhhe zauh zauh ngei dawn tho). Chu rangma thuthlurga ah chuan i thinrim sosan laia tawng vak loh, hlahh laia tih chiam loh, na i tuar laia tawng loh, itsiknain i thinlung a bual at laia tawng loh te ching la. Heng hun lai hian a tih pawhin thil ti suh ang che. Heng thil zawng zawng hian hun dik hriatna a umbo vek thin a ni. Tum khat chu vantlang inkhawnah ka jhinrim ka insum zo lo thut a, tawng leikuai leh dengkhawng tak mai ka chhak chhuak pek a. Ka rawtna chu a ta chiang kher mai. Chu mi tum chuan ka pa pawh a awm ve reng a, engmah a sawi lo. Mahse zana ka'n mut dawn chuan ka lukhamah chuan Aristotle-a thuchang pakhat a lo inhouthhiah a: "Tupawh an thinrim thei - thil harsa ni hek lo; mahse thinrimna tur mihring thlan dik te, a rim dan tawk thiam te, a rim hun dik hriat te, nimna tur chhan neih that te, a rim dan dika lantir te chu mi zawng zawng tan thil harsa a ni a, mi zawng zawng tih theih pawh a ni lo."

Hma lam hun tur i thlirna ihluak tathriam rawh. Hun lo thleng tur hi lehkhabu khup ang thuai a ni lo va. Tuna thil thleng mek hian lo la thleng leh tur tam tak a bril a ni. Mahse mi tlemte chauhvinn tuna thil thleng hmangin tun hnua thil lo thleng tur an teh dik thiam thin. Hma lam thlir thimna hi a pawimawh em avangin sumdawnna hmunpui tam tak chuan hnathawktu teh nan tak an hman thin a. Mahse inehhung enkawl tluk jeka thil awmze nei a ni. Inrinna intihhlum a tha ang em? Chhuannlum ngai lo thil ken mai a tha ang em? I pi natna khan engnge a an tak? Heng zawng zawng ngaihtuah reng chung a ruahmanna siam chuan a hun lo thleng tura buaina tur tam tak chu a la bo thei a ni.

Palina-ah chuan *dawhtheih zir rawh.* Emerson chuan, "Ni-a a briat tlai thila mi a din reng chuan he khawvel zau

pui mai hi a hnenah a lo kal ang a, ani chu a laiah a ding mai ang, a lo ti a. Dawhtheih zir dan awlsam tak a awm lo; finna leh inthunun theihna mai lo chu. Mahse a hun hmaa el'et thawh chuan engkim a chawkbuai vek thei tih hriat a pawimawh em em a ni.

A pawimawh ber leh a har-a ber chu mahni a'anga tãl chhuah a ni. Mitkhapkar tin mai hi thn'ung dang nen kan inhmañawm vek a, mahse kan hmuh dan chu a hrang vek a ni. Hun dik hriat dik chat chuan mi dangte m thnuha a lan dan pawh hmuh ve theih a huan tel tlat a ni.

Mi dan-te rana thl' tha titu ropui tak mai, tuna dam tawh lo. Mrs John Dibert, New Orleans a cheng chuan zan khat chu thlakip bu pakhat hi a keu fiam mai mai a. Chu tah chuan fiamthu nuihza atana an lemziah pakhat hi a chuang a. Chu milemah chuan hmeichhe pahnih, tawp taka inchei, mi rethei tih hriat ngawih ngawih hi meialh chau zet atin an khûr bauh bauhva. Pakhat chuan, "Engge i ngaihtuah?" tiin a thian chu a'n zawt a. A thian chuan, "Nipui lo thlen leh huna mi hausa tak takin thuamhnaw lum maw tak tak min pek leh tur ka ngaihtuah a ni," tiin a lo chhang a. Chutih lai chu thlasik vanglai a lo ni kher a, Mrs Dibert, damdawi In tam tak taipui a, rethei thawh lawma tam tak lo thawh tawh chuan chu milem chu rei taw tak a'n meli a. Chutah a thuamhnaw hlui dahnaah a kal a, a thungrem hai hawngin a tûla sem mai turin a thuamhnaw lumte chu a siam fel ta a. Tun maya mamawhtute tan a hun dik takah a thilphalna chu a lantir ta a ni.

Kan Pathian Lehkhabu pawhin a tih kha, "Engkim hian hun lai a nei vek a vanhnuaia thil awn tinreng hian hun remchang chuh tur an nei vek a ni."

I INCHHIR A A PAWI

Margaret Culkin Banning

Kum khat chhungin thihnain ka mi ngainat tak tak pathum min laksak a. Chutia thihnain min ngbaisak apiang chuan engmah ka tih theih awm si lovah chuan paw ka ti em em a, ka lungngai thin. Chung ka inchhirna leh paw ka tihna te chu a tē thamin a ho angreng thin khawp mai. A hun a lai khan lehkhate lo ziakin a tlawhte pawh lo va tlawh ve ni ta ila, ka mi ngainat em em te tan chuan lawmna tawk a lo tling mai dawn a, ka lo ti lo zo tawh si. Ka inchhirna chhan leh paw ka tihna chhan thenkhatte chu a na tham deuh bawka, thla tam tak chhung chu ka nuan a tuar h'e a ni.

Mi dangte nena in pawl himna hun tha tak ka neih tur kha ka duhzawng tihnan ka lo hmang ta kher kher a ka inchhir kher mai. Dawhtheihna ka neih loh tum emaw, hriat-thianna ka tlakhham tum emaw chuan hrehawm ka ti leh hnunhawh ziah a. Ka tan chuan hla lungchhiatthlak tak leh mitui ko chhuaktu, zai nawntir chhen thin ang hi a ni. Mi dangte min hmangaihna leh min ngainatna, ka thinlung chhungril thlenga lawm taka ka lo dawn thin leh ka lo ngaihtuah ruk reuh reuh thin chu eng vanga lantir lova ka thup bo thin kher kher chu ni maw.

Chutiang thilte chu ka ngaihtuah a, ngaihtuah loh ka tum pawhin thil kal tawh lungchhiatthlak tak tak chuan ka ritru a tina tho mai si a, a tawp lamah pheh chuan ka chauh chhiatphah takngial dawn tawh a. Chutah ni khat chu mi dang, ka lungngaihna ang bawka lungngaihna nasa tuar ve ka ka hnem a tulih hmuh a tul ta mauh mai a. Ka ngaihtuah tawk pawh ni mang lo, chutiang ka lo tawn hnem tawh avanga ka hriatchianna lam atang chuan, "Thil tihtanglam theih tawh loh chu lungnur nan hmang duh lul suh. A sawt lo. I hna a tibuai ang a. Engmah tiak lovah a siam ang cie, ka ti ta mawlh mawlh mai a. Chutianga mi dang hnena ka'n sawi takah chuan keima chunga thil thlen dan chu ka ngaihtuah ve lo thei ta lova. He inchhir-pawitihna hi ka theih ang tawka hriat chian ka tum ta a. Mahri leh mahni kan

in ih tuarzuau chawp avang mai ma ka chung a thil lo thleng
nge ni a, dan theih loh vandua ma nge ni a chapo thil mai
mai zawk? Thil tangkat a ni ve reng em? tih te chu ka
ngaihtuah a

He thil kal tawh avanga inchhirna leh pawichhi avanga
lungngaihna hi chu mihring rilru deng zing'u tak a ni avu
c Ka mithmuh tawhte leh ka kawm tawhte chuan tun hmi
hun kal tawh avanga lungngaih hun emaw, in nun hmin meka
lungngaih hi emaw an nei vek a Mahse theikhat chuan chu
an hrehwim tihhi chu mi thenkhat ai chuan in khuikhkh rh
in an hmang tha zawk An lungngaih lovin emaw in inchhi
lo emaw tihna a ni chuan lova an inchhi lungngaihna kara
khaw sik dan chu an thiam tlai ni Mi tim tak tan chuan
inchhirna chu nakin han tur chher thaina hnaw tha t ni
ni thei thin He thi hi ka nu chuan a sawt lo mu

Ni hnuaia thil thi lo zawng zawng hi

Thawidamna nei lo chu a pawt kumkhua a

A thawidamna a awm chuan hmuh tumn zawng la,

I hmuh zawh loh chuan pawisa dah bik suh

He in zithna hi thu mawt t mah ni se a dikna leh a
thitna a dat thei lo Inchhirna tingkh leh thi ch a awm a
inchhirna awmze nei lo leh sawt lo chi a awm tih nun hriattir
nghal a ni Inchhirna awmze nei lo chu siamthat thei tawh
loh thil avanga lungngaihna hi a ni a Hla phuhtute hin
chu thil chu a lunglenthlak zawngin in tintir lo mai Mi
tun emaw tuding emaw an hmang th a, a hmang thna
chi a hmanguh chuan a hnaw la, chuta a hmanguh tu han
insut lungngaih v l te ang te chi hlaah kin chaw thin
Mahse tihlangim theih tawh loh thil avanga lungngaihna
leh nguina chu a sawt loh tluk zetu a hahthiak thei ve
bawh Hmichhe pakhat, pasal nei lova leng tu, kum sawm
nga chuang te tawh upa chuan a thiante hnena "Fa pakhat
tal ka nei lo hi chu ka inchhir reng dawn a nih hi," tih a
ching hle mai a Pasal nei turin hun tha a tawng lo a ni
mai thei A kawng zawh tur a thlang tuh lo a ni mai thei
Tunah sumdawan chu hlawkin nu khawsa thei tak ni ngawt

mah se atan fa neihna turin khua a tlai zo tawh a, a in-
chhihna chu inchihna awmze nei lo a ni mai. Carti taka fi,
a dth a nih chuan a lo nei lo zo tawh si a, mi dangte fa
clawmpuna lamah inhmang ta se atan chuan a tha phian ang.

Ki awmna biala ram hmangaitu pakhat chuan titihonaa
a tel ve tawh phawt hi chuan kum engemawu kal taa Senator
(Sapram Minister Pih) nihna a lo chuh ve ta lo kha pawl a
tih thi a sawi ngei ngei ringawt mai a. Khatin lai kha chuan
an pawl tan hun a inhe tha kher em mai a, lo chuh ve ta
ni sefa chu a tling ngei ang. Mithse a lo chuh ve ta si lo sa-
tuana leh thil awm lan a inhlak nasa ta lutuk a. an n Sen-
ator nihna kawng a kiw tawh lo reng reng. A pawl tan
chu a sawt lo sawt mai pawh ni lovin mipar-vandeng
lawngbewa thil Senator minna aia to tham zawk, hlu tham
ve tho si a a inhnanna tur zawng zawng a dth vek a ni.

Inchirna awmze nei lo leh sawt lo mi a chuan inchi-
hi phahawu hi a la pawl zawk. Mi thenkhat neia a in-
ngath ang thil hloh avanga pawiti ve em em an awm flat
thit thin. Pawl an tih tak takna amhin chuan thil deuh
mai zawng a ni. Ni pakhat chuan a ngathla perit tawh
phawt linenah chuan, "Ki rinawt thiamna kha chhunziwm
ila thi tur. Lo chhunziwm ta zel ila chu tur ang hin h
chuan zama dawhsan chu ka chuankar ve tawh ngei ang,"
a ti thil zen zel a. Pawl a tih zawk tur dik tak chu a thau
lutuk leh a thachhe lutuk chu a ni. A thauna leh a that-
chhihna chu puiabo se chuan a hlim zawk ngei a g. A zu-
thiamna chu a berseina leh a duhthusam thit mai mana awm
chauh a nih avangin a hmngthen phah kher lovang. Manse
a thilungah a riak ve reng mi a, atan chuan phinga lung e
awm ang mai a ni, amah zar buaitu chauh a ni. Zi tak loh
thiamna hloh vang pawl a inchihiho reng reng hi chu he
nu te nen hian duang khata hlum chi vek an ni.

Ngailruat hmangaihna pawh hian inchihihna tul lo a sam
tam ngawt mai. Pa tam tak hi chuan, "Nupur kan zawn
lai kha..." an ti leh ngawt mai thin a, nu tam tak lan hi
an pasalte hmel an han enin ti fuh vak bikin an inhe lo
lehngah. Neia kan ingath thil dang ang bakin heng thalte

pawh hi a hri a kai ve theih awm asin. Heng mai mai hi lo tnuam lotu a ni a, inhaulna hringtu a ni a. Inehna sui tak hial phelh theitu a ni bawh.

Pawisa neih tur neih tak loh ng wt pawh hi cheng tluk- lehdingawn tan fe chu a ni ang. "Ka lo chuan mai tur," ti chho ta rambuai hri khan an tan ti mawa. Chung mite tlon leh chlah lehchhawngio pawh chu kin hri hman dawn ta hial mai. Chhum lo chat lo hian, "Kha sumlawnni kha chu lo bei da chu vawun te ang hi chuan ni hausa kan ni ve tawh mai tur," an ti mawh mawh mai tur. Hetiang in- chhi na ho zaw gi lu leh lo a uehangtlung lovn hlawkna th m pawh a tlen lo. Ka hmeharist zung pa ti h lak ve pa d tak p khat enuan kum ka ta la ni a sum de lehchhih loh kha p wi a ti khawp mara. A neih ngai eng reng lon paw- sa un a vau reng mu a ni. A naet a pami mi thitthet- leh hri rah chhuah thawktute chuan inehhina sal atanga tal- lehah dan hri an thui tawh a. An ngahthuh chu mu- ho thia an huawhkit ve ngai lo. Mahse on nuaah an th- u l tawhnate chu an hie rengin an hinh hawh lo ti a ang thei thin a, an thukna khurah an flu leh tawh ngai lo.

Kemahah chuan thil theikait pawh ka ti a, ko inehh- na nger nger pawh hriat reng loh tamna kaw g theikait ka- ter tawh a. (Hin hian tawh avangin ka inehhina pawh ka- ti tawh Java lo kshun leh thei tawh maw hek lo. Ka- nena thil thilog durb tawh, undaagim theih tawh loh chu inehhina leh pawh thia fongih ka hmanng dawn tawh lo.) Mahse eng thil thil emaw chi nakin hna hman tangku leh- thei tur thil ka nre thung. Ka thsual leh ka biwhphel path- tawh thil ka ngahthuah erawn chuan thhsual tawh loh tur chi- ka hie tawh a, kawng ziwih tur chiang tik hriat theima- muat ka nei a ni.

Inehhina hi chu kutze thia ang maia mi tin mizia a- tang am ve vek a ni. Kemahah chuan mi dingte m n fuh- na tnu nguhsak loh vanga ka dan beh tumte hi ka pawh- zual a. Mi chungi natna ka thlei tawhte leh an lai ka lo- thnat tawhte avangin pawh ka ti em em thin bawh. Kum- tam tak ka taah khan dawhtheihna ka tlakhham avangin

hmeichhe naupang te takte m'i, ka pindan ațangin ka chhuah tur a. Mittui tla zawih zawih chungin a chhuak a, ka theih ngih'ih leh thei tawh ngai lovang. A chhan pawh chu mi hri lawk chuan chu hmeichhe naupang chu a thi a, a dang chhung hun rei lo Leah khan lunggaihna hun darkar kha ka lo siamsak ve miau a ni. Ka inchhirna chuan naupang dang chung a dawhtheihna lantirna a hri ngei tur a ni a e

Tunah hi chuan, tun kum sawm kal ta chhunga ka hu thenkhat ka hman dan avang khan ka inchhir a. Tangka zawkin ka lo hmang thei reng mai. Hlimna awm lohna hmun interekna bengchheng tak takah ka lo kil tam lutuk. Tam tlang hmunah ka cheng rei lo lutukin zanah lehkha ka lo chhiar tlein rimiwi ka lo ngaithla tlein lutuk a. Hnam dan tawng ka zir laia ka lo uluk tawh lo kha pawh ka ti baw. Mahni kut-kawha eizawng ka ni a, keimah leh keimah ka in rawih danah finna ka tlachhamin ngaihtuahna ka se tlein lutuk. Ni khatah hna ka thawk rei lutuk thin. K chhungte tana lungngaihna ka lo siam tawh zawng zawng ka inchhir nan ka hmang a, tuna dam tawh lote tana inchhirna ka lo siamsak lek pheih kha chu pawh ka ti lehzuai. Heng k inchhirna leh pawitihna thilte hi chu thil sawsawhlawh lo hualah chuan ka ngai bik lo. A chhan pawh heng avang hian thil tam tak ka ti thein thil tam tak tih nan ka ti hmang thei dawn a ni. Hnam dang tawng chu ka thiam thei tawh lo mai thei, mahse kan chhung zinga tu emaw ber pawh thiam turin ka la tanpui thei mahna. Ka hun pawh awmze nei zawka hmang thei turin a la renchem theih mahna. Mi dangte avanga lungnhurna pawh ka bansan thei bawh.

Pawh kan tihna chhan tur thilte ngaihtuah a, hun hman hi thatchhe hna a ni chuang lova, a pawh tak tak hek lo, chung kan ngaihtuahna atanga kan insiamthat dawn phaw chuan. Ngaihtuahna thianga bawhbuai thei tur thil thil a chu a hrehawm deuh a nih pawhin a hlawk tham a, tul lo leh tak nei lo thil mai maia inchhirna chu chhiar tel lo' chi a ni arg. Tun hmaa i lo tih tawh khan nakin hun tur a la hri dawn a ni.

TEL VE RAWH!

Morton M. Hunt

Tlem lai deuh khan ka thiin pakhat chu lirthera kal-te'n an tiwh-sual tâwk lai hmutu awmshhunnah a tang pek a. Washington D.C-a a awm remchan laiin khât tâwk tak maia tleirawlho chuinna car-in motor lian a su lai a hmu a. Chung tleirawlho chuan motor lian khalhtu chu an puh ehe fai ta vek mai a. mahse ka thian chuan motor lian khalhtu tan zawng chuan thu a siwi ta tlat a. New York-a a chenna hmun atang chuan Washington D.C-ah a kal a ngai ta fo mai a, mahse dikna hlen chhuaha awm chu a ngai pawimawh tlat si.

Washington-a a thlen-In nu hnena thil awmdan a'n sawi chuan a thlen-In nu chuan mi dang'e tih dan ang bawkin, "Kare! A engtu tiha haa tel ve dith emaw i nih hlauih ni?" a ti ta mai a.

Ni tin zan tin moin mi tu hnu rual pu pai huan Kumi-a'n, "Ka unaupa vengtu ka niem ni?" a tih ang reng khin fel fai tak takin, "Hin inbarh luh ve khet tulih ka hre lova" tih te, "Ka tel vena tur nin ka hre lova," an tih te i hre hin ang. Kan chhant khawvel hun tiwig chu heng mi te tak atang hin i hre thram mu ang. Mi tam tak chuan an hunah hian ni dang'e tel ve an hlauih, an thin tina-tua mi tangte an tan an hlauih zek zek a ni. Mahse he kin chenna chawvel thung zelh hui khawwak hi a makin nun pawh a nak siwt ta on mai a, nun tak tika nung tur chuan mi tangte buainaah hian kan inrawh ve a ngai tlat a ni.

Kum engemaw zah kal taah khan New York-ah kan pen ut ve a, kan luh hnu rei lo teah chuan Co-operative-ho wnnaah pindan te tak te kan lei ve a. Cumi hnu lawkah chuan Co-operative mi leh sate chu kan inhmua khawm a, hu engemaw ka sawi ve avangin President atan min ruat ta nai a. Hreh ang reng tak chungin ka pawm ve mai a, thianta chuan ka at thu min brilh ta mawih mawih mai.

"Ergating' i ntlh leh?" "I buai em em arg a, tuma'n lawm thu an hrilh si lo ang che," an ti ta noh noh mai a. A dik ta h'e reng mai, ka buai a ni. President hlawh nei lo van chuan kum hnih chhung ka tang ta a. Pawisa hman tar ru- hmanna thlath te, mi thnrim hmai sa tawn chungchangah te, tui pút chungchangah te ka buai pheth ti ch mai reng a.

Mahse a tawpah chuan ka hlawnka ka'n chhiar ve thung a, ka lo hloh vek bik hauh lo mai. Somdawnna kalhmang te leh darte ka lo zir ve a, mihring miziate ka lo zir ve bawk a, chung thi te chu ka tin kumkhaw thlath a lo tangkai em em si. Kerma chungchang pawh ka zir bawk - modangie awp- tu atan chuan ka lo tha vak lo tih te ka hre chhuak a. Chu mai ni lovin chu In luathute zingah chuan thian duhawm tak tak, ka dam chhunga ka nan thlathu tarte ka chhar ve a. Chu chauh pawh a la ni lo, kin irawh ve a kan hlawn na- satzia hi ka ngaituah zawn a—m khial i taapim emaw, thil dik lo dawa lo tan vein emaw, thian chhar th iha tura huaisen tiki hna i lakin emaw, a hlawn reng mai thun. Tih tak zeta i beih lahin i zik tuma'n an sik bul ngai hlek si lo.

Hnathawnna hmun pakhat hnathavktuho chhiat-thit ngaituahu pakhat chuan ram leh ram zirlai an nthetia thlath hian sun tam tak a song a, a tsein ang ang a tui- pui ve thin a. Mahse a titu tak zinga tel chu a ngam lo va. A chhan pawh zirlai in thleigu zung h chuan tang se ram dang atanga zirlai lo kai chu a Ina a lo chenpui a tul ruia awm dawn a, chut a a chenpui dawn chuan an chhinkaw khawsak dan an insawi dang'an a ngi daw thit ani. E- emaw chen hnuah chuan engnge a an te'reng tiri a'n ti ve chhin a. Japan mi, High School-a zirlai a kaw ta a. A hnu- ah chuan, "Chu mipa naupang chu kan chhung zing ami a ni ta a. Amah pawhin nu leh pa kawp hnih. Japanese leh American a nei tiin a sawi ve mai a, keini lahin fapa dang pakhat kan neih belh a ni ta mai bawk a. Kan khawtlang lahin amah avanin Japanese run dan kan tui-pui phah bawk," tin mun hrilh a ni.

He "tel vena" til u hian kan ni tin nupah hian thil tẽ ber, thenawmie han puhi zawk atanga thil jin ber ber, khawvel hamthatna tur ngathuuh thlengin awmia a nei thei a. Nitina thil tha tẽ tak tẽ te kan tih hian khawvel tan thawhlawm kan thawh teng a, keimahni nun atin p wh h usa'na kan chiẽk khawl a ni. Tyl tẽ ber kan tih atang man Keimah chu Keimihniah a chang ta thin a, mahnia nun hrang nei lovin mihring kan nihnaa pakhat kan nihnaah a lut ta thin a ni.

Ka thian pakhat chu Bus-ah a chuang a. A Bus chuan-nah chuan tleiravi hawklak rud hian nu upa tawh tak pakhat hi an chhah ta a, ani lah chuan chut tãk awmlei lo turin a ngen sak mai a. Mo dang chuan chutia naupinghovin nu upa tawh tak mai laka hlei an hui hia a, ngampa taka an han sawngbawl ta chu hre lo ang hmitin takverah an dah chhuahsan loh leh ngil ze in an hma. Tem an chuan ta far hlawm a. Kei pawh chuan beng ka'n chhet ngawm an mai dawn a. Mahse thawklekhkhatah ka nihna chuan, Eng-ti tiha hetiang a tel ve lo ngam nge ka nih? Hei hi ka chenna khawvel a ni ve bawk lo'm ni? tiana a lo lu ta a. Ka inheh thut a, chungbo hnenah chuan "Fangyalte u, nu leh pa in nei ve lo'm ni? Hei henehnia ia ngilak ang anan mi dangin in nu leh pote nghasa ta se eng angin nge in ngaih ang?" ka ti ta hrep mai a. Anni lah chuan zhi tnel khaap mai lehngid a. Mahse chu mi ni chuan thil tha tak ka ti ve niin ka inhria a, ka awm a nuam neng zak mai, tih thu a sawi a.

Mifang'e nena kan inkungkaihna a that lai, mi dangte tara thil kan tin lu lu kan hnat rengna bawmth a chãm rei lah hle a. Kan hlauhthaw lo'i li te, hrehawm kan tih loh ai te, nunkhua nuam kan tih ve lai te hi kan rilruah a riak reng duh hranpa chuang lo. George Brochmann pawlin Nazi-hovin an ram, Norway an luah lai, hun hreh ym lutuk mui tluka a hlim lai hun sawi tur a hre that lo. Cautih lai chuan lungagaihna leh manginna hnuaiah a thiente nen inkungkaihna tha tak mo leh murin tawna sawi h'eh theih oh

an nei a. Mi tam tak chuan chutieng chuan lunglênna kan nei thin, chung hun laite chu kan chipiie nena kan inkung-kaihna a that tâwpkhawk lai a ni duh khawp mai.

Kan tel ve tawhnaah rêng rêng chuan tihfuh leh tihshuê path a awm thei ngei a ni tih hi tu han phat rual a awm lo. Tuemaw i hmingaih tawh uah chuan chu mi chuan i rilru natna a thlen thei a mi insual theih i tum reng reng chuan an tangkawpin i chungih an thinrim lêt zaw hlahh tsei a, tui tla chhar i tum khan a pawt pil ve mai thei bawk che a ni Mahse natna leh hrehawmna tlansan kan tum rêng rêng chuan kan mihrinna a bo ve thin Lehkhabu ziaktu, C.S. Lewis chuan a lehkhaba *The Four Loves*-ah chuan, "Mah i nih ang pangngai ringawt nih i duh tak zet chuan tu hnenah mah i thinlung pe suh. Ransate hnenah pawh pe suh. Mi dangte nena inbengberek buana thilah reng reng iaham-hnawh suh la, ningma duhâmna kuang chhungah chuan inkhung tlat ang che. Mahse chu kuang chhungah chuan hlahh tur a awm lova, a thim a, veivahna a awm lova, boruak a awm lova, i thinlung chu a la danglam ve mai ang; i thinlung chu tihchhiat theih loh, luhtlang theih loh, chhandam theih loh a ni mai dawn a ni," a ti a nih kha.

Thinlung tihchhiat theih loh chu eng ang mi nge ni? i lo ti mai thei a. Tun hmaa mi fingo khan thil chhe thei lo leh thi thei lo chauh hi rilru bawhbuai:ua tartir an lo tum a. Anaxagoras pawh a fapa thih thu an han hriih chuan chhete pawha danglam eih lovin, "Thi thei lo ka hrin chu ka ring lo reng a ni," a lo ti duh lek a nih kha.

Tun lai hunah zawng mahni inkhung hrang a, hausakna leh hnawmhnawk zinga awm thin mihring chu kan khawngaih tawh a nih ngai hi; mahni khawvel siamchawp chauhva an han chên chuan rilru lama hrisel lohna lianpui kan zawn chhuahsak tawh mai thin. Nia, America rama rilru thawidam ngai mihring nuai nga leh singriat vel hian mihring pangngai thiltihnaa tel ve loh hi thil tul nin an hre tlat alawm. Kan hmuh theih ve thung chu keimahni ngei pawh hian chutiang thil chu kan ti ve thin a, mahse kan tih dan

a ziaawm deuh mai chauh tih hi a ni. Parawl emaw, hmei-thai emaw, mahni Ina tawm a, thian thar leh hmel thar chhar tum hauh lova khawsate hian rilru thawidamna damdawi In an mamawh a, khawtlang mihring han chhiara chhiar tel ve tur si, mahse thil awm dan an duh loh ngei ngei pawh tha en duh tlatho hian rilru thawidamna In kan hlat lo hle asin. Mahni tum reng vanga tel ve loh tumna hi chu hriselna leh than zelna dâltu a ni chiang mai. Hei vang hian alawm, Anaxagoras te aia fing, Tennyson te chuan thihna chung-chang pawh -

Hmangaih neiha chan chu,

Hmangaih neih loh ai chuan a la tha zawk

an lo tih.

I mi ngaihsan zawng han ngaihtuah teh. Rilru hausa i ngaisang ang tih a rin theih mai. Dorothea Dix te hi kan ngaisang asin. Kum sawmthumpakua a nihin zi-tirtu hna atangin a hriselna siam tha leh turin a bang a, nun hahdam leh thlamuanthlak daihlma thut veng veng a tum a, chutah America rama rilru natna veiho chanchin a'n hria a. Chutah amah a ingaihtuah hahdamna zawng zawng chu kalsanin a dam chhung kum sawmthumparuk dang chu rilru natna veiho thawidam turin a phe vel ta a. Chu a beihna chuan a hriselna chu tihchhiat ahnekin a tichak ta zawk sauhva, tun hma zawng ain a lo hlim ta zawk a ni.

Mawhphurhnate hi min delh rittu chi râwt lung an ni lo va, kan zin vahna lama kan bungraw ken theih hlu ber ber an nih hi. He kan hringnun kawng, kan zinna ramah hian bungraw tihtlak keng lova kan kal chuan kan thihna tur hun panin kan kal ngawt ngawt mai zu nia. Mi dangte tan tih tur han inchhawp teuh mai hi chuan tar upat anchhia-te pawh hi a bo vekin a hriat asin. Kan mi ropui, Winston Churchill, Bernard Baruch, Konrad Adenauer, Herbert Hoover, Carl Sandburg, Albert Schweitzer, Eleanor Roosevelt te ang te pawh hian an khawvel hman lai mek, an chenna hi an ngaihtuah khawp a, an chak viau reng main a lang.

Bertrand Russell te pawh kum sawmkua an nih chuan an la vanglai hle a, ani pawhin a tleirawl lai chuan mahni lungngaihthuah lungngaihna hun a neih tlát avangin a lungngu thin tih thu a sawi a. Amah ngeiin, "Mi hlim chu, mi dangte ngaiatna nei a, tuipui zâwng tamtak nei hi an ni. Mi dangte a ngaiat avang leh tuipui zâwng a ngah avangin mi dangte'n an nguina mi dangte'n amah chu an tuipui thin a ni," a ti nghe nghe a ni.

Tel vena chungchangah chuan nun hrim hrim hi tel vena thil a ni a. Tel ve lohna hi chu nun kawrawng a ni e.

INNGAIHTLAWMNA - HRINGNUN KHAI REMTU

Michael Drury

Ka nu chu tlang ramah a cheng a, nipui lai pheih chuan arsith chu a'n lang fiah thei khawp a, kei, khawpui sei lian a, cheng thin tan chuan hlauhawm tham hiala lian an ni hlawn a. Kum tam tak kal taah khan zan khat chu arsi thir vel chuan ka nu nen kan ding mai mai a, chutih laia inngaihtlawmna thu ni awm bera ka hriat chu sawin, 'Tè sawtin i ihre thin lo maw?' ka'n ti a.

Ka nu chuan, "Hre dang love, hetiang thil siam hnuaia lèng thei ka nih hi ka lawm a ni," a lo ti a. A aw chhuak-ah chuan fiamthu rim ka hre lek lek a, inngaihtlawmna ka ngaih dan thirin min th'ekin min nuih ru reng tih ka hre mai a. Chutah zawng kan inngaihtlawm avangin tenau angan kan inhre kher tur a ni lova, kan inngaihtlawmna chuan kan hlut thiamna te, kan hlimna te, kan makthina te a ti-pung mai zawk tur a ni tih ka hre thiam ve ta a; kan hriat loh thil ropui tak hnuaichhiatin awm mah ila, a hre tura tan lak a theihzia pawh ka chhui thleng nghal mai.

Inngaihtlawmna hi duhawm viru thin mah se ngaihnobei tak a ni lem lo. Inngaihtlawmna chuan vanram min thlen mai thei, mahse hlawn sang zawk kan hlawn phah lo ve thei tlal bawh. Finna te, nguhtuahna thothing tha tak mi te nea hian a induh thei meuh lova, pianhmang sumfe a nei chiah lovin a hriat bawh. Mahse chutiang chu a ni lo tih ka hre ta tlal mai. Inngaihtlawm vanga kan hriat lar hlawn em em, Lal Isua te, Socrates te, Abraham Lincoln te, Mahatma Gandhi te, Albert Einstein te chu pa rilru dawi leh engemaw hleka zakzuma kimki mai an ni lova, pa tumruh leh tih tawh hlen thak tum mi vek an ni. Inngaihtlawmna chu mi dangte nena intekhin rala te zawka inhriatina mai a ni lo; thil hlawn khat, paukhawh tak, zalèn tak leh mahni inring tawh tak a ni zawh.

Inngaihtlawmna chuan mahni mi mai mizia a sawhnghet mai lova, a thum mawi zawk thin, Theodore Roosevelt chu pa thin thawk na ve tawk tak mai, thleng keh thei zawrhna dawra bawng kawlh chhuah ang maia tawrhhlethawm ni ve thei, nun kawng hrang hranga bauh puk ve luai luai mai thin a ni a. Mahse blim takin, "Tumah hian pa nungchang ngaihawmawmah min puh thei bik lo reng reng," a ti huau huau thei tlat a. Inchhir hmelpu a, thupha chawi tur ang renga kut bawhthuah zul ai chuan inngaihtlawmna a kaww zawk a ni. New York-a an khaw awptu (Mayor) lâr tak mai pakhat, Fiorello LaGuardia chuan a tihshual palh reng reng chu a ngaihiam khawp a: "Ka tihpalh hi chu a mawi thin a nia," a ti a. Heng mite pahni hian inngaihtlawmna awmzia chu an hre chiang hlein a lang; tihpalh leh mibring tlin lohna chu a awm ve thin reng a, thunun mai a, insum mai theih pawh a ni lo tih a hre chiang hle ni tur a ni.

Ozark Tlang vela chengho chuan, "*Miin a zir loh chu engmah a hre lo*" tih thufing an nei a. Lei mihring zawng zawng hi saruaka piang chhuak vek kan ni a, kan pian hlina thil hre ta teuh lah kan awm reng reng lo. *Ngaihtuah* Dan tih lehkhahu ziaktu, Abbe Ernest Dimnet chuan a lehkhahuah chuan mi chung a lengte pawh hian mi dangte hriatna hmang bawkin thil an ti a, an ban phaka hriatna chhar tur awm chu an zir chawp ve baww tih thu a zia a. Shakespeare meuh pawh khan lemchan thawnthu awm sa a chhawr tangkai a. Mozart pawhin a rimawi ropui tak mai, *The Magic Flute* a phuah khan *Clementi Sonata* atangin engemaw chen chu a la chhawng ve an ti a. Bach pawhin a hun laia rimawi phuahtu dangte rimawi chu a chhawr tangkai ve baww. Mahse chutianga an tih avang chuan heng mi ropuite hi chhete pawhin an tenau ta chuang lo, tihderna hmanraw pakhat mah an hman tlat loh avangin. Mi ropui dangte pawhin an hmaa kalte lak atangin zir chin an nei ve thova, an ni'n an hmuh phak chin tuikhura tui chu an chawi a, an tithianglim ta mai thin a ni. Hel hi inngaihtlawmna dik tak chu a ni.

Inngaihtlawmna hi hriat nei lote ngaihsaknaah hian a
 lang Chiang ber awm e. Kum engemawti kal taah khan
cinema siamtu pakhat, pa inring tawh ve tak mai, Alfred
 Hitchcock chuan New York khawpuia mihring an inêbengna
 hmun thlâ vel chu a la a. Khua a duai em avangin thawk-
 khat lai phei chuan a hote zawng zawng chu ni lan nghakin
 an thu thap mai a, darkar engemaw zat an chawh a tul ta
 nghe nghe a. Chutah pa berh chip chep, tar tawh tak mai hi
 Hitchcock-a lam pan chuan a su phei ai ai a, a kiang a va
 thlen chuan, "Hei rawna ka'n siam ve teh ang," a va ti hul
 hak a. Hitchcock chuan awka nguinhobei lohna tel hauh lo
 hian, "Engtin?" a lo ti a. Chu pa tawpnaawk tak mai
 chuan a chil a'n chhâk pharh a, "Heng mite hi a darkara
 chhûtin an hlawh i pe tiraw? He lai vel hi tlang chawp ti
 la pawisa tam fe i süm thei ngei ang," a ti ta a. Chu cinema
 film siamtu chuan tawite hian in chhung lama thlalakna tur
 chi leh pawn lama thlalakna tur chi chu a hrang a, a ên dan
 pawh a hrang bawh a, thil chi hnih chawhpawh chu a rem
 lovang tih thu a lo hrih a. Chu pa vakrawh chuan, "Nih
 tak chu Pu-a," a ti ngat a, a kul bo leh ta a.

Hitchcock-a thuihruaite zinga pakhat chuan, "I va buai
 peth zawk ve," a lo ti sao a. Hitchcock chuan, "Khaw
 hrun atang pawhin ngail dan a lo kal thei a, verg tlabirh
 lam atang pawhin a lo kal thei tho. I ngaihtlak peth loh
 chuan i hlawhchham a ni mai," a ti ta a. Heng thuite hi
 chu ngilneihna avang ngawta tih theih pawh a ni lo. Mi-
 hring hlut zawng tehma pawh a tling phâk a, tehma te tham
 te pawh ni se thil awm dan a hrih Chiang ve tho mai.

Chanchin bu-a thu chhuah tur la khawmtu ka nih avang
 in tum khat chu ram hmangaitute zinga pa pakhat tlangau
 kual vel chu a thu sawi chhinchhiah turin ka zui ve a.
 Cachim thlang ramah chuan khaw nawm lai a ni a. Zin khut
 thil thuah a hmaa nuam vak lo chu a lo inthlak thut a, a
 tuk leh lamah chuan a lo nuam ta em em mai a. Kan mi zui
 chuan intihhlam a chhâk ta thut a, mahse lirthei kan hawh a
 tlangrama han inkhalh chhuak mai tur chuan hun kan nei

tlat si lo va. An pawla hmeichheho chuan ei leh bar zawrh-
na dawrah chawchhun an lo va funtir a, a beisei phak leh
tiwpin t'ingbuk hlm hnua phul nuam takah chawchhun kan
fakpa thei ta hlauh mai a. Kan har kal sawn dawn chuan
kan ram hmanghau chuan lehkhaw nawi leh no ruak hnua
chhiah mai tur chite chu a chhar ta zung zung a, bawhlhlawn
bawmah a khung ta a. A chhar zawng lah chuan chap
hmel emaw, thil danglam ti hmel emaw a ti lang miah lova,
ama lna inhrakna puan a'n dahsaw ang lek hmel hi a pu a,
mahse zawhna tam tak chhan ai chuan chu chuan thil awm
dan min hrilh haem zawk. Inngaihhlawmna chuan eng thil
zahawm nge th chuan ang tih a ngaihtuah lova; tih tur dik chu
sawi leh ih awm lovin mahni thuin a ti mawp mawp mai a ni.

Mahse inngaihtlawmna hi a chang chuan hriat thiam a
har ve khawp mai. Lemchang thiam ropui tak mai pakhat
hian tum khat chu, lemchang tuai deuh mai, beiseipuiawm
tak mai hi hun remchang tha tak mai a siamsak a. Chu a
ni chher thar tum chuan an tihchhinna zawng zawngah chuan
nalh lutuk mai leh mi dangte ngaihsan khawpin a chang a.
Mahse an chan tak tak zan chiah mai chuan nast deuh mai-
in a tisual ta chiam mai a. Pawiti lutuk main chu lemchang
thiam tuaithar chu a incheina pindana a indawm kun ta
reng mai a, chutah lemchang thiam chu a va lut a, "Ka
kawng zawng zawng ka su ping ta vek mai," a lo tikhham
ngui raih mai a. Chutah, "Ka tikhawbaw ta vek che a nih
kha. Ka bang nghal mai ang e," a ti leh ta a. Lemchang
thiam chuan lawm lo deuh mai hiin, "Tange ni a i ihriat
a tisual lo tur anga i inngaih ngawt? Kei pawhin ka tisual
thin a, kan tisual vek thin. Pathian chauh hi tisual ve ngai
lo chu a ni a, Pathian lah i ni lo Chiang si. Lemchanna
dahsanah i lawm leh ang a, tha takin i ti tawh ngei ang,"
a ti a. A ti tha ta reng a ni.

Mahni tihsual chu a sual ang anga, phurh mai chu thil
awm tak a ni, mahse tisual thei lo ang ang emaw, tisual ve
lo tur emawa inngaih chu mahni indahsan thil deuh a ni
ngei ang. Kum tam vak pawh la ral lovah khan, Chicago-a

Poy Scout-ho intawhkhawmnaah Scout theirlaw deuh pakhat chuan thu tawi te a sawi dawn a. A sawi sual nasa ta khawp a, Mahse a tihsual dawn deuh veleh chuan rang takin, mi zawng zawng hriat theih turah, "Khahh, ka'n sawi sual pek chu le," tih pahin mipui nuoh ruolin a nu ve ta hiau hiau mai a. Chuta tang chuan a sawi zawm leh hmiah hmiah mai a. Chu chu inggaitlawmna leh dawl zawra zawr inkar chu a ni. Inehhir vanga thawmhaw uih inbel tak reng mai chu a dikna a ni lova, *chuta tang tan that leh mai chu a ro-pui lai ber chu a ni.*

Inggaitlawmna chu kan kephah ang a ni. Mihring ke hi a hnuu lam hi a mui'n chu ni hluh sela chuan kan tlu zing ngawt ang. Kan hmanhmawh poh leh kan tlu zing ting tihna a ni mi. In luma chaw chhuma vei mai mai leh awmhmuna thu chungt eizawng thinte chu an tlu mawh deuh mahni, mahse kan phak tawh theuhvah hian kan t ukna tur vengtu chu kan mamawh a ni. Mi dangte thamna te hi phik loh ena en tur a ni lova, itsik ngawt tur a ni hek lo. Thenawmie nau, kan nau aia engkima tha zawk vek mai te, kan awm mai mai laia hotua an thlin leh thiante leh kan thiante dang, keini aia thei zawk zel maite hi khawvel luah khattute an ni a, an nihna taka lungmuang taka awmtir tur chuan inggaitlawmna a pawimawh a, kan dah sang lutuk tur a ni lo va, kan dah hman tur a ni hek lo. *Inggaitlawmna chu engkim buk dikna hmanrua a ni.*

Keimahni atang emaw, mi dangte atang emaw pawhia lunguhtlawmna pumhlum kan beisei thei lovang, sinna fan-kum pawh kan beisei thei si lo. Inggaitlawm tak zet tur chuan mahni dai-hriatna ngeia mi dangte pawimawhna kan hriat chuan a ngai a ni. Sir James M. Barrie pawhin, "Nun hi zawng, inggaitlawm taka rei tak zir chi a ni," a tih kha.

EINSTEIN-A HNEN ATANGA KA HAI CHHUAH THURUK

Jerome Weidman

Ka khawvel nuna ka kawng zawh tur ka thlan vel lai, ka la naupan hle laiin tum khat chu New York a mi dangte rawngbawl tura inpe, mi ropui tak mai Inah zanriah kil turin min sawm ve hlauh mai a. Zanriah kan ci khom chuan min mikhualtunu chuan pindan zau deuh majah hian min hrui lut hlawm a. Mikhual dangte pawh chu chu pin danah chuan an lut ve zung zung mai a, ka hmuhdawm tih loh zawng tak thil pahnih chu pindanah chuan ka va hmu ta nghal a : chhiahhlawh te chuan thutthleng te tak te te, vawnbaw nei lo hi fel zetin an rem mawlh mawlh a; chu mi hma lam, bang bulah chuan rimawi tumna hmanrua a awm baw a. Sawi leh ih ngai lovin rimawi lama intihhlamna hmunah ka petek lut ve palh tih ka hre mai.

"Petek lut palh," ka intihna chhan kher chu rimawi hian ka tan awmzia a neih ve tlat loh vang a ni. Rimawi lamah chuan bengngawng nen hian kan danglam vak awm lo ve. Hla thluk maw ber ber hi chu engtin tin emaw chuan ka zawm ve thei deuh ruai ruai a, hla pui chin reng reng hi chu awmze neia bengchheng ang chauhvah ka ngai thin. Chutiang dinhmuna ka petek luh palh changa ka tih dan thin pangngaiin ka thu a, rimawi an tan phat atang chuan ngaihoawm ti awm thei ang ber hmel ni a ka hriatin ka awm a, ka beng chu ka nem thlep a, thil ho deuh deuh ka ngaihtuah ta chiam chiam a.

Rei vak lovah chuan ka kiang vela mite chuan kut an beng ta hlauh hlauh mai a, ka beng hup pawh chu a ngui tawh chiahin ka hre lo. Chutah ka ding lam atangin aw zaidam tak, mahse fiah tha zet si a, "Bach-a rimawi phuah hi i ngaina ang chu tiraw?" tih ri ka hre ta a.

Bach-a rimawi phuahte chu boruak sawhmuk dan ka hriat loh tluk zetin ka hre lo va. Mahse khawvela pa hmingthang ber hmel chu ka hre ve na meuh mai, min rawn betu,

om fai naih bik lo tak, sam var ve vâw, englai pawha kuaite
reng mai chu Albert Einstein a ri tih ka hre ve tlat a ni.

Kei chuan tim deuh chung hian, "Nia," ka'n ti ngawt a.
Chu zawhna chu phungthlûkna thil mai a ni a, phungthlu
awk leka chhân ve mai chu ka tih tur a ni ta ve ang. Mah-
se min betu mit ka'n en chuan phungthlûk vang mai maia
hin bia a ni lo tih ka hre Chiang lutuk tlat a. Kein han
inbiak lûmlâm vel chu ngaisang vak lo mah ila min betu
chuan a ti tak hle tih ka hria a. Chu bakah min betu chu
lawt tê tham tô pawh hrilh leh chi a ni tih ka hre ve
tlat a ni.

Chiang mang lo zet hian, "Bach-a rimawi phuahte hi ka
hre thiam ve mah hlei nem. Eng rimawi mah ka la hre
thiam ve ngai lo," ka ti ta a.

Einstein-a hmelah chuan mak tihna a lo lang a, "Bach-a
rimawite hi i lo la hre ve ngai lova maw?" a'n ti ngat a.
Ka inbual ngai loh thu sawi ila mak a ti hranpa leh tawh
chuang awm lo ve.

Kei chuan rang ang reng tak hrim, "Bach-a rimawite hi
ka ngaina lo hrim hrim a ni bik lova. Mahse rimawi lamah
hian thlithlawnpêk ka dawng ve lo hrim hrim min ka hria.
Tu rimawi phuah mah hi a awmzin ka la hre tak tak ngai
lo," ka ti ta a. Chu putar hmelah chuan khawngaihna a lo
lang a, "Khawngaih takin min sawn zui ta che?" a ti ta a.

A ding a, ka bânah min kai a. Kei pawh ka ding ve
nghal a. Mi tam tak awmna pindan kan kal tlang lai chuun
chhuarphah lam chu ka melh reng a. Makti hmel taka min
thlir thup lai pawh chu ka hmu reng mai. Mahse Einstein
chuan chhete pawhin a ngaisak lo. Ding takin pindan chung
lamah min hruai chhova. Chu In chu a hre Chiang vi-u ni
tur a ni. Chhawng khat kan han chuang chhuak a, kawng-
khar a hawng a, lehkha chhiarna pindan, lehkhahu tam tak
inrem tlar zui mai awmnaah min hruai lut a, kawng a khar
ta nghal a.

A'n nui deuh hlek a. "Khai le khawngaih takin hetiang
hi engtik atang khan nge lo ni tawha i inhriat?" a ti a.

Kei chuan, "Ka pian tirh ațanga awm niin ka inhria Dr Einstein, hnuai lamah chhuk leh ila i rimawi ngaihthlak kha chhurzawm leh la a ța zawk ang. Kein ka hlimpuve loh hian awm a nei tehchiam lo," ka'n ti a. Nuam ka ti lo kher mai. Ani chuan a lu a thing a, ka thu sawi chu sawi awm loh tak phuh chhuak ta anga ngai ang hrimin mi'r melh a, "Khawngaih takin rimawi duhzawng i neih leh neih loh min hrilh ta che," a ti ta a.

Kei chuan, "A, rimawiah pawh hla thu awm, a thu leh a thlûk ka zawm ve theih chi hi ka ngaina deuh," ka ti a.

Ani chu a nui a, a lawm hle tih a hriat mai. "Chutiang chu min han hrilh mai tur i hria em?" a ti leh ta a.

Kei chuan, "Bing Crosby-a hlate hi chu ka duh deuh vek mai," ka ti a.

A lu a bu ngath a, chutah, "A ța !" tih pahin pindan kilah a phei a, thingrem zai thei a va hawng a, record a phawrh ta mawlh mawlh a, Kei chuan inhlahlung ang reng zetia ka lo thli a, a tawpah chuan, "Ah!" an ti zauhva.

Chutah a'n zaitir a, rei lo teah chu lehkha chhiarna pin dan chu Bing Crosby-a hla mawi tak mai, "Zan Lungngaih nain Zng Eng Mawi A Chibai," tih chuan a luah khat ta run rum mai a. A hla rem chuan Einstein chuan hlim hmel tak hian a kuaite a'n vai a. Tlar li tlar nga a'n sak hnu chuan thingrem zai thei chu a titawp a, "Khai le, tuna i ngaihthlak tak chiah kha engnge ni min han hrilh teh le?" a ti ta a.

A hrilh dan awlsam ber chu a saka sak ve chu a ni mai. Thehtawpa sa lai lo tur chuan ka'n bei a. Chutih lai Einstein-a hmel chu ni chhuak hlim ang a ni. Ka sak zawl chuan hlim deuh mai hian, "Kha! I beng chu a ngawng miah hli nem!" a ti a.

Kei chuan nawi zetia ka hla duhzawng a nih thu te leh vawi za tam ka lo ngaihthlak tawh a nih avanga hre ve ti tih ka nih thu te chu ka'n sawi a. Einstein chuan, "Mai mai a Eagkim a hrilhiah vek alawm! Sikula i chhiarkawp chawh hmasak ber ȣum i la hria em? Entir nan number i hmuh

hmasak ber tum khan in zirtirtuin sem tur sei tawk leh *number* puitling lo te kawhmmuh ta tseuh mai che sela i ti thei dawn em ni?" a'n ti a.

Kei chuan, "Thei lo tawp ang," ka ti a.

Einstein chuan, "Chu chiah chu alawm! I thei lovang a, i buai mai reng ang. Sem tur sei deuh deuh leh *number* tling mang lo chu a hmuh pawh i hmu peih lovang. Chuti a nih chuan in zirtirtu tihdik loh chhete avangin i dam chhungin *number* liantham tak han sem dik nawmzia leh *number* tling lo awmze han hriat nawmzia te hi i chan dawn tihna a ni," a ti a. A thu sawi pah chuan a kuaite chu a vaj leh thin a. "Mahse sikula i luh tantirha chutiang tihtir tum duh lo tur che chuan zirtirtu zawng zawng hi an fng tawk vek a. Bul tanna pangngai hmangin an zirtir phawt ang che a, chutih tih tur mawl ber ber an tuk ang che a, chutah sem leh *number* tling lo chu an hrih zui chauh ang che.

"Rimawi pawh hi chutiang bawh chu a ni," tih pahin Bing Crosby-a hla chu a'n lek a. "He hla mawl tak leh mawi tak mai hi belh mawl leh pah mawl ang a ni a. Tunah chuan i thiam tawh a. A aia har deuh hlek zawk kan zuan leh ang," a ti a. Hla dang a'n phawh leh a. John McCormack-a aw mawi em em mai chuan, "Tawtawrawtpu," tih chu a'n sa leh ti vet vet mai a. Rei lo teah chuan Einstein chuan zai chu a titawp leh ta a.

Ka hnenah chuan, "Khai le, khawngaih takin kha kha i'n sa ve leh thei ang em?" a ti a. Inthlahrung deuh tak chuan ka'n bei a, mak angreng tak maiin ka sa dik ve fu mai a. Chu mi tuma Einstein-a hmel ang chu tun hmam vawi khat chiah ka la hmu : High School kan zawh kuma inthlahna thu ka sawi tum in ka pa hmelah chutiang hmel mawi chu ka hmu a ni.

Ka sak zawh chuan Einstein chuan, "Tha lutuk ! Mawi lutuk ! Khai le hei ve thung hi !" a ti a. Caruso hla a rawn phawh ve thung a, chu erawh zawng, a awmzia pawh ka hre mumal hlei thei lo, a hla hmang erawh chu *Cavalleria*

Rusticana tih a ni. Mahse engemaw ti tiin a ang deuh ruai chuan ka chhuah thei a. Einstein pawhin ang a ti ve deuh chu niin ka hria.

Caruso hla kan ngaihlak hnu chuan hla sawmpahoih vel dang kan ngaihlak leh a. Chu mi ropui tak marin kei tehlu chuti taka min han ngaihven ta chu mak ka ti tawp thei lova, kan inkawm bul tanna lah chu kan thut dun puh vang mai mai a ni si a.

A tawpah chuan hla thu tel lo rimawi kan ngaihlak ve ta thung a, chu erawh chu 'hm hm' a ka zir chhawn a ngai thung a. Ka tlin loh tur khawpa sang a'n thlen hi chuan Einstein chuan a kâ a ang a, min lo puih tum ni awm tek hian a lu chu hnung lamah a dâk deuh (!!!) a. Ka ti ang ve deuh roh a ni ngei ang chu thingrem zai thei chu a titawp a, "Khai le, tlangval, Bach-a rimawi kan ngaihlak thei ta !" a ti ta a.

Thutkhawmna pindana kan zu kir leh chuan hla dang an lo tum leh mek tawh a. Einstein chuan nui chungin mi rawn khawih a, "Ngaihlak tum ringawt rawh. Chu chauh chu a ni mai" a ti a.

Ka tan erawh chuan a chauh ta lo khawp mei. Hael hriat ngai hlek loh kei atana a tha sen kha seng ta lo se chuan chu mi zana Bach-a rimawi phuah, "Him Takin Beramte Chu Tla Sela," tih chu ka ngaihlak kher lovang. Chu mi hnu pawb chuan vawi tam tak ka ngaihlak a. Ka ning ngai pawhin ka ring lo. A chhan pawh ka ngaihlak reng rengin keimah maiin ka ngaihlak ngai tawh tlat lo. Ka ngaihlak apiangin pa te tak te, sam bal deuh, sam vâr vê vâw, kuaite nung mang lo pet a, mitmeng duhawm em em leh mawi em ema min entu kiangah zel ka ngaihlak tâk ziah thin vang a ni.

Chu mi zana an rimawi tum hun a'n tawp chuan phung-th'uk thu-hla nihlek lo, tih tak zetin mi dangte rimawi tumah kut ka beng ve thei ta a. Chutah kan chaw eina In

neitunu chu a lo kal a, "Dr Einstein, rimawi engemaw zat i ngaithla ve ta lova a pawî hle mai," tih pahin no tehchiam lo hian min han melh ngat a.

Kei leh Einstein chu kan ding vat a, ani chuan, "Pawî ka ti khawp mai. He laia ka thian naupang tak nen hian khawvela mibring tihtheih ropui ber pakhat kan lo ti ve pek alawm maw le," a ti ta a.

Zanriah min buatsaihsaktu chuan makti hmel takin, "Chuti maw? Eng thil nge ni ta?" a'n ti a.

Nui chung hian Einstein chuan ka darah mi'n kuah a. Ciutah a thlân lunga ziah tlâk ngat tur thu tawite a chhak chhuak ta; a laka leibaa thi ngei tur kei atan phei chuan a mawi lehual : "Duhawmna hmûr kan haihawng alawm maw le," a ti ta a.

I HMELMATE HMANGAIH RAWH AN BUAI KHAWP ANG

J.P. McEvoy

TBuai tak tak phah nan an hmang ta em lo a nih pawhin engemaw chu an ti ve ngei ang. Mahse hmelmate do zawnga i khawsak chuan i tha leh tui tam tak chu awmze nei lovin i khawhral dawn tihna a ni. Hman lai mi fng, Ed Howe chuan kum engemaw zat kal taah khan, "I hna chauh i ngaihtuah a, i hmelmate chu an tlat tlata tla tura i dah phawt chuan engtik ni-ah, emaw chuan an laka i leiba chu tu'nemaw a la ruh sak tho thovang che," a lo ti daih tawh a.

Mahse i hmelma chuan i tlat tlata i tlat chu a lo remti lo mai thei. Engtingge ni ta ang le? Pa pakhat tih dan hi a tha ve riauvin ka hria, A ram lei thar vel a va fang a, a ramri-a a din lai chuan a thenawm tur pa chu a lo kal a, "Khati'n i ram chin tur hisap ngawt suh, he ram i lei rual chiah hian kei nena intihbuaina thu i lei tel nghal a ni I ram hungna hi ka ram chhungah fit sawm zet a rawn tawlh lût tawh a nia," a ti ta mai a. Chutiang thil chu buaina leh innghirngbona bul janna tha lutuk mai a ni a. thlahte thleng inngeih lohna tham a ni. Hla phuah thiam Robert Frost chuan, "Pal tha chuan thenawm tha a chhuah thin" a lo ti tawh a, mahse mahni ram hungna tha ai chuan mahni ram Chiang chu a lo tha zawk fo mai.

Ram lei thartupa chuan nui chungin, "He laiah hian thenawm tha tak mai neih tumen ka lo kal a, ka nei bawk ang. Nang pawhin min pui dawn bawk. I duhna hmun tak-ah i pal chu ping la, ka lo hung dik loh tawhna man chu min han thawn bawk ang che. I lungawi ang a, kei pawh ka hlim ang," a ti ta hmiah mai a. Chu mite inramrina pal chu an sawn ta reng reng lo va, ram lei thartupa chuan a hmelma chu a tukdai dêr mai a ni. A pakhat lah chu phung sa serh sem arg maiin a phun mawh mawh a, that chhuah ve loh chu tih tur a nei tawh lo. Thufing chuan, "Hmelma té

tham an awm ngai lo," a ti a. Hmelma te hi tò hlein pawimawh tham lo angin lang mah se fimkhur hle rawh. Nangmah avanga nun thar chher duh tur khawpin tumah enkawl sub. Kawthler sira naupang ngeiawm tak mai pawh saw tha takin dawr rawh. Chutlochuan tha tâwpin hna a thawk ang a, a lo hausrin i chenna. In kha a lei ang a, a nawr chhuak mai tur che asin. Hotupa hnena kal phalna petu, nula sambuang ngeiawm zet pawh kha be chhe vak suh. Engtikah emaw chuan i chunga phuba lâk duh hrim brimin hotupa a la kherh ang a, a hlawhtlin chuan a laka tlaktlum loh chu i tan a pawh hle tur a nia.

Hmelma hi chi hrang tam tak an awm a, mihring anga kan khawsak ve dawn chuan hmelma leh hmelma lo kan thliar thiam a ngai a. Thliar fel lova kan awm reng chuan thingbul, kar mai theia kan inrin, kar thei si lova kan rit kual chhên angin kan buai ang; hmelma an ni tih kan hriat chuan thiana siamin kan um bo vat tur a ni. Huan neitu pakhat hian tum khat chu Washington khawpuia Agriculture Department-ah lehkha a thawn a : "Buarthau tihrem dan in sawi ang leh in ziah ang zawng zawng hi buarthau tihrem tumin ka zawm kim vek a, mahse tun thlengin ka huanah buarthau a la awm tho mai," a va ti a. An rawn chhân lêt-naah chuan : "Pu duh tak, engti zawng pawha i beih hnua buarthau i la kawl tho si chuan thil pakhat dang tih tur a la awm a nih chu. Anmahni ngainat tum mai teh," an rawn ti ta a ni.

Achang chuan hmelma khirkhân tham deuh tawn chang i nei ngei ang. Chung mîe chu i hâl thei lo va, i ngam thei lo va, i hneh thei hek lo va, an lakah hmangaihna pawhin awmia a nei thei lo. Chungho chu an nihna dik tak leh an hming dik tak hap sawi mai a rem lo va, mahse ramhnuaa awm, theirah leh kamrah ringa khawsa, thingzar leh kham pak vela cheng, mihring ang ve tak leh mawngtam no lo tak-ho nena tehkhin chi chauh hi an ni. Tum khat chu pa thu thiam leh fel tak mai, William Randolph Hearst-a hnuaa thawk hi Randolph-a hnuaa chuan a va kal a. Thirrim

hmai sen tseuh chung hian, "Het ringawt zawng a ni thei lo. Saw lai, in pawisa ilo khawihthuho zinga mihring deuhthaw saw ka tuar ta lo. Ani a ban loh chuan kei ka bang a ni mai," a ti ta tawl mai a. Hearst chuan nui deuh hlek chung hian, "I sawi dik khawp mai. He pa hi i ngeih lo chu ka thiam khawp mai che. Tuma'n he pa hi an ngeih lo. Ka ngeih bik baw hek lo. Hetiang mihring hi chu mihring pat-panga awmkhawmnaah chuan pakhat tal an awm chawk a. an ngeiawm dan lah a buru bawk. Kan tan pawh saw saw kan englo khawi chu a ni ve mai. Nang chu i ai awhtu an awm thei a, ani chu thlak mah ila a sawt chuang lovang," a ti ta tlat a. Hetiang thilah hi chuan Hearst-a duhsak pa te angte chu a buai zawkah an tang tlat.

Hmelma tenau, an milen huna i chung a phuba lak tuma phe zek zek leh hmelma lian tham, en mai aia tawhkhirh, hmun tina pakhat awm ve zel ang chi bakah hian hmelma azawnga tawrhlehlhawm ber pawl, thu veivir ching mite hi an ta awm leh a. Heng mite hi zawngin hlawhtlinna leilawn chanve i lawn veleh khan pawh-thlak che an tum a, an pawh-thlak loh che pawhin i tlak theihna turin an tinui chein charona rilrute pawh i rilruah tuh an tum ngel ngei thin i rgaishak duh loh pawhin an bawhbuai zui tho che a; leh lam i hawisan lahin i hmuh loh hlanin i bang an lo thiat a. I um bo sen loh khawpa tam an nih avangin um bo chu tih sa loh a ni a, an zinga i tel ve a, i intihtlangnel dawn lahin i mei a khup ta emaw an ti che a, a hma aian an diriam zual sauh si che a. Thil pakhat chauh hre reng ang che : Hengho hi tibngaihna tak tak an awm lo; anmahni ngawt pawhin an buai tawh sa reng.

A tawp berah chuan hmelma pangngai tak, hmelma nih duh vang reng leh tum vang renga hmelma a lo chang ta ni miah loho an awm ve thung. A haw hranpa lo che; khawvel hi a tan hmun hrehawm a ni zawk a, a petek kualna velah a fo khak path chein a lo rap path mai che a ni. An zinga pakhat chanchin ka'n sawi zawk teh ang. Kan khaw lumettu fanu mit dum kel kawl, te tak te; thawm na zet mai a ni a. A hmel han en reng reng pawhin kan hmu suai ta emaw tib

mai tur a ni. Kum engemaw ti kal taah khan ka fanu naupang te te pahoih chu Cuba-ah hruain kan In piah fe a sikulah ka kaitir a. Ram dang atanga lo kal an nih avangin sap tawng an thiam lova, Spanish an thiam hek lo va, an sikula kal dangte chuan an bawlzânin an tinawmnah ang reng phian mai a. Naupang tē zual tana phûng tluk zeta tihbawm, Hmuh-suali pheï chuan a nghaisa rethei hle awm e.

Ni tin mai hian Pat leh Peggy chu an rawn tap haw ziah mai a. Ni khat chu anmahni tihhlum tumin, "Intihhlumna i siam ang," ka ti ta a. Chu mi thu ka'n sawi rual rual chuan an mittui a hul nghal a. An ngaihtuahna an han hmang tan a : "*Ice Cream ! Cake ! Balloon* sen lianpui pui !" an ti nghal zawt zawt mai a. "In thiante?" tiin ka'n zawt a. An mittui a lo hnâm leh titih ta mui a. Pat chuan, "Thian kan nei miah lo," a'n ti hrâm a, Peggy chuan, "Hmelma chauh kan nei," a ti ve leh a. Kei chuan ngaih dan thar ka nei thut a, "Chuti hmelmate intihhlumna hun i siamsak ang. In hmelma zawng zawng kan sawm dawn nia," ka ti ta a.

Pat leh Peggy chu tim deuh hlekin an han inmelh tawn zak zak a. Chuta hmelmate sawma intihhlumna kan han sim ta chu van angel-te pawhin min rawn chhuk bih ta sela an lawm ve ngei ang a, hlawh'ling min ti ve ngei ang. Hmelma un ber, Hmuh-suali pawh lawmin a tē chul mai.

Pat leh Peggy chu tap chungin an lo haw ngai ta lo va. An hmelma un ber kha a chhantu berah a tang ta. Tupawhin Pat leh Peggy an tih vaih chuan Lolla chu an bitum ngei dawn tlat. Ni khat chu Lolla pa chu min tlawh turin a lo kal a, "In intihhlumna hmuna ka fanu i sawm ve avangin lawmthu ka hrilh duh che a ni. Engatinge i sawm ve?" a ti ta hial a.

Kei chuan, "Eng vangin nge ka sawm lohvang, *Ice Cream* a ei duh a, *Cake* te, *Bolloon* sen lianpui pui te pawh naupang dang ang thovin a lawm ve alawm. Ni lo'm ni?" ka'n ti a.

Ani chuan, "Ni khawp mai, mahse thil pakhat, tun hma-
in intihhlamna hmunah tuma'n an la sawm ngit lo. Engatinge
ni ang le?" a ti ta a.

Chu zawhna chu zawhna duhawm tak a ni. Lolla te ang
te chu hmelma an nih th n avangin miin an sawm duh lo nge
an sawm duh lo bik thin avanga hmelmāa lo chāng ta mai ?
He thilah hian ngah dan tam tak a awm thei e. Mahse Zir-
tirtu Ropui tak mai chuan hman hmanah khan, "In hmelma-
te chu hmangaih rawh u, a tiduhdahtu che u chu tawngtai
sak ula, nangmahni hawtu che u chungah chuan thil tha ti
rawh u..." a lo ti daih tawh mai. Hmangailhna chuan hna
a thawh miao avangin a buai pawh an buai phah khawp ang !

LAWM DAN THIAM KAN MAMAWH

A J Cronin

Tum khat chu chawhnu her khaw mawi ni tak mai hian New York khawpuiah *taxi*-ah ka chuang a. Chu *taxi* khalhtupain a *taxi* a'n khawih vel dan sawk sawk a'ang chuan enghelh deuh engemaw a nei tih ka hre thei mai a. Eng thil nge ni ta tih ka'n zawt a. Ani chuan rum chhek chhawk hian, "Ka thin a rim deuh riau alawm. Ka *taxi* hmangtu pakhatin tukio khan *taxi*-ah hian pawisa dahna ip a theihnghilh a. A chhungah cheng sangkhat dawn lai a awm nghe nghe a. Amah hmuah leh tumin darkar khat zei ka bei a, a tawpah a thlenna hmunah ka va hmu a. A ip chu engmah sawi lovin a la tawp a, rukiak tun melh hian mi'n melh lehngah a," a ti ta a.

Kei chuan, "Lawmman chhete pawh a pe lo che maw?" ka'n ti a.

Ani chuan, "Pawisa sen pawh min pe lo, hun ka khawhral hnem a, ka *petrol* ka tlan ral tam tehlul nen. Mahse a pawisa lawmman chu ka dub pawh a ni lo. Lawm thu kam hniikhath tal chu han sawi se..." a ti ta a.

A rinawmna leh a thahnemngaihna duhawm tak mai chu a nih dan tur anga dawnsawsak a nih loh avangin chu *taxi* khalhtu chuan mlengin thinrim phahnan a hmang dawn a. Chutiang tail chu tawng leh pawh ni se mi dangte thatna tur zâwnga phili buai hmain a inngaihtuah fe tawh ngei ang. Lawm nachang hriat hi kan phût theuhva, lawm nachang hriat lohna chuan ngilneihna leh in'angpui dukna rilru a uplum thei thin.

Indopui pahnihnaah khan nu pakhat chuan a fapa, thlawhna a'anga *parachute* hmanga zuangthla mi hnen a'angin lehkha a hmu a. A fapa chuan Normandy a khaw pakhata nu pakhat, a hliam chauh ril'am lai a lo enkawl a, German-ho lak a'anga humhimiti chanchin a rawn hriih a. Chu mi hnuah chuan vanduaithlak takin chu tlangval chu Ardennes an

beihnaah a thi ta hlah mai a. Mahse a nu chuan a tum a thulh duh chuang lo. Kum hñh chhung chu pawisa a khawh khawm a, Atlantic tidipuf karkaiñ a fapain a sawi thingtiang khua chu a va zawng chhuak a. Rel tak a zawn hnuah chuan a fapa lo humhimtu, lo neitu rethei ve tak mai nupui chu a va hmu chhuak á, a hñehah chuan thilfun a pe ta a. Chu thilfun chhungah chuan rangkachak khaidiara bun, sana a awm a, a fapain a zifna a zawn hlima a dawn, a fapain thil hlu tham deuh a ñeñ chhun a hi. Chu nu thi tih chuan mi rilu a hñeh ta em em a, chu khuaah chuan titi kumhlun sawiñ an sawi a. American-ho pawh chu khuaa mite chuan an ngaihsan phah ta sawt a ni

Lawm nachang hriatna chu eng thil pawh, a lian emaw a te emaw, lawm taka dawn a, hlut thiamna lantir chunga lak hi a ni. Miñ lawm tak mala min lo dawnawn hian tam tak chuan kan lawmzia leh nuam kan tihzia kan lantir mai thin a, thilpek kan dawn emaw, hlawkna tur thil kan hmu emaw pawhin kan lantir hawk thin; mahse kan lawm nachang hriatna chu tha zawk leh mi mai tana lawmawm zawkin kan siam thei a ni. Tlem lai deuh khan Italy chhim lam fangin ka nupui nen kan kal a, Connecticut-a kan thianpa hñenah chuan Italy ram atanga an siam, zu bur engemaw zat ka thawn a. Kan thil thawn chu thil tã tham tã zawng a ni, mahse lawm thu sawina lehkha pangngai mai hmu lovin hla an chuan ang thi record bjal hi kan dawng ta nawh mai a. Kan han ngaiñthlak chuan zanriah ei khama kan thianpain thu a sawi, a thianpa nea kan zu thawn tu an tihzia te an lawmzia te sawina a lo ni a. Kan thil va thawn chu an lawm hle tih sawi leh ih hran a ngai lo hle.

Lawm tak tak hlek si lova lawm thu inhrilh baka petute rilu rina hi a awm kher lovang. Ka thian kawm ngeih em em, Sir James Burrie, a lemchan thawnthu ziahte leh a leh-khabu dangto pawh paupang lamin an ngaiñat em em chuan ho thu hi a sawi thin : "Tlai khat chu ka thianpa, Scottish mi nen sumdawnna thilah kan inkawm a. Chutia kan inkawm lai chuan a fanu, kum kaw mi chu a pa tan liau liauva a

chhang ur keng chungin a lo lut a. A pa hmelah chuan chu-tia a fanuin a rawn bawhbuai ta mai chu a lawm lo tih hi a lang reng mai a. Mahse a fanu nguhhat nan tak meuh meuh chuan chhang pakhat chu a'n ei vel a, lawm thu pawh sawi mumal lo chuan hmanhmawh takin a ne ne liam thuak thuak a, kan inbiakna thu-ah bawh chuan a lut leh ta a. Chu hmeichhe naupang chu rilru na em emin a chhuak a, engmah a sawi lo. Chu mi hnu chawhkar engemaw zatah chuan a nu chuan eng vanga chhang ur duh ta lo nge tiin a fanu chu a zawt a. Chu hmeichhe naupang chuan mittui tla zawih zawih chungin, "Chhang ka ur leh dawn tawh lo reng reng!" a ti bak hlur mai a. A dam chhungin a ur leh ta lo reng a ni.

Lawmna entirna hi chu a chang chuan mi mal thil mai pawh a ni meuh thin lo. Ka fapa McGill University a damdawi thiamna zir chuan Montreal a damdawi in pakhatat damlo pakhat, thisen an pek avanga dam leh ta chanchin min hrilh a. Chu damlo chu a lo dam leh chuan, "Thisen min petu hi hriat chhuah a, lawm thu han hrilh ka va duh em, a hming min hrilh thei ang em?" tiin damdawi ina thawktute chu a zawt a. Anni chuan thisen petute hming an sawi ngai loh thu an sawi a. Chumi atanga chawhkar rei lo teah chuan a thisen a rawn pe ve ta a. Chuta tang chuan a khat tawkin a thisen pe tur hian a lo kal ta ziah a. Daktawr pakhatin a tihthat thu a lo hrilh chuan eng danga chhang lovin, "Ka hriat ngai loh mi pakhatin khatiang khan min tihsak a, lawmthu ka'n hrilh ve mai a ni," a ti hnauh mai.

Lawm nachang hriat hi thil lo awma kal bo leh ta mai ni lova, dam chhung daih thei thil a ni tih han ngaihuah hian a lawmawm zual thin. Pasal thenkhat chuan an nupuite'n mahni hmasialna nei hlek lova thil an han tih hian an nupuite chungah lawm nachang an hre kumkhua a, nupui thenkhat lahin an pasalte thilpek achungah lawm nachang an hre kumkhua thei bawh. Chung chuan an inchhung nen a tinuamin an nun a tihim thin. British lehkhabu ziak thiam leh leitung kutchhuak zir mi, W.H. Hudsona chuan a tia

lawm: "Thi khat chu ka thian pakhat hi kan zanriah min kilpui turin ka sawn a. Zanriah kan ei hnu chuan: 'I van- nei hie mai. I nupui hi a hriselna a that loh ang reng nen i fate a enkawl vek a, hetiang ei tur tuihnai hi a la buatsaih thei ta bawk a,' tiin a sawi a. Chu chawimawina thu sawi chuan ka mit a timeng a, ka nupui in nitina hna ropui tak mai a thawh chungchangah chuan lawm nachang ka hriat phah a. Chu mi hma zawng chuan ngaiah ka lo nei mai mai thin.

Thit dang zawng aian thil tenauah hian lawm nachang hriat a pawimawh zawk Chanchin bu min rawn sem thiutu naupang te; bawngnhute min petu te, lehkhathawn min petu te, lumettu te, thingpui dawr nghaktu te, pindan chhâwnge inkhai chhohna enkawltu.e hian a engemawti zâwnge tal hi chuan kan rawng an bawl vek a. Lawm nachang hriatna kan han lantir zeuh hian mihring inlaichinna kan suh ngetin an hna ninawm chang mai tur chu hna nuamuh kan siamsak thin. Kum engemawti kal taah khan sap pachal, mi fang Lord Grey-a, Fallodon ami nen khualbûk pakhat, Cannes-ah kan thleng a. An khualbûk tirhchhiah, kawngkhar hawnsaktu chu hlim hmel takin lawm thu a hriih thin tih ka hmu a. Ni khat chu eng vanga chutia tibuai kher peih chu nge tih ka zâwt ngam ta hram a. Ani chuan, "Ka tana engemaw ti tura a buai peih tlat avangio," tiin min chhang a ni.

London-a ka damlo enkawl pakhat, 'bus conductor' pakhat chuan tumkhat chu, "Achang chuan ka hna hi ka ning thin khawp asin. Mite hi an phun thin a, min tibuai a, *ticket* leina tur pawisa nawi an nei dah lo thul. Mahse hmeichhe pakhat, zing leh tlai tina chuang ve ziah a awm a. Chu nu chuan a *ticket* ka lâk pah hian ti tak deuh mai hian lawm thu min hriih ziah a. Bus-a chuang dang zawng zawngte a- awah angin ka ngai lui tlat a, ka nui ve thei mai mai thin zawng a ni," tiin min hriih nawh mai.

Achang chuan lawm thu sawina pawisa them nen han thehchhuah tul changte hi a awm a, mahse nui hmel leh bul-

bal taka han inbiakna jawngkam khat lek pawh hian chung paw. si ai chuan hna a thawk nasa thei zawk. Ernech thu thiam, Paul Valery thin pakhat chuan Paris khawpuia thing-pui dawr pakhatat thingpui a in thin a. Engmah sawi lovin an hlui ang ang chu a ein a in mawlh mawlh a, pawisa tam tham tak hi lawm thu sawinan a hnutchiah chuang ziah a. Ni khat chu Valery chuan chu dawrah chuan thingpui a va inpui a. An in zawh chuan Valery chuan nui chungin an tirhkah chu a thawh that thu a hrilh a, an thil ei pawhin a tui phahzia te a hrilh bawk a. Chu tirhkah chuan chung lawra thu ngaihthlaknawm tak tak chu a theihngilh leh tawh ngai lo. Thu leh hla thiam, Arnold Bennett-a lehkhahu chhuahtu chuan a thachhang dawltu fel leh hawihzia chu a sawi fo mai a. Ni khat chu Bennett chuan, "I pu hian i fel a ti chein tha a ti khawp mai che a. Engtingge maw i tih le?" a ti a. Chu thachhang dawltu chuan, "Ka tih a ni lo, a tih a ni," a ti tlat mai. Eng thil tenau tham te pawh ti se a pu chuan lawm nachang hriat a theihngilh ngai lo reng reng a, chuang chuan a hna chu a tha thei ang bera ti turn theitawp a chhuah a ni.

Lawm thu sawina bâka kan nun leh midangte nun tihlim hi a awm kher lovang. South Wales-a daktawr ka hriat pakhat chuan rilru lam natna veite hnena tihdamna hmanraw pakhat a pek chhuah thin pakhat chu "damna-lawm thu" a nih thu m n hrilh a. Damlo, engkim mai a chhe zawnga thir thin, lungnguihnaa khat, beidawng tawh, natna dang sawi tur bre si lo hnenah chuan he thurawn hi a pe thin: "Chawlhkar ruk chung chu miin eng thil pawh an tihsak reng reng che chuan, 'Ka lawm e' ti ziah la, i ti tak zet a ni tih lantir nan nui ziah bawk ang che."

Chutianga a tih chuan damlo thenkhat chuan, "Tuma'n engmah min tih sak hlei nem," an ti tlat pek thin a. Chutiang hunah chuan Leikhahu thianghlim thu angin daktawr chuan, "Zawng la i hmu ang," a ti mai thin. Chawlhkar ruk hnuah chuan damlo chu nun thar neiin an lo kir leh chawk a ni.

Mi thenkhat chuan an lawmna entirna chu miin an dawng-sawng duh lovang tih hlauvin an zuzipui thin a. Ka damlo enkawl zinga pakhat chu a dam hnu chawlhkar rei vak lovah damdawi Inah a lo kal a. A enkawltu nurse hnenah chuan, "Ka lo kal lawk duh lo a ni. Mi lawm thu sawina dawn hi in nin hluj ka ring deuhva," a ti a.

Chu nurse chuan, "Chutiang ni lah love. I lo kal chu ka lawm hle mai. Mi tlem te chauh hian fuhna kan mawhzia ah'hria a, mi tlem tein min fuhna avanga kan hlawkna hmutu pawh tlem te an ni," a lo ti a ni.

Lawm nachang hriatna hi zawng, kan theh chhuak tam lu har khawp ang. Nui hmel te, lawm thu sawina lawngkam te, kan hlutsak tih entirna te atang hian kan thenawmte hjan ah bringaun tluang hi an lo sial ve thin a ni.

HLAWHCHHAM DAN

Charles Brower

Tunlai thilah zawng, pawisa hmuh dan leh eizawn dan kawng te hi a tam ta khawp a, hlawhtlinna hi ruipelh sen pawh a ni ta bialin a lang lo mai. Kei ngei pawh hian thil mak ka hmu thin—mi hlawhchham lalet tawp tur anga khawsate pawh hi engemaw ti ti hian an hlawhtling ve leh thut thin. Mi hlawhchham ni tur chuan thil engmah thiam ngai lo angin a ngaih theih a. Mahse chutianga ngaitu chu a inbum mai mai a ni. Eng kawngah pawh mi ropui nih han tling pha tura a harsat chen zet hian mi hlawhchham fai vek nih chu harsa deuh mai a ni a, thiam taka beih loh phei chuan hlawhchham pawh a theih tak tak loh.

Mi hlawhchham nih i duh tak tak chuan a hmasa berin hlawhtlinna duhawmzia hi theihngihl hlah rawh. Mi hlawhtling te zawng, atthlak taka hnathawh ching an ni a, an hnathawh lah hi midang tan a ni tlangpui. Mi hlawhchham tan thawh hah ve reng a ngai lo. Mi hlawhtling te chu holute leh an elpuite'n an khalh kual an khalh kual a. Mi hlawhtling te chuan an hna an lak nat em thin avangin mut pawh an mu tui ngai hci nem. Mi hlawhchham tan muthilh a harsa lo, chhunah pawh.

Heti zawng hian han ngaibtuah teh. I lo hlawhtlin vaih chuan i buaina chu a lian tawh tawh mai ang. Ram chhunga eizawna hi i kova a ingghah a, hnam hrang hrang nena inlaichin khawpa buaina i neih nghal lohven. Chutianga i lo buai ta hlah a nih chuan tuma'n an tawrhpu i loyang che. Mi hlawhtlingte buaipui tur hian sorkar eng Department mah hi a inkau lo.

Hetihlai vek hian mi hlawhchham i nih vaih chuan mu tinin an ngaihven ang che a. I harsatna chu sorkar hian a zirin a zir luih luih mai ang.

Chuti a nih si chuan engtingge mifing chuan hlawhchhamna a hmuh theih tak ang? Hlawhchhamna tur i zawn

chhuah a ngai a ni. Hna te han vuan ve ngei la, hna hrang hrang vuan lawr ngei bawk la. Mi hlawhchham chungchang an sawina i hre ngai em? Ani zawng a vanduai a ni, thu cbi hrang hrang hi a'n chuk lawr thin a, a vanduai zel a ni.

Chutah ni khat hlawh phu tawka ni khat thawh hi pum-pelh hram hram ang che. Dawngdah rawh. Engemawcher han thawh ve nial nual hi a tawk viau a ni. Mawhpurhna chu tlansan zel ang che. Tih-tur tha chu sawi zung zung la pakhatmah i ngai suh.

'A nih tak chu,' ti ngai suh. Tuntai hunah zawng m-fate hian, 'A ni tak ka pu,' an ti a, tih-tur hi an zo ngha zel mai a, an hlawhtling leh thin. Chutianga i tih ve chuan hlawhchham i tumna kawngah i hlawhchham hlauh dah ang e. Chu ai chuan, 'A ni viau, mahse,' ti zawk thin ang che. He thu mawi tak hi khawi hmunah pawh a hman theih zonia. Tihchhiah mai pawh ni la, 'A ni viau, mahse ka'n thu ve rih lawk,' ti thin la. Hotupa i nih hlauh pawhin, 'A ni viau, mahse muangchangin aw,' ti thin ang che.

Thildang zawng aia i hna ngaina ngai suh, thawh that avanga nuam tihna hi hlawhchhamna hmelma a ni miao si a. Mi hlawhchham tur mang mang pawh an hlawhtlin leh mauh nachhan ber chu thil dang ber aia hlawhtlinna hi a blimawm a ni tih an hmuh chhuah teivet vang hi alawm. I hnaa chhuan tur i neih ve dêk dêk tawh chuan hlawhtlin hlauvin phu dêp dêp mai rawh. Tha takin nilengin hna i thawk a ni tih sawi chhuah châkna rilru i neih vaih chuan chu i châknarawn siamtu chu hmet mit nghal hmiah hmiah ang che.

A tawp berah chuan thil thenkhat, a engamah hmaa i theihnghilh chawpchilh tur a awm. Hla phuahtu pakhatin a ziah ti i theihnghilh nghal dawn nia:

Tlar khat lek ziahna tur hun—

Chauh pawh nei ni la,

Entawn tlak takin aw!

Hlawhchhamna chu sawi loh,

Tumna neth hnam pawh hi sual a ni.

H'a phuahtu dangin, "*Lalpa, tlang sang lawn tur min han kawhlmuh teh, a lawna tur thahrui chuwpin*" a tihte pawh theihngilh nghal hmak rawh.

Alexander Graham Bell-a thuchang pawh hi i hrereng dawn lo nia : "Mi dangte zawh bel sa kawngpui chauh zawh ngai suh. Kawng bel sa chu pensanin a chang chuan ngawpuiah te lut ang che. Chu ngawpuiah chuan i la hmuh ngai loh thil engemaw i hmu ngei ang. I thil hmuh ther chu umzui zel la. Thil hmuh chhuah thar pakhatin thildang a bring zel ang a, tichuan tirh ngai lovin ngaihtuah zui tlak i chhar chhuak mai ang. Thil hmuh chhuah ropui reng reng chu ngaihtuahna chbul chhuak a ni ngai e."

Tunlai hunah zawng naupangte tan hian inelna reng reng hi a pha tawh lova. Rual pawl tawh, zei ve tawh sang, tu pawl mah sawi lova nún cheuh cheuh mai tur. Kan tum ber chu a 'vantlang' tlin ve tawh tawh hi a ni. Tichuan hnuaihnung teah tu khaw hriat hleih lovin mi zingah i awm ve mai dawn nia.

CHAWIMAWINA TAWNGKAM KHATAH ENGKIM

Fulton Oursler

Huihza siam thiam, khawvelah pawh hmingthang tham pakhat hian zan khat chu mangchhia a mang a: a mumangah chuan ennawm chhuahna ln, a khat thupa mipui thutna hmunah hian fiamthu a lo thawh a, hla a lo sa vel a, mahse tumah-in kut an lo beng lova. "Khatiang ngat kha chu tak tak ni se thla khata cheng maktaduai khat hlawh tur pawhin eizawn-na hahthlak ber leh duhawm lo ber a ni ang," a ti thlawt mai.

Lemchangtute chauh hian lawmna kutbeng ri an mamawh lo. Chawimawitu leh fuihtu tel lo chuan tu pawh hian mahni inrin tawka an hloh thei vek. Chuvangin thil pahnih kan mamawh theuh mai: Sawipui kan mamawh a, sawipui thiam kan zir a tul a ni. Infaknaah hian tih dan a awm a, tih dan dik a awm a ni. Thil ni tawh sa reng leh hriat sa renga inchawimawi hi chu infakna dik tak a ni lem chiah lo. Ni tho si, fmg taka tih dan a awm. Nu pakhat chuan sumdawng pakhat hnenah, "Zanina i thu sawi kha chu a pawmawm thlap thlap hle mai. Ukilah tang ta la eng ang fakauva thil ti thei ni ang che maw tih ka lo ngaihuah reng asin," a ti o. Chutianga beisei loh zawnng tak leh lawmawm deuh mai si a chu nu chuan a herpui tak avang chuan chu sumdawng chu sikul naupang zakzum ang maiin a hawihai zawk hial a ni.

Mihring reng reng, te emaw lian emaw, tupawh mai hi hlutpuina awkâ hian a bawh pawp pha vek a. Yale-a an sap tawng zirtirtu hmingthang tak mai, William Lyon Phelps chuan, "Ni khat chu chawchhun fak turin rela an chaweina pindanah ka kal a. Mi an lo tam kher mai a. An tirhkahin an ei tur ziahna minrawn pek chuan, 'Choka lama in naute chu an ril a tam hman hial ang ka ti!' ka lo ti a. Chu tirhkah chuan mi'n en a, 'He laiah hian mi an lo kal a, chaw tui loh thu min hrih a, kan mawngzan tawh loh thu-ah an vui a, khaw lum avanga hrehawm an tih thu an sawi a, he lata kum

sawmpakua ka thawh chhung hian nang chauh hi a m, choka lama kan ei tur buatsaihtute ngaihtuah a, ~~khawngaihtute~~ lantir ni, a ti a. Mihringin kan duh chu mihring anga inen ve deuh hi a ni ber mai," tiin a sawi. Mihring anga kan inenna kawngah hian thutak a pawimawh em em a ni. Patling, n-lenga hah taka hna thawk lo haw chuan a fate, tukverh dar-thlalang phêna amah lo biha lo dak fir fer hmel a'n hmuh chuan a thlarau chau tawh tak mai chu nunna tuin a leh thar leh a ni ngawt thin.

Heng inchawimawina hmanraw mâwl te te, mihringin chawimawi kan mamawh tih hriatna te, thutakna nena infak te, fak tlak zawn chhuah thiamna te mai mai hian ni tina kan hmel ninawm tak inhmuh so thin ninawmna zawng zawng hi a thaibo vek thei thin. Hmeichheho hian zirtir ngai mang lovin chutiang chu an thiam sa deuhvin a hriat; he khawvel hi mit hmang lova, thinlung hmanga an hmuh thin avangin. Pa pakhat chuan February ni 23-ah nupui a nei a, "Kan inneih champha chu ka theihngihl lovang Washington-a piancham zawh chiah a ni mai," a ti a. A npti chuan, "Kei pawhin Washington-a piancham chu ka theihngihl lovang. Kan inneih hma ni chiah a ni tlai," a ti ve thung.

Naupangho pheii chuan hrilh nawn hrilh nawn hi an ngai ta thin a, zaidam taka an thiltih that hlutpuina tel lo pheii chuan an nungchangin a chhiat zui phah thei thin a, chu chuan an nun zawng zawng a tikhawlo vek thei a ni. Nu pakhat chuan Reverend A.W. Beaven-a hnenah thu lungchhiat-thlak tak mai a hrilh a: "Ka fanu naupang té mai chu a sual ang reng reuh khawp mai a, ka hau ka hau mai thin a. Mahse ni khat chu tha deuh maiin a awm a, han hauha tur reng reng hi a awm lo va. Chu mi zan chuan khuma ka muttir hnuah kailawnah ka c'huksan leh mai dawn a, a insut ri ka hre ta a. Ka'n lehawi chuan a lukhamah a hmai a lo phum a. Insût hlep hlep chung hian, 'Vawin khan hmeichhe naupang fel tak ka ni na nge?' a ti ta a.

"Chu zawhna chuan ka thinlung chu chemte a vih angin a chhun nâ a. A tihsual hlek chuan ka hau vat zel a, mahse

a awm that chuan ka hria tih ka lo lantir rêng rêng lo mai a. Chuvangin chu mi hru chuan fakna thu kam khat mah chhâk chhuak lo chuan khumah ka muttir tawh ngai lo," tih thu hi.

Hetiang hian tawngkam zaidam hian mihring inlaichinna hi a titha thei vek a ni. Ka naupan lain kan awmna hmun, Baltimore-ah damdawi zawrhna dawr thar a inhawng a, kan damdawi thiam neih hlun, tar tawh tak mai, Pyke Barlow chu a thirrim khawp mai a. Dawrrawn hawngtu thar, la naupang tak mai chu damdawi nikhua lo tak tak hralh a, damdawi chawh dik lovah a puh ta a. A tawpah chuan dawr hawng thartupa chuan inthhm ngchhiat tumna ngi ngai n ukil fong tak mai, Thomas G Hays a rawn ta a. Hays chuan, "Tibuai duh suh. Ngilneihnaa hneh han tum phawt teh," a lo ti a. A tukah chuan dawr thara lo kalte chuan Pyke Barlow-an a hekna thu dangte chu an han hrilh leh a, damdawi zuartu thar chuan, "Pyke Barlow te ang te chu he laia kan damdawi thiam neih zinga a tha ber a ni a. A chhun a zanin damdawi pawh rikrum thilah a lo pe fo tawh che u a, a fim-khurzia lah chu entawn atana tha em em mai a ni si a. Hei khua hi a lian tham ve ta deuh hawk a, a tih ang zela tih saw a nia ka tum ni," a ti ta hlauhva.

Pyke Barlow-an chu thu a'n hriat chuan chu damdawi zuartu naupang tak chu hmuh a chak ta hle mai a. An han inhmu a, tihdan tur tha tak tak a kawhmuh a. An inngeih lohna chu fakna thu dik leh rinawm tak a phuhchhuah avangin a reh leh ta mai a ni.

Mihring punkhawmnaah tawh phawt chuan bengvarna hi a pawmawh thin. Tithonaah rêng rêng chuan mi ngilnei chuan mi tin mai chu an zinga tel ve anga an inngaib theithna tur a ngahthuah thin. Thian pakhat chuan Prime Minister Arthur James Balfour-a chanchin heti hian a sawi a : "Pa zakzum deuh thu han sawi ve zauh pawh a lo la chhawng vat a, a sawi thupui zel a, a sawitu tan pawha mihring finna tihlanna remchang tak a then thlengin a sawipui thin. A inlengte rêng rêng chu an chhuah leh chuan lian ta sawtin an jahre zui ngei ang."

Engatinge mi dang'e tilawm thei tur thu dik tha tak tak hi kan sawilan loh thin? "Pangpar thi buk pui pui, ruang chungah dah ai chuan pangpar mal khat chauh mi nungdam hnena pek hian awmzia a nei zawk," tih hi hre reng thei ila chu a ziaawm ngei ngei ang. New Hampshire biala Conway khuaah chuan thil hlui leina dawr hi a awm a. Chutah chuan putar ngaihawm zet mai a leng thin a. Ni khat chu a chhuah hnu chuan chu dawr neitupa nupui chuan a lo leng thin chu lawm thu hriih atan a it thu a sawi ta a. A pasal chuan, "A lo kal leh hunah kan hriih dawn nia," a ti a.

Chu mi kum nipui lai chuan hmeichhe la upa vak lo hi chu dawrah chuan a va kal a, an putar ngaih tak mai fanu kha a ni tih a va insawi a. A pa thih thute chu a sawi bawk a. Chu dawr neitupa chuan, "Chuta tang chuan mi thatna lai sawi tur ka hriat phawt chuan ka hriih zel thin a ni. Hun remchang kan nei lo mai palh ang tih ka hlau thin a," tiin a sawi.

Lemziak thiamte'n thil mawi chu thil dangah an bel thin ang hian, chawimawina hlutzia hretute chuan mi dangte tih-mawi nan an hmang a, petu leh dawngtu an lawm ve ve thin. He chawimawina tawngkam hian tual char satliah pawh a tinuam thei a, khawvel bengchheng satliah mai mai pawh rimawiah a chantir thei bawk.

Mitin hian thatna lai sawi tur an nei theuhva. A sawi chauh kan hmabak a ni.

I THAWH DUHZAWNG THLANG LA-- THAWK RAWH!

Sidney and Mary Edlund

Kum 1930 bawr chho, America ramin sum leh paia tlakchhiatna nasa tak a tawrh lai khan kan thian kawmngcih tak mai pakhat, Arthur Beeman chu hna nei loho hnathawh tur kan zawnsakna pisaah a lo kal a. "Ka hna ka chan ta der mai. Lilamna lam chu ka khawih leh thei lawk dawnin a lang ta lova. Eng hi nge ka tan tih tha ber ang tih pawh ka hre ta lo. Ka theih theihnaah ka inhnimluh mai a ngai dawnin a lang," a rawn ti a.

Keini chuan, "Ngawi teh, i hriatna leh i thiamna hi a thlawna kaw! mai mai atan chuan a uihawm lutuk a ni. Hna zawng satliah ngawt lovin i thiam thil hi mi i zawrh tawh ngai em?" tiin kan zawt a. Ani chuan, "Engnge in sawi awmzia chu?" a ti let ve a. Keini chuan, "Hna kan zawng reng reng hian thil zuar angin kan awm tur a ni. Sahbawn emaw, ram emaw zuar angah inogai rawh. A danglamna awmchhun ~~cha~~ he thilah hi chuan i zawrh bera chu nangmah i ni ta tihna a ni mai. Hna dil lovin, i thil thiam tawh sa kha an chhawr duh leh duh loh zawt zawk rawh," kan ti a.

In lamah haw a, lilamna hnaa a thawh that tawh dan te chu a mawi thei ang bera ziaik a, zau taka sem theih turin a thiamna chu khaihawm turin kan hriih a. Chutiang tak chuan a ti ta a. Ni sawm ~~hnaah~~ lo kal lehin a thiamna leh a hnathawh that tawh inziahna phek chu sem mai theih turin a rawn peih ta diam a. A tihchi dawn leh dawn loh enchhin nan a hmaa a kala a hlawhchham tawhna hmun, midangte hna zawnpuitu hnenah kal turin kan hriih ta a.

A lehkha a thawn luh atanga minit sawmhni hnu lekah chuan an hotupa chuan kovin, "Mr Beeman, hna zawngtu dang hian i tih ang hian ti ve sela chu mi tam tak kan hlawhtlinpui tawh ang," a lo ti a. Arthur-a lehkha chuan hna a thawk a, Bank lian tawh tak pakhatah lilamna lam bikah

dinhmun tha tak a luah ta a. Chu hna diltute zingah chuan Bank Officer thiante leh an chhung'e pawh an tel ve tho mai. Mahse Beeman chuan a hna dil chu a hmu ta bik a ni. Amah ngeiin a sawi lehndan chuan, "Khatia ka tih avang khan keimahah inrin tawka a lo piang a. Keimah min chhawr chu an tan hlawk ve tur niin ka rin phah a. Anni pawhin min hlawkpuina tur an neih ve chu—kawng thar dap chhuakin pawisa ka lakluhsak thei a, chubakah ka hna chhnpual chu tha taka thawkin pawisa ka hui luhsak thei a ni."

Nangmah ruai theitu awm che hnenah chuan thiam thul hralh tur i nei chau hle niin i hre mai thei. I hnathawhna hmasa lamah i hna kha teh hleih theih lohvin a awm a ni thei bawk. Thawh tawh han sawi tur leh hriat tawh han sawi tur i nei lovin tunhmain engmah i la ti ngai lo tak tak pawh a ni thei. Mahse hna diltu kan hmuh tawh reng reng zingah a ruaitu tur tana chhenfakawmna engemaw tak nei lo kan la tawng ngai lo. Mipa i nih leh hneichhia i nih avang a ni lo, i upat leh natpan avang pawh a ni lo, tleirawl, i hnathawh hmasak ber tur zawng pawh ni teh reng la, a dil thei dinhmuna i din a, i dinhmun i sawi thiam phawt chuan hna chu i hmu a ni mai.

I thawh duhzawng i thawhna turah chuan a hmasa berin a ruaitu tan che a i tangkal theihna lai tur zawn chhuah phawt a ni. "Thawh thiam thovang." tih ringawt mai chuan a ruaitu tur tan chuan a khawi lai berah nge dah tur che tih hriat a har viau. I thawh duhzawng thawh turin i inlan a, i thiam zawng zawh chhuah che chu an bat a ni hlei nem. A thawktu tur mahin i thiam zawng i zawn chhuah peih lohthe chuan eng vangin nge a ruaitu che chuan a zawn chhuahsak ang che?

Kan hnathawhpui thin, John Sacco chuan a zir lai te a zir zawh tak avangin hna a dil ve a. Chanchinbu pakhat, *Cosmopolitan* an tihah hian a 'interview' dawn a. Thiam dang a nei tehchiam lo, a phur ve hle tin chauh a ni mai a. A phurna chu lantir a rilruk ta a ni. Mi sawmthum vel hnenah eng chanchinbu nge an chhiar thin a zawt a. A then

chuan *Cosmopolitan* tiin an chhang a. Chu chanchinbu bik chhiar thinho hnenah chuan a eng 'article' nge an chhiar thin a zawt leh a. Chutah eng 'advertisement' nge an rilrua cham a, eng vanga cham nge tih a zawt ta zel'a. A hna dil atana a inlan hun a lo thlen chuan a thiltih dan chu a sawi ta a, a lo chhinchhih thiah thiah te chu a entir ta bawk a. A latu tarte pawh an hlim phian. John-a chuan chu hna chu a chang ta reng a ni.

Hna i zawna kawngah i tlin lohna lai chu i thatna angah chantir thiam ang che Ellen McDaniel pawhin leh-khabu chhuatu hnenah hna a dil chuon, "Ka beng a ngawn avang n pisa bengchheng leh ri rik hian ka hna atangin min kuai peng ve ngai lo a ni," a ti hlahh mai a. Tunah chuan Editor a ni hial tawh.

Hna i zawn reng rengin a ruaitu tur che chuan an mi duhzawng leh an duh ang thawk thiam an zawng ber thin a. Chu chu i hrereng dawn nia. Winnifred-i chuan High School a zo ve chauhva, amah lah hmeichhe zakzum angreng tak a ni bawk si a. A lehkhah chhutni khawl chu a theih eng tawpa hmang tangkai turin kan rawn a, a hnuaia mi ang huan a ziaak a, amah ruai theitu dinhmuna ding mi sawmnga hnenah a thawn ta a ni.

Pu duhtak _____ :

In hnathawhna hmunah hian khawl chhut leh pisa hna darg thawh ve ka duh a.

Eugene Law Commercial High School atangin ka thil zir, kum li chhung zir tura tih ka zir chhuak ve chauhva. Chuta ka thil zir te chu :

Mi tawng rang tak tawng hi ka ziaak hman deuh vek a.

Minit khatah thumal sawmli zet khawlin ka chhu thei a.

Thil ziahfelna bu leh lehkhahu vawndan te ka thiam a.

Chhiarkawp chawhna khawl ka hmang thiam a, thusawi lakchhawna khawl ka khawih thiam a, pisa a hmanraw chi hrang hrang ka hmang ve thei bawk a.

Pisaa biakhlatna khawl inhman jawm chi ka khawih thiam a.

S kula kum li ka kal chhung khan ka tlai ngai lova, sikul ka kal lo mai ngai hek lova. Thuamhnaw leia tur inhlawh chawpin tul dangie chu nau awm leh khawl chhuta inhlawhin ka thawk chhuak a.

Mi zakzum tak ka ni a, mahse ka zahzum avangin hna ka thawh tawh chuan ka hnaah ka bur tlat thin. Ka hna-thawh tawh hmuh theihna tur ka entir theih che u chuan ka lawm hle ang. Ka biakhlatna Number chu 7-4280 a ni e.

Winnifred chuan "Hnathawktu kan Mamawh" titu mi sawmpariat hnenah hetiang lehkha hi chi hrang hrangin a thawn a. Mi sawmpariat in dilna thehlut turin an ti a, churai zinga sawmah chuan 'interview' a thlang a, a 'interview'-naah chuan a hnathawh tawh entirna tur chu a keng zel bawk a. Mi fel tak tak leh hna thiam tak tak, hmun dang danga hna lo thawk hrep tawh karah hna pahnih a hmu ta a ni.

Nangmah roai theitu che hnenah i thil entir apiang mai chu i incheina leh i hmel landan tluk zeta pawimawh a ni vek a. Eng thiam tak leh maksak taka chet tum aini mawl tea thiltih tum hi a hlawk zawk fo thin. Thil i ziak a nih pawhin mawl tak, fii tak leh chhiar nuam taka ziak hi a tha ber thin.

Hawh chungchang hi 'interview'-na hmunah an sawi ngai meuh lova, an sawi vek pawhin a hnubnung lamah an sawi chawh thin. Hlawh phut san lutuk hi a tha lo hle a. Mahse phut hniam lutuk hi a tha lo ve hle bawk. Mahni kan inhmuh dan ang deuh hian miin min hmu zui duh khawp mai.

'Interview'-naah reng reng an zawh tur awm ang che chu a chhanna tur i lo ngaihtuah lawk vek ang a. Eng vang-in nge i hna hmisa i bansan? Eng vangin nge i hna dii chu i dil? Mahse naupang chang vawn sawi ang maiin i thusawi chu i chham chhuak tur a ni lo.

Hna zawn chungchangah uluk taka i tih chuan i tan a hlawk hle ang - i hna duhzawng i thawh theih phah dawn miauva.

RILRU HAH DAMNA

Joshua Loth Liebman

Tum khat chu, ka tleirawl laiin, mihring nuna "thil duhawm" te ka ziaik tlar a. Ka thil ziahte chu : *Hriselna, Hmangaihna, Chemkalna neih, Thiltihtheihna kawl, Hausakna* leh *Hmingthanna* tihte a ni. Chu ka thil ziah chu chhuang angreng tak mai hian puithiam lungfing tak mai hnenah ka entir a.

Chu pa pui chuan, "A va tha hlawm ve le. Mahse thil pakhat a tel loh chuan i thil ziah tlar hi phur rit hnawksak takah a chang thei a nih hi," a ti ta mauh mai a.

Ka thil ziah chu a thaichhia a, thumal pahnih chiaah a ziaik ta thung a. Chung thumal chu : *rilru hahdamna* tih a ni.

Ani chuan, "He thil hi zawng, Pathianin a fa duet bik te tana a bika a siam a nia," a'n ti a. Chutah, "Chemkalna bik han neih theihna te leh hriselna te hi chu mi tam tak hnenah a pe a. Hausakna te lah hi a tlanglawnin hmingthan-na lah hi thil vang pawh a ni ta lo. Mahse rilru hahdamna hi chu a peka pek liau liau a ni," a ti ta a. Chu mai duh tawh lovin, "He ngaihlan hi keia irawm chhuak ng'wt pawh a ni lo. Sam (Psalm) bu ziaik te, Marcus Aurelius te, Lao-tze te ngaihlan ka sawi chhawng ve mai mai a ni. Heng mite hian, 'Lalpa, lei leh van siamtu, mi mawlte hnenah chuan khawvel hausakna thilpek te chu hnutchhiaah la. Kei crawh zawng engmahin a tihbuai loh thinlung min pe ang che,' an ti asin," a ti ta a.

Chutih hunlai chuan ka puithiam thianpa thusawi chu pawm harsa ka ti ngang mai, mahse kum tam a lo ral a, tawn leh hriat apui ka lo neih ve tak nualah chuan he rilru hahdamna hi mihring nunin a zawn ber chu a ni tih ka lo hre ve ta. Dik tak phei chuan heng khawvel thila hausakna te hian rilru hahdamna a thlen chuang reng reng lo tih ka lo hmu ve ta a; neihsum leh taksa hriselna avang ngawt pawh hian rilru hahdamna kan nei lova, a chang phei chuan kan rilru a buai phah zaw mah mah hial fo mai.

Chuti ni se khawng chu rilru hahdamna chu kan zawn tak ang? Matthew Arnold-a hla chang tawite hian kan zawn-na tur hmun chu min lo hrilh reng mai:

Chhunglam thlamuanna chu kan nei thei

Mahse chhunglamah kan zawng si lo.

Ni, chhunglamah kan zawng lo atin ni.

Kan sakhuanaa kan inzirtirna hian midangte laka kan tihur kan sawi tam tehlul nen mahni tana kan bat lam hi min zirtir tlem a ni. A paw ngawt mai. Tunlaia an rilru lam chanchin zirna chuan thil ropui tak mai an hmuchhuak a; midangte laka rilru kan putdan aiin keimahni laka rilru kan putdan hi a buaithlak zawk. tih hi. Thupek ropui tak mai, 'Nangmah i inhmangaih angin i thenawnte pawh hman-gaih rawh,' tih te pawh hi: 'Nangmah inhmangaih tha hle la, lichuan i thenawnte i hmangaih dawn nia,' tih awm tak a ni.

Thenkhat chuan he inzirtirna hi inzirtirna hlauhawm takah an ngai ngei ang. 'Mihringte hi mahni leh mahni an inhmangaih lutuk hi alawm buaithlak chu; mihring nunin a tum ber chu midangte rawngbawl tura mahni inphat hi a ni,' an ti ngei arg.

Chutiang ngaihdan chu mihring pianphung thlirdan dik lo a ni. Thil awmdan hi han en ila, a leting zawngin thil a awm tlat mai. Mahni leh mahni chu induat lo tak leh thinrim brikthlak nan te kan hmang a, midang chung a kan tih duh loh hi mahni chungah kan ti fo. Mahni intihlum te leh mahni chhiatna chi dang kan tih thil, zu ngawl vei te, ruibhlo ngawl vei te leh mipat hmeichhiatna hman khawloh chiam mai te hi mahni kan inhmangaih lohna entirtu nasazual te a ni. He khawvelah hian mi vantlang, mahni chemkalna thaichhia a, mahni thahrui chhat a, mahni tih theih zawng ti duh lo kan phu nuai nuai mai a ni ber.

Mahni inchawisan aia mahni kan inhmuhstizia kan lantirna chi hrang tam tak a awm. Midangte aia nau zawka

kan hin inggai ngawt thin pawh hi han ngaihtuah ta che. thenawmte chu thil ti thei deuh zawk turah kan ngai zel a nih hi. An thiltih te hi kan han sawi vāwng a, mahni chu kan han indah te rawih rawih mai a ni. Kan thirna han dik lohzia chu midangte thiltih chu an hlawhliana lai leh a pawnlanga a nam chin chauh kan hmuhsak a. Midangte hi an hlawhchhamnain a hliamna ser te hi hmuhsak thin la chu kan tin lohna leh kan hlawhchhamna te hi kan tuar nep ngei ang.

Mi dangte aia thil ti thei lo zawk leh te zawka inggai a. Chiang lo taka khawsate hnenah hian, "Tih tak takah chuan i chak a, i fang a, i hlawhtling bawk alawm. I kuta thil awm a tlem tehlul nen mihring nihphungah i che tha ngawt a ni. I nihna dik tak avanga ngaisang a, ngainatu che an awm asin. I tarmit vuah dik lo kha la bo la, mi pitlingte khawvelah hin amahni ang baw i ni tih entir la, he khawvel harsatna hi i hmachhawn ve thei a ni tih lantir rawh khai," tih ka duh thin.

Mahni inggaihu tur chuan kan nih ang anga mahni leh mahni inpawm thiam tur a ni. Thil lawmawm tak mai pakhat awm chu kan dam chhung chuan kan thang zel tihna a ni. Thil thar kan zir thei a, thiamna kan chaw lut thei a, hna thar kan thawk thei a, dik kan tih zāwng chu kan tan lat thei a, thian thar kan chhar zel thei a ni. Chuti a nih ohuan a khawi zawng emaw tal chuan kan thang zel thei a, kawng thenkhatah ohuan kan thang hlei thei lova, mi va khum thûr thûr erawh chu a harsa so thin. A awm tawka than erawhchu theihna kawng kan nei ngei thin a. Kan phak tawk hi tlem tlemin kan tidanglam thei a ni tih kan hriat reng hi a pawimawh ngawt mai.

Rilru hahdamna neih duh aplang chuan thil tha zawk neih duh avanga eng thil emaw thlauhtlak a zir tur a ni. Mi fang, Santayana-an a lo sawi tawh anin he khawvelah hian thil chhia leh tha inkar chu thilar a har lo, thil tha leh thil tha kara duhtlianna siam hi a har em a ni. Pitlin tak tak hma chuan kan thil duh pakhat leh kan duh dang hi a

inrem thei hauh lo a ni tih kan hre thin lova. Tleirawl chuan nakin huna a tih duh chi tam tak zingah a eng ber nge a ngaih piwimawh ang tih hre lovin hun a hmang fo thin. Mahse mi putling chuan thil pakhat a tih duh vangin thil tam tak a thlauthla mai dawn a ni.

Hmangaihna chungchangah pawh hian hetiang hi a tam duh khawp mai Tleirawl tan chuan hmangaih leh ngaih-zawng han thlak zung zung mai te hi a awm viau, mahse tleirawl tih ang leka putlingin an tih chuan a lungchhiatthlak duh hle a ni. Chutiang mi chuan mihring than chhoh zel-naah chuan kawngkhar ropui tak hawng thei tur chuan kawngkhar tam tak khar phawt a ngai a ni tih an la hre lo a ni.

Mihring reng reng hian mimal kan nihna thila kan phat theih hauh loh pakhat chu hmangaihna hi a ni 'Hmangaihna' han tih chuan kan mi duhsak te emaw, mimal emaw nena kan inlaichinna hi a ni. Hetah hian keimahni mai bakah nidang tan kan mihring nihna kan va sem ve a, hlutna kan va nei ta thin a ni.

Midangte nena kan inmamawh tawwna hi mihring kan nihna thila min huapzo ber pakhat a ni ngai ang. Kan mi-zia te hi midang nena kan inpawhna atanga lo chhuak vek a ni. Chuvangin kan tan hian nun inkau, hmangaihna nei, midangte tana ngiintawm, midangte thawhpui thei zawng nih hi a pul hrim hrim a ni.

Tuenawnte hmangaih tur chuan midangte hlutna hriat-thiam a pul a, mahni inchhek len ringawt duhna lak atanga sihlia a ngai a ni. Thianta lakah emaw, naupang lakah emaw pawh a pul baka intih neitu kan bansan thei tur a ni. He khawvel hi mahni tawka lalber chan chang mihringin kan khat hial awm e—fapa kut themthiam tak nei pa tam tak chuan an fa chu sumdawng turin an nawr lui a, nu tam tak-in an sanute chu anmahni nun kawng zawhtir phal lovin an thlung bet thin.

Thil tha, thil dik, awmdan pangngai chungchanga kan ngaihdan anga midangte kal ve se kan tih hliah hliah hi

chuan keimahni awmdanah kan la Chiang tawk lo t'ha a ni fo. Miin mahni a inhriatchian chuan midangte awmdanah a buai ngai lova, an nundanah zalenna zau tak an neih an phal thin. Keimahni ang maia awm ve tura midangte kan phut loh hian hmangaihna dik kan lantir a ni.

Mi pangngai tawh phawt chuan lungkham tur leh hlauh tur apui an nei t'eh vek mai. Mahse herg thil hi hneh theih a ni. Kan hlauhthawn thil tam ber hi chu thil awmze nei lo a ni lo'm ni? Kan lungphu te, kan chuap te, leh kan taksa peng hrang hrang avangin kan rilru a hah thin a, nuam ti lo zetin kan hlawhchhamnate chu kan chhiarin mi hmuhah kan mawi loh te kan hlau thin.

Kan hlauhna thenkhat hi chu min bum tura lo thawk chhuak mai an ni. Mahni kan inrin tawk lohna rilru avangin pindan thim te, tlak theihna hmun sang deuh te kin hlau ringawt a. A chang leh kan rilrua hlauhthawnra a awm tlat avangin kan taksaah natna te a lo awm thul. Rilru leh taksa chanchin zirna chuan natna tam ber chu rilru lam buaina avanga lo awm niin an chhui chhuak a. Huaisen taka awm ai chuan nat mai hi a awl zawk chang a tam thin zu nia!

Engemawti zawng taka him tawk lo leh felhlela kan inhriatna chu kan naupan lai, tih theih kan neih tlem a kan ban phak a tlem em em lai atanga kan chhawm daih tawh lo zu ni thin a!

Kan tlin lohna hrang hrang hi puitling thirna rilru atangin i han thir teh ang. Kan thenawm te leh midang te pawh hi keini aia hetiang thilah hian an him bik tehchiamna tur a awm lova, chuvangin kan naupan lai ang maia thlentlu leh vuipuitu nei thei torah indah lo ila Mihring hi chhel tak leh fei tak mai tura duan a ni a, thil rapthlak pui put pawh kan chungah lo thleng se tuar zel thei tura siam a ni.

Pawisa sum, ei leh bar thil leh kan vantlang nun kal zela hlauhthawnna han neih te hi awmdan phung pangngai mai a ni a. Mi tam tak chuan hnathawh tur neih loh te an hlau a, an eizawna kawng a chhiat te an hlau thin. Thil

awm thei lo ni hauh lo mah se rilru lam ngheh loh vang a ni duh khawp mai. Kan hringnun intlansiaknaah hian kan ke lam chauhzia kan ngaihtuah fova, kan hmalama tlan te kan awt em em thin. He eizawna kawnga tlan chak tumna hi mahni chhiatna thlentü leh kan taksain min dampu chen tur pangngai aia thih hmana a ni fo a ni.

Dinhmun sang zawk leh tha zawk thleng tura zuan chakna hi mihring nuna a ngaihsanawm lai tek a ni a Chui a nih chuan a engnge kan thsual tak le? Kan thsual tak thin ber chu kan dinhmun thleng tura kan beihna baka rilru lama kan hah tel ta tlat thin hi a ni. Mi tam tak chuan in leh lo te, sum te, chhungkaw duhawm tak te an nei mai thei. Mahse chutah chuan an lungawi ta tlat lova. Engnge a chhan? Midangin chung aia tam chu an nei tlat a ni. Chutia a neih sa aia tam nei an lo awm ta tlat chuan a tibuai a, a thawh chhuah te chu a hmu tlem ta a ni.

Heti zawnga ngaihtuah hi a hun ta hle: 'Kei leh ka chhungte tlaina tawka thawh chhuah a, ka neih chhung hi chuan mi dangin eng angin nge hausakna an khawl a, thiltih theihna an kawli tih hi ka ngaihtuah tawh dawn lo. Ka tihtur leh ka duhdan chu keimahin ka bithliah ang a, midangte khagsak dan ka entawn dawn lo. Pawisa ngaihtuahna avang hian ka rilru hahdamna hi ka hoh phal lova, ka intehna tur chu ka awmdan a thit leh thit loh bakah kan hnam tan ka tangkai leh tangkai loh hi a ni mai.'

Mahni inhmangaih dan kan zir chhuah a, tul lo kan hlauh loh a, harsatna te puitling anga kan hmachhawn a, kan mawhpurna te kan hmachhawn a, kan nihna dik tak hi kan hriatthiam theih chuan engtinge rilru hahdamna chu kan ta a nih loh tehlu ang?

NGAIHDAMNA : KHAWNGAIHNAA CHHANDAMTU

John Kerd Lagemann

Sap rama tân in enkawlu ropui tak pakhat, Kenyon J. Scudder chuan he thu ropui tak mui hi a sawi fo thin : Kenyon a thian pakhat chu rêlah a chuang a, a khangth chuan tlangval pakhat hi a chuang ve baw a, chu tlangval chu a ngui hle tih a hr at mui baw a. A tawpith chuan chu tlangval chuan tâng chhuak, tân lo hla tak atanga lo kal a nih thu a sawi ta a. A suat avanga a tân tâk hui avang chuan a chhungte tan chuan a hninghhiatthlak hle a, an tlawh ngai lova, lehkhah lah an thawr khât hle lehngah Mahse an tlawh ngai lohna chhan chu an chhungkua an re-theih êm avangin an tan zin a harsa a nih a ring a, lehkhah lah a zir sâh loh êm avangin an thawr mai mai thei lo a nih ang tih a beisei baw a. An chhungkaw inzawmna chu chuti tak chuan tlalal tawh mah se, amah chu an la ngaihdam duh a ring ve hle ringawt a ni.

A chhungte tana hnawksak lo thei zâwngin anmahni chu lehkhah a thawr lâwk a, rêlin an awmna hmun a tlan pelh lai chiah chuan an lo velah chuan chhinchhihahna lo siam turin a ngen ta a ni. A chhungte chuan an lo ngaidam a, an chhungkuaah an lo chhiar leh duh a nih chuan rêl kawng bula *apple* thing kungah chuan *ribbon* var lo târ turin a ngen a. An duh tawh lohva, an inzawmna chu tihchah an duh a nih chuan engmah an târ lovang a, ani chu rêlah chuan chuang zelin a duhna hmun hmunah a chhuk ang a. a vah vahin a vâk tawh mai dawn a ni. An awmna khua chu rêlin a'n hnaih tâk zelah chuan a ngaihtuahna chu a kal dîng ta lutukin a rûru chu a zauthau ta lutuk a, tukverhah chuan a dâk chhuak ngam ta hlek lo mai a.

A thian chuan thutna inthleng a, *apple* thei kûnga *ribbon* intar a awm leh awm loh chu ensak a intiam ta a. Rei lo teah chuan chu lung lo tâng chhuak bânah chuan a va

dawm a, "Saw a awm e." a'n ti sap a, a mit'neng chu lawm avangin mittuin a bual hnawk niai a. Mahse a lo harh sawt a. Chutah, "A pha e, thing chu ribbon varin a khat tlat," a n tihzawm leh a.

Cautih lai kar to maiah chuan hun rei tak chhunga mihring nun lo tihrehawmtu, inhriatthiam lohna leh inngeih lohna zawng zawng chu a bo ta vek a ni. Tlangyal kianga thu chuan, "Thil mak ka hmu ta emaw ka ti a. Ka lo hmu tak tak reng pawh chu a ni mahna," a ti hial a ni.

Sawi rem theih tawh loh thil, ngaihdamnain a chuktuah rem theih dan hi chu thil mak a ni so thin. Ka pa chuan, "Ngaihdamna chu khawngaihnaa chhandamtu a ni," a ti thin a. Kan Pathian biaknaah pawh kan inkaihhruaina thupui pakhat chu: "Kan laka daisualtute kan nguidam angin kan daisual min ngaidam ang che," kan ti thin a ni'ngai hi. Hriatna thazam hnathawh zirtute chuan tun laiah chuan inzirtirna hmanruaah, "Ngaihdam ching mite leh ngaidam thintute chu mihring rah chhuah leh him thei an ni thin," tih hi an hman tawh tih thu. New York khawpua St. Luke's Hospital a thawk, Dr. Earl Loon is chuan a sawi a. He inthleng nunah hian ni tin mai hian mi tam takin an duh loh zawng an tiin dik lo deuhin min dawr a, kan thin an tinan kan chak lohna laiah min kher o, lawm nachang an hre lovin ngaihtuahna hman that tawh loh vangin kan pawl an sawi thin. Thil te tham deuh han ngaihhnathiam mai ti chu a harsa vak lo mai thei, mahse inphatsanna thil emaw, inhnarna emaw, na tham deuh hleka thil a lo awm chuan kan rilru natna ang chu han intem lettir ve tak a chakawm thin a, thil dang nguhtuah hman pawh a har thin khawp mai. Khawngaihnaa chhandamtu ngaihdamna tel lo chuan natna chu natnaa thung-rulh tur a ni a, phuba laknain a hrin, chhiat rawkna thlen hma loh chu kal zel mai tur a ni.

Engemawti laia kan chonna khaw pakhata sumdawng pahnih pawh an innawr chhe vek teuh khawp mai. P.J. leh Jim chu inkawp chawt, thil siamna hmun inlawma sumdawng dun

an ni a. Jim-a chuan fanu a nei a, P.J-a fapa nena innei tura thu thlung fel diam tawh an ni a. Ni khat chu Jim-a chuan an sumdawnnaa an el deuh ber, sumdawng dang chu zawm ve mai a lo tum ru reng mai tih P.J chuan a hre chhuak ta tlat mai a. Chutianga Jim-an a lo tum mai chu P.J tan chuan a na kher mai. A chhan P.J chu Jim-a insawn tumna te chuan an dawr hmasa zawk a, ari chuan a lo hnial fithla thuai tawh a. Phuba la tura intiamin P.J chuan chhiat rak huamin Jim-a thawhna thar chu tihchhiat a tum ta a. Jim-a thinrim chuan P.J-a bungraw hlut zâwng chhût d.k loh vanga P.J-an chhiat a pek tlem thin chu thuneitute hnen lamah a phawrh ve ta bawh a. An fanu-fapa te inhualna pawh chu an chhu chat ta nghal bawh a. Chutiang dinhmuna an din lai chuan P.J-a nupui chuan P.J-a hnenah, "Nang i inleitur duh lohva, Jim-a a inleitur tâk mai khan engnge a awmzia? Ani aia i chak zawk tihna a ni mai lo'm ni? Hetia phuba i lak hian engnge i thailan tâk? Chak lohna chin i nei ve tih chauh i thailang a ni," a ti ta a. A sawmna pawmin chu chhungkaw hnih chuan inhmukkhawmna an siam a, an inngeih leh ta a. Tunah chuan chhungkaw inngeih tak an ni leh tawh a, sumdawanna thilah chuan la in-ûm tho mah se an inngeih lo tawh chuang lo. Pitar-putar an ni tawh leh nghal

Ngaihdamna hi thilthlawnpêk theh chhuah, let leh awm lo tawp angah kan ngai fo thin. Ngaihdam nih a hlut tluk bawkin ngaidamtu nih hi a hlu a ni. Mahse hei hi thil in-chhawp dawt zat, pakhat kan hmuha pakhat hril chhuak zel tur anga ngaih tur a ni lova, kan hriselna leh kan thluakin emaw thatphah ta thûr thûr tur anga ngaih tur pawh a ni hek lo. 'Miring' huna thil hlimawm tak chi khat lo thleng mai thin a ni zawk. Ngaihdam kan chin viau chuan ngaihdam ngai hian kan awm khat telh telh mai thin. Dan hre mi tar tawh tak leh fng tak mai pakhat chuan, "Ka thu chu ni sela inneihna thutiam hi ka tidanglam ang a, 'hmangaih a, chawimawi a, ngaidam turin,' ka ti ngei ang. Inneihna tam tak keh chhe tur hi a veng ngeiin ka ring," a ti hial a ni.

Mahse ngaihdamna hian a zia chhuah turin hun leh theih-
 tawpa beihna a mamawh ve fo thin. John leh Julia chu kum
 hnih chhung zet an inneih tawh hnuin Julia chuan John-a
 thingiem a lai a, lehkhha a hmuh a tang chuan John chu a
 lakah a lo rinawm tâwk lo thin tih a hre ta a. A thil hriat
 rûk chu a ngawihpui tlat a, mahse a thin a rim zual telh telh
 a. Zu a lo in tam lutukin a incheina lam a thlahdah ta a.
 Ni khat chu John chuan a thil zawna lamah Julia-i ipkhai
 a ama lehkhha rgei mai lo awm ta tlat chu a hmu chhuak a,
 inbum leh intihder a sawt tawh lo tih hriain ngaihdam a dil
 a. Julia chuan thil kal tawh chu thil kal tawh anga en a
 remti ve ta bawh a. Mahse engemaw châng chuan thil kal
 tawh chu tharthawh leh chang a awm thin a, inhauhna hau-
 tak tak a hring ta fo mai a, an inhlat ta tial tial a ni.

Nupa inngeih lo hmetremtu pakhat chuan an tihsual lai
 a kawh hmuh ta a: "Ngaidam tak tak si lovin ngaihdam tur
 thil engmah awm lo anga en in tum a ni," a ti ta a. Julia
 chuan John-a khawlohna zawng zawng chu a thara a tuar leh
 a ngai a. John chuan a thiltih zahthlak tak chu a pawizia a
 tuar tha leh a. Julia thin natna, kha leh chen lo up beh
 tawh chu arawn inirh thar leh bawh a, mahse hmangaihna
 chuan a nunah hmun a nei ve ta. Ngaihdamna chuan tun
 hmaa a lo rin em em thin chu rin leh theihna tur a siamsak
 ta. Ngaihdamna chuan thil tih tawh chu tih lovah a chantir
 lava, mahse tih tawh pawm tho si a chuta tanga intan that
 lehna chu min siamsak mai a ni.

Kan fel lohna te leh keimahni tihsual ngeite pawh a
 vawmbo dan kan zir tur a ni. Tum loh tawpin vawi tam mi
 thin kan tina thin. Ritru tihhat mai hi chu a thawidam leh
 dan a awm thei a, mahse taksa natna a tel palh chuan in-
 ngaihdam a har tlat thin. Kum engemawti chhung chu Tom
 Anderson-a chu a pawlpui, thil an tihhona thi ta avangin a
 hlim lova. Chu mitthi vanduaia intannaah chuan Tom-a
 chu a inchhiar tel ve tlat a. A awm ngaihna hre lo chuan
 hna a zuan lâwr vak a, a nupui nen kum ruk an inneih hnu-

ah an inthen a. Chutah Tom-a chuan vûng thar chhuahin chanchin dang a nei ta; a nupui nen an innei a; dinhmun tha takah a ding leh ta a. Ni khat chu Tom-a chuan a nun tidanglamtu chu min hrilh ve ta a.

Ka rilruin, 'Ka thiltih kha engmahin a thaibo thei tawh lo,' ka ti thin a. Ka sualna chuan ka nui hawk hawk lai pawh hi min ti-tum hmak thei a, ka thiante nena kan han inchai lai ngat pawh hian ka sualna ka ngaihtuah fuh châng chuan ka hmel a dur thut thei a ni. Ka nupui Betty nena kan inkarah pawh daidanna a siam a. Chutah khawvela ka mi hmuh duh loh ber mai, kan thianpa thi ta nu chuan minrawn tlawh chhuak ta tlat a ni.

"Kan thianpa nu chuan, 'Kum engemawti kal taah khan, ka jawngtainaah nangmah hi ka lo ngaidam daih tawh che a. Betty pawhin a ngaidam che a. I thiante leh nangmah ruaitu che pawhin a ngaidam bawk che a ni,' a'n ti a. Chutah vin deuh tak hian, 'Nangmah ber hi alawm Tom Anderson-a ngaidam lotu awm chhun chu. Engkim ti thei Lalpa leh he khaw mipui bâka han chuang tur hian tunge ni a i inhriat rêng rêng?' a ti ta mai a. A mit meng ka'n en a, a fapa pawh la dam se ka nih ang ang nih phalna tak tak ka zu hmu ta a. Ka puitlin hnua ka tawn ngai rêng rêng loh, hmangaihtu ni tlaka inhriatna leh hmangaih tlak nia inhriatna chu ka rilruah a lo awm ve ta a ni," tiin a sawi.

Kan tihsual ngaidamna atang chauh hian kan hun kal tawh atanga inzirna kan nei thei a. Mahse kan tlin lohna ngaidam tib hian tlin lohna nei lo anga inlantirna a kâwk lo. A lehlahmah chuan kan tlin lohna leh kan fel lohna chu rinawm tak leh a nih ang taka hmachhawn hi a ni zawk.

Mihring hi ngaidamtua tang ringawt siin a mihrinna hloh lovin a awm thei ang em? Khawvel hriatna lama mifing (scientist) ka hriat pakhat chuan Germany-ah sal thawh ang thawkin kum li chhung a hun a hmang a. A nu leh pa chu German sipai (Nazi) tawrawt zual rualin an that a; a farnu leh

a u mipa chu boruak chhiain an ur hlum bawk a. Ani aia mi dang huatna chhan nei tha chu an awm kher lovang. Mahse a nun chu amah hretu apiangin hmangaihnaa chhûn khah a ni tih an hria. Tiem lai khan min hrilhfiuh a: "A tirah chuan huatnain ka khat ve thova. Chutah huatna thinlung ka neih reng chuan keimah leh keimah ka inhrem tih ka bre ta a. I ngaihdam zet loh chuan i hmangaih thei lo va. Hmangaihna tel lo lahin nun hian awmzia a nei hek lo," a ti a ni.

MI HAUSA I LA NI THEI

William Lear

[[[i pangngai thluak pu, taksa dam pangngai chuan tunlai hun angah pawh hian cheng maktaduai an la thawk chhuak mai thei a ni. Mahse pawisa thawk chhuak tur chuan hna thawh a ngai a, nasa taka thawh a ngai a ni. Mi that-chhia i lo nih hlauh chuan chhiar zawm duh tawh lo mai rawh, i tana sawt tur engmah kan sawi love. Primary School aia sangah hian ka kal ve miah lova. Mahse tunlaia thlawh-theihna hmanraw hman chi hrang hrang siam chhuak a, America rama sumdawna lian ber pakhat lo ni ta, Lear Inc. hi ka din a ni a. Kum khata kan pawisa lumlet vel hi dollar vaihelchhe kua (India pawisain cheng tluklehdingawn thum. Pl) vel a ni a. Pawisa thawh chhuah lama tuina na mi te tan keima tana thil tha tak leh ka hlawhtlinpui em em, kawng chi ruk sawi ka duh a ni.

1. **Midangte dawr dan zir rawh :** South Chicago kawt-thler vela seilian ka nih avangin ka jawngkam a bungin a tlem em em a. Mahse kum 18 ka lo nih chuan Rotary International-ah hna ka hmu a. Chuta an Secretary chu mi fel tak mai leh jawngkam thiam tak, Chesley Perry a ni a. A thusawi ngaihnaawm tak mai ngaihthlakna hun ka neih phawt chuan ka pelh ngai lo. Thla engemawzah hnuah chuan jawngkam dik deuh leh mawihnai deuha jawng ka lo thiam ve a.

Chutiang chuan inzir lo ila chu pawisa sumah hetiang hian ka hlawhtling hauh lovang. I ngaihdan emaw, i thil zawrh emaw i hralh dawn reng reng chuan jawngkam i thiam a tul tlai a ni. I ngaihdan te chiang tak leh pawmnaawm taka sawi thiam chu englai pawhin a pawimawh reng a ni.

2. **I hna bansan hun hre rawh :** Kum 16 ka nihin savun chhum hlumna hmunah hna ka thawk a. Zing lamah a khawlpui ka tinung thin a, a hautak hle mai. Keini ang naupang tan chuan thawh tawh fe a ni. Chu hna chu ka thiam chian veleh ka kalsan ta a.

Tunlaiin tlangval tam takin hlawh pung te, Pension huna pawisa hmuh tur te, dammawh nikhuaa min ruaitute min enkawlina te leh a hlawkna chi hrang dangte kan lungkham viau a. Chutiang aṭanga kan hmuh theih chhun chu mahni hlawh aṭanga kan dah, la chhuak leh tura nasa taka buai hiep hi a ni mai.

Pawisa tam tak thawh chhuah i duh chuan ka thu hi awih ang che. I hna chu a thawh theih dan tha thei ang bera i thawh thiam a, i thawh hnuaah kaisan dil la, an phal loh chuan bang nghal rawh.

3. I duhzawng tih nan pawisa nei hrang rawh : Ka bul ṭanna chu dollar zanga (Chutiṭhlaia India cheng 3,500/- hu, tunṭhlaia India cheng 20,000/- vel) a ni. Chutiang zat pawisa chuan bul i ṭan thei a ni. Mahse chumi ti a bul ṭan tur chuan pawisa han hman tur, bul ṭanna tak kha i mamawh ta a ni.

Pawisa neiḥ hnan dan ka hriat chu a mawl khawp mai, zan lamah hna thawk rawh. Ka hnuaia thawk tur chuan mi tum nei mi, zan lama hna dang dah thawk ka duh a. Mi dawngdah, zan lam nawmchen tuar lova chhun lama ham bui bui ching ka duh lo tawp.

4. Ni tin mi thawh bak thawk rawh : Chawlhkar khata ni ruk chhung hna thawkin ni khatah darkar sawmpahnih hna ka thawk ṭhin. Mi tam tak phei chuan chawlhkar khatah ni sarih i thawk min ti ṭhin. Ka thawh zat thawk tur hian mi zawng zawng ka phûṭ hauḥ lo. Mahse sumdawṇna lama than tum mi pangngai chuan darkar bi tuk chin baka hna thawk pih khawpa mahni hnaa tui mi an zwing reng a. Nakina hotu nḥna la chelh chho zel tur chi leh a hriak tam lam lam awn ringawt tur chi chu heta ṭang hian a thliar theih mai a ni.

5. Thlamuang lo turin insiam rawh : Thdan tha tak i hria a nih chuan pawisa pukin hna ṭan mai la. Miḥausa ka hriat ve reng reng chu pawisa khelh hmang ang maia din-hmun hlauhthawnawma ding an ni ziah ṭhin. I la ḥlam la,

a nih loh leh Bink aţangin pawisa puk mai rawh. I ral' leh ngei a ţulna avang chuan nasa takin i thawk mai ang

6. Chhia leh tha hriatna hmang rawh: Mi tam tak huar a ziaha han ziah ralah chuan ngaihdan tha deuh deuh hi an kawf fur mai. Mahse chungte chuan dawrpuihah hmun a chang si lo, I hlawhtlin leh hlawhtlin loh chu mipuihah a inghat a ni, I thul deh chhuah leh zawrh reng reng chu nang ni la i lei duh ang em tih ngaihtuah la. Kan nitin khiwsak reh nan a ţul em tih ngaihtuah ang cho.

Hengte hian mi thenkhat chu kaiharhin mi hausaaah a siam ngei ang che u tih ka beisei. Heti zawnga inelna ni ka thul hmuh chak pawl tak a ni.

FAKDERNA AIA HLU

Phyllis Mc Ginley

777 i tam takin hman laia an siam, bungbêl mawi tak tak leh manto tak tak te, rimawi upa tak tak te leh lemziak thiam tawpthag, Picasso-a lemziak dik tak te an khawn-khawm a, an thil neih hlu ber ber zingî chhiar tel ngei atan an duh thin. Kei pawhin duhsakna leh tawngkam mawi ka khawn khawm ve a, ka thil han sawi tâk'te ai khan a vâng zawk daih mai. Ka suangtuahna pâwnlâw a ka khung, a remchan hun a han phawrh mai theih tar remchanga ka ro hlu ber ber kawlte chu a tlem tham deuhva, kutzungtang pawh thlep kim lo va chhiar tham lek a ni. Induhsakna awkâ dik tak hi zawng. fakderna pawh a ni lo va, chawimawina pawh a ni mai hek lo. Iachawimawina hi chu a lawmawmin a ngaihnaawm a, mihring tan chuan nanna chaw ang mua pawimawh a ni. Mahse chawimawina chu h'awh chhuah tur thil a ni tlat a, phu pawh kan phu ve ngei tur a ni. Duh sakna erawh chu thlhlawnpek dik tak a ni thung.

Fakderna pawh hian tangkaina chu a nei ve tho mai, inkawmna leh titihona thilah chuan khawl inthial laia hriak ang maia awmze nei a ni ve thin. Thinlung ațanga chhuak a ni nge ni lo chu thu dang, a țha zâwnga țawngkam hniahkhat han insihmuh hlek pawh hian thlasik khawvawt te hi favang tlat ni tla tur ang maiin a timawi thei a, thlarau leh taksa pawhin țawngtaina chham fuh ang mai leh vitamin ei ang maiin a ngeih ve bawh thin. Duhsakna awkâ leh fakderna hi chu a thuhmun lo khawp mai, ngun taka han chik hian a danglam mai thin. Duhsakna awkâ, mawi ka tih em em thin chu a nih hian a ni tawl mai a, ruahmanna fel tak leh thiamna sang tak a inbilh tel kher lo. Bêisei loh ang pui pui hian a lo ri chhuak phut phut mai thin.

Entina ang reng pêk ka'n tum chhin ang a, engnge a an teh reng Ka pasal nen int.hblimna hmun ațangia kan haw ța chiah a, a incheina a phelh vel lai chuan, "Duh-bawih, zanin khan i țawng tam lu haub hlei nem. I awm dan kba a

mawî khawp mai," ti ta sela, chu chu chawimawina ka tih ang chi chu a ni. Tin, thenawm hnaivaia intihhlina hmunah pa upa lam tawh takin lâw puiah vawî thum ngawt min thur chhuak ta bik sela, kan lâw lai chuan, "E khai! Sawng naupangho nena teh râlah chuan nang chu lâw thiam tak i ni," han ti ta sela, chu chu fakderna ka tih ang chi chu a ni.

Tlem lai deuh khan duhsakna âwka ka tih mai thin a g, mawî lutuk mai chu mi pakhatin min hlân a. Inhmukkhawmna chhan awmze nei tak leh âwm rêngah hian pa pakhat, lehkhabu ziaak thiam, lehkhabu tha tak tak a ziah avanga miin an ngaihsan tak mai epah hian ka thu a. Ka hriat ngu mi a nih vak loh avangin ka nêl lo ru hle mui a. Kan thutkhawm laklawh lai chuan min lo melh reng hian ka va hmu a, min en mai pawh a ni lo, min me'h ni ber hian ka bre mai. Ka zak deuh chuan ka lukhum ka'n siamtha ngawt a, ka'n thu ngil deuh hlek bawk a. Chutah aw ngaihnobei lo ang reng deuh mai hian, "Ngawi teh, i fanute pawh an hmeltha ve thovem?" a'n ti a. Ka tan chuan ri mawî ngaihnawm ber pawl a ni.

Chu duhsakna awkâ mawî lutuk mai chu vawî tam duat lutukin ka ngaihtuah chhuak thar leh thin a, ka ro bawm ka hawa apiangin a langsar laiah ka dah ziah thin. Fanau enkawla hmanhlel chhungpuinu naran. keini ang tan chuan chutiang jawngkam chu a hlutzia sawi thiam a har a. Tuma'n hmelthat vanga thlalakna nena an veh chhin ngai loh mihring keini ang tan chuan lainu lema chang tura sawmna ang malin a blu a ni.

Tun lai khawvela duhsakna awkâ mawî ber pawla an chhâl thin chu Charles MacArthur-an Helen Hayes-i a hmuh hmasak ber tuma a thu sawi a ni a. Chu mi tum chuan ani chuan *badam* kheh sa, chi al thlap, sarang ipa thun a pe a, a pêk pah chuan chu mi hringthang tak chuan lungflu man tam chi mum a lo ni hlawm lo chu pawî a tih thu a sawi a. Chu duhsakna awkâ chu a mawî tluantling zak a ni. A petu finzia a tarlang a, ngaihtuah lâwk lova sawi a ni a, a thu a ropui tham bawk. Mahse hmanah khan ka pasal (chut h laia

deirawl satliah mai, a rimawi tum ngaihnawm ka tih em em thin chuan chutiang deuha thu mawi chu min hlân ve tawh a.

Chu mi a sawi ni chuan ransa hlauhawm tak lak atengin min chhan chhuak a ni. Chu ransa hlauhawm tak chu eng dang ni lovin khuai zu nei lo chi mai a ni a, mahse kej atan chuan ui thinrim han ngur chhur chhur mai, a hlau mun an hlau ang leh thenkhat tana sangha han chi a rap-awm riau ang hian a hlauhawm ve a. Hme chhe thlabar tō dan dik taka ka tō avangin ani chuan khuai zu nei lo chi chu a raw-mawlin a hlâwm a, tukverah a thlak ta a. Lawm thu sawia a lam ka'n hawi chuan ani chuan, "Engmah thum a nih loh kha. Rulpui tar ni se ka tih nak alaia," a ti ta mai a. A hnu thla thum leka lan inaci ta pawh chu a âwm lo bik lo.

Chu duhsakna aw mawi chu ka hriat rengna bâwm hmun thalai leh ualau laiah ka dah tha khauva, mahse a bulah chuan ka rilram baihvai mangan lai leh kan hlim dun em em la a a thu sawi ka dah ve tho mai. America ram tlakhriat lai, hun harsat lai an tih huai huai kha a ni a. Chutih lai chuan kan pawisa bâwm chu thil hnawksak mai a ni a, cher fuh ve changin mi kiangah chaw kan ei ngam ve a, enawm rim te pawh kan nam vuai vuai thin. Mahse thli khat chu a pisa bâng chu hlim âwm fein a lo haw a, m'n kuah thawk a, ka hnenah chuan thupui fe ni awm hian, "Ka ing, htuah nasa a ni. Ka hmangaih nasa mai si che a ka pawisa zawng zawng hi kawltir vek tur che em ni tih hi ka ngaihtuah a ni," a tih tâk pek a. A thu sawi chu a tih tak hmal an avangin engemaw chen chu nuih nachang pawh kan hre lo.

Ro thil tak tak, a lem awm miah lo khawpa tak tha chu naupang lo hi chuan an kawl lo. Naupang hi chuan fakder dan an la zir thiam ve hman lova, inchawimawi dan lah hi zi tir chawp a ngai bawk. An sawi bi chu an rilru chhungri ata ga an sawi a ni a, an ngaihtuah ang ang hian an chhuah tawp tawp mai thin. Middle West a ka fanu awm lai, kum

ruk kum sarit mi vel a nih lai chuan lehkha m'n rawn tha va a, "Ka nu duh tak, nuam ka ti khawp mai. Mahse i awmna a hli lu'uk a a hrehawm ka ti. Ka ban te, ka ke te, ka dul vel zawn zawn nen ka ngai che," a rawn i a. Chu lehkha chu. "Lehkha Chungchuan" tih telkhawm ka dahna pawhdawh khawimaw laiah ka dah tha reng a, mahse lak chhuah ngai lovin ka hria. Ka vaw khat chhiar khan chatuan a daih dawn tlat.

Heti'ang naupang duhawm, thu mawi leh duhsakna awkâ phu-chhuak thiam bik hi chu an awm ve him him ni ka hria. Mi thenkhat pawh mthul sei deuh tak an ni a, thenkhat lah kut hmuï bik riau an awm ve tho alawm. Heti'ang naupang duhawm hi chu zaipawla tel tur kan zirtir ang tlauh tlauhva uluka zirtir zui chi ni hialin ka hria. Mi dang-te duhsakna ngah mihring hi lawm lova chhuah tham pawh an awm lo. Tlem lai deuh bawh khan kan chhungkuain kan mi hriat nupa tuak khat chanchin kan sawi a. Ani chuan, "Harrison-a te maw? An tha chang a nia! An tha lutuk a, ih-" a'n ti a, an ngawi hlek a, "pasal ka neih hun chuan an thu ber ang!" a ti ta reuh va. Harrison-a te pawh tawngkam duhawm ngina ni an ni ve chawh ang a, engtikah emaw chuan no mawi pekia chu thu chu pek ka la tum ran a ni.

Duhsakna awka chhuahtute hi duhsakna awkâ dawngtute an ni chawh a. He hmeichhe naupang pawh lu te tak te a nih laiin kan In enkawltu. Sarah chuan a duh thei khawp mai a. Ni khat chu kan nou chu a pawnsen chhing thar nen kailawnah a lo chluk a. Sarah chuan van lamah a ban pahnih phar chhovin, "Karei karei! Ka nau to hi en teh u! Engnge a nih le? Varjion Lal Fanu a nih hi," a ti ta a.

Ka ro bawma ka thl kawl zingah chuan mak danglam deuh thenkhat pawh a awm ve nual mai. Mahse milemlu khawmchhuatute pawhip a mak a hlal hlal hi an hlutin an roh thin ni. Dik tak chuan heti'ang hi a laimu tak zawk niin ka hre hial nghe nghe mai. Chung zinga pakhat chu ka thiapkawm ngih tak mai pakhat min hlan a ni a. Kei aia upa, nu en taka ka ea a ni a. Ka nui mawi vak lo hian ka iuhre ve kumkhua rong rong a. Nuih rik awih lohva innuuh

sik pheí chu ti sela ka chhiatkhum emaw tiin mi tam tak hi chu an tlanchhiain ka ring thin a. Mahse ni khat chu ani chuan, "Payllis, i ha hi a dahawn riau nia. Annahri tlat tlat hian an tla hlawn a, inang pakhat mah lah a awm hek lo," a ti pek a. Kha ka thian kha hmun nuam zawk panin a kul tawh a, angel-ho jingtang herh dik loh palh pawh ri chu hraing hrang inpawh ngathawm ve theih zawk thuia a nan hnem ngei ta ve ang.

Ro thil hi zawng, khawi hmunah pawh a awm a, a chhur him tan chuan hmuh tur a awn zel thin. Thian pakhat nena dawnpata kan kal pawhin infiamta kawr ang chi hi chu lei lo turin mun hrilh mawh mawh a. "A ng Hawthng bial chi reng reng chu lei lo ve. Kawr ng Hawthng bial chi reng reng chuan hmai a tilangsar a, i tan a tha lo," a ti mai a. Lehkhabu leh thuziak a ngaih ve dan lah chu a dangdai khawp, "I lehkhah ziah dan hi a tha ngawtin ka hria. Tnu fufse sawi nang si lo hian i zak teth thei b'k a," a ti mai bawk.

Ka ro zinga ka hlut ber mai chu mikhuat haen atanga ka dawn a ni. Tum khat chu lehkhabu zartu ur tak tak leh lehkhabu chhuahtute bakah mi vengva deuh deuh mai zinga thusawina hun ka nei hlah mai a. Ka sawi zawh chuan ka hming ziaik te min dil a, lawm thu te min hrilh a, min bawr ta luh luh mu a. Ka lo beisei loh em avangin ka hawi buai hle mai a, ka mang a ang deuh bawk a.

Chutah hme'chhe pakhat hian thaw hlawp hlawp chung hian, "Awi, Miss McGinley, ka hmu che a ka lawm lutuk, I lehkhabu kha ka khum bulah ka dah reng mai thin a. Engtikah emaw chuan ka la chhiar ngei ang," a ti ta a. Cau ro chu ka tan chuan a hluin thl dang nena han dah pawh mai chi a ni lova. ama tih ang bawkin ka khum bul, min ur lun pha tur ngeiah dah reng ka tum a ni.

LUNGNGAIH LAIA I HMEL HLUTZIA

Seymour Shubin

Kum tam tak kal taah khan tukhat chu ka nin pisaa ka thu lai chu ka pami fate zinga pakbat vuinaah ka t. l dawn leh dawn loh minrawn zawt a. "Kei chuan ka tel thei lovang. Hna ka ngah em mai," ka lo ti a.

Ka ni chuan, "Khawngaihin rawn tel ve teh. Darkar khat aia rei i awm ve a tul lovang. Thlanmuala i kal ve kher pawh a ngai hlei nem. A vuina inkhawma i tel ve chuan a lawk mai. An chhungte lawm turzia i hre phalo a ni," a ti leh a.

Kei chuan, "Ka tel leh tel loh an hre lovang. Ka pateate fate nena kan inhmuh hnunhun ber pawh kum li aiin a tel leh tawh ang," ka ti lui tlat a. Biakhlatna fung ka dah lai chuan ka inthiam lo hle tho mai. Chu mi ni chuan buai vuina mah ila a vuina inkhawmah chuan ka tel ve hman thei tho va. Chu bakah engemaw lai kha chuan ka pateate fate nen chuan kan innel viau leh nghal. Keimah leh keimah inhnem nan, 'An mittui karah min hre lovang e. Keiin ka lo buai phah ve vak tur a ni love,' ka ti rilru mawh mawh a.

Chu mi hnuaah pawh chuan mitthi vuinaah hian ka buai viau chuan ka tel lui ngai teh chiam lo va. Chung zirgah chuan; sumdawna lama ka hmeh hriat, anmahni ka la hmuh ngai chiah lohte, kan thenawm damdawi zuar ngilnei tak mai, a vuina inkhawma ka tel chuan darkar hnih vela ka chawlh hmanna hmun tur pana ka chhuah hun tihkhawtlai ngai te an tel a. A vuinaah chuan lo tel ta ila kei mi nung dam chuan ka hna ka thulh ang a, anni lah ka ko kir leh thei tawh chuang lovang. Anmahni vuinaa ka tel loh avangin ka sun nep tihna a ni chuang lo. Mi tam takin an nguh thin angin mitthi chhungte pawh an lungngaih thin em avargin vuinaa tel leh tel loh hi chu an hre tak tak chuang lo, an lungngaihna chuan a tuam hneh khawp a, thil dang engmah an hre tak tak lo tih chu ka ngaih dan a ni. Chuvangin

mitthi vuinaah hian ka tel khât hle mai a. Lusun chhungte hnena hnemna thu han hlan tur pawhin ka pên chhuak ngai hawk hek lo, ka ngam tlat thin lo. Thu va sawi ila engnge a awmzia ni ang? An kut va vawnsak ringawt ila an tan eng hnemhnanna nge awm ang?

Chutah ka hun a lo thleng ve ta. Ka pa kum sawmsarih mi chu a la chak hle lain a thi ta thut mai a. Dandawi Ina thi a nih avangin motora inkhalh haw ringawt loh chu tih tur dang a awm lo. Kan han vui a, mitthi vuina kawng chu tih tak taka ka zawh vawikhatna a ni ta reng mai. Ka rilrua thil hriat thiam loh awm reng thin chu tlemin ka hre thiam ve ta; ka vela thil awm chu ka hre vek tih ka hre ta. Chu mi ni a khua a'n tha kher kher chu lawmawm te ka ti a. Mi tam takin an hna an pan sung sung la'a thihna thla-zar hnuaia han chen chu a kawharthlakzia pawh ka hre v ta. Ka nu chuan, "Hei leh chen ka kang a awm thei hi lawmawm ka la ti ang tih thu min hrih a. Mahse vui kawng hi dumde ruang chen chauh niin ka hre," a ti a. Nia, chutiang chu a ni, keiniho tan chuan. Chu mitthi vui kawng tawizia chu keini lo chuan tunge hre pha tawh ang.

Vuina inkhawm kan tan hma chuan Biak Ina pindan tepenah kan lut khawm a. Mi an lo kal ta. Lo lut hmisa ber zinga pakhat chu pa tar deuh tik, ka hriat ngai mi pawh ni lo hi a ni a. Ka kut vawn pahin, "Min hre ve kher lovang, mahse i pa hnuaiah a sumlawn tantirh khan ka thawk a. Pa duhawm luuk mai a ni," a'n ti a. Chu chauh chu a sawi a, a kal leh ta mai a.

Chu vuina inkhawmnaah chuan mi an lo lut zel a, ka thinlung ruak vung vung pawh chu lawmnain a rawn luah khat ta. Kan pate a te fate hmel ka'n hmu a, sundawonna lama kan elpu te hmel a lo lang a. Ka hmel hriat hnat tak iakte zingah chuan ka beisei loh deuh deuh hmel pawh ka hmu ve tho mai; ka nu leh pa tihkaha hman, hmâna lo tang tawh te, naupang hmuamral leh eng ilo kan leina thin

dawr neitute nupa te, kan *Television* chhi min siamsak th tu hmel te pawh ka va hmu nawk mai. Chung mite chi thlalakna anga chiangin ka pa nun kawng hrang hrang e an rawn tarlang hlawm a. Chutah ka nupui chuan, "S tunge lo kal saw le!" a'n ti a. Kan lam pan chuan k thiante, ka pa pawh hre mang lo chu an lo kal a. Mai an hna kalsanin, a nupui chuan naute bawm a rawn paw leh nghal. Lawm deuh maiin anni nupa chu ka pawm ta a.

Anni chuan,, "I kianga awm kan duh alawm," an ti a. Nia, ka kianga awm an duh a, k n kianga awm an du a ni. Mi dangte pawhin min rawn hnath ve ta a. An hnem thu phuchhuahte chu a mar nath teh chiam lovin an dangt pawh a awk ve nual hlawm. mahse khawvel suma lei the loh an hmel an rawn lan tlat. Anni lawm tura ka thaw chhuah ngai loh tehlu nen an lo kal kher kher chu ka v lawm hlawm tak em.

Tun hnai lawk khan ka thian pakhat chuan a pa a chu a, a pa chu ka hre ve chiah lo nain a vulnaa tel ve chu k tum tlat a. A hnuah chuan ka thianpa chuan, "Khatih lai han hlim vak kha chu thil awm pawh a ni lovang, mahse hmel ka'n hmuh khan hlimna ka chhar tlat a ni. Min hnem na thu leh eng ilo a ni lo, i awm ve khan a nuam ringaw mai a ni. Mitthi vulnaah hian ka lo tel tam ve tawh viat a, mahse tunah chauh a ni a pawimawhzia ka hriat ve tat ni," a ti a. Kei chuan a thu sawi awmzia chu ka hre chiang hre chiang turin ka chungah a tla ve tawh tlat.

THLAPHANNA RENG A AWM TAWH LO

J.D. Ratcliff

Hmarel thila an innghirnghona avanga King Henry VIII an Sir Thomas More a tihlum dawn a, Sir Thomas More-an khaihblumna dawhsan a chuankai pah khan a khaihlumtu hnenah nui chungin, "Him takin dawhsanah mir hruai chho ang che, a chhuk lam hi chu keimah pawhin ka harsat dawn vak lo a nia," a ti a Chutiang taka huaisen chuan mi tem te hian thihna hi an hnachhawn thei a. Thihna chungchanga kan tawngkim hman hrim hrim pawh hi a rapthlak phin : *boral, thihna kut vawt man, fam tih te a ni hlawm.*

Mahse thihna hian rapthlakna a nei hranpa lo. Tar leh chak lote tan chuan thil lawmawm a ni tlangpui phin a. Tawrh zawh mang loh natna tuartute tan phei chuan thihna chu khawngaihna a ni. A nihna takah chuan thih hreh rōng rōng hian kan dam a, mahse a lo thlen meuh chuan mi tam ber hi chuan kan hreh hauh lo nia. Tui tla te, tēk den te leh tēk thiltihtheihnaa tihlum te leh thawchham te hian mi tam tak an thi nual tawh a—chung mite chu damdawi lam thiamna hmanga chhanchhuah leh an han ni a. Chung mite chian thihnah hian hrehawmna te, natna te, thil rapthlak te a awn lova, a muanawm ruilh mai tih an sawi vek a ni.

Sir William Osler chuan mitthi zanga zet chanchin a zir a (Heta thi tih hi 'thi-lai-lawk' tihna ang a ni. Pll.) Chung zinga mi sawnpakhat chauh chuan rilru lama hriatna an nei a, chung zinga pahnih chauh chuan an hlau a ni. Arthur MacDonald chuan, "Tnih hi hrehawm ta viau tura kan ngu hi chu kan taksa awm dan ena kan nguihruatna mai mai a ni. Tnih hma natnain min han thuai vel hi kan ngai ulh ta moi mai a. Natna-in a hneh tawh chuan indona chu miaring tan a tâwp tawh. Dam tuma taksa han insang mar vel kha a chauh tak tak chuan thih chu kan inpeih hle phin. Chutiang hunah chuan khawvel danga chēng ang majin kan muang thlap mai a ni," tija a sawi.

Lord n khawpuia Guy's Hospital hmingthang taka thawk, Dr. John A. Ryle chuan, "Thih hi kin rin ang he hui a rapthlak lo. A hmutute hian hrehawm kan ti zawk daih. Mihring kan inlaint avangin a tuatute tawrh dan tur kan ngaihrui a, kan thih ve huna kan awm dan tur kan ngaihrui beih zel bawk. He khawvela ar thian leh laina tam tak in han kalsan tur chu mitthi chuan lunglenna nen an hreh ve deuh pawh a ni ang, mahse thlabarna zawng an hre chang tawh lovang," tin a sawi.

Professor thiam tak mai, Harvard University a thawk, Dr. Alfred Worcester chuan, "Thih hma lawk hian thih duhna hian hma a hruai ziah a. Chutiang hlir chu niin ka la hria. He hring nun lamtuang kan zawh tâwp hun hi chu a nuam viau zel. A hmam eng anga nâ leh hrehawm pawhin awm ila, nun leh thih inkarah hian rilru nawmna leh phur riauna a awm ziah. Ngun taka zirtute rêng rêng chuan thih hlahv vanga thih-sual te hi lo awm a ni lo tih an hre ngei ang. Thih-suala mihring han tâl vel chu hmuh a hrehawm mangan hlek ta viau turah a ngaih theih a, mahse mihring thi tur thahrui han inpawt mar vel mai mai a ni zawk, thih hreh vang leh hlahv vang a ni lo," a ti bawk a. Hetiang deuh bawk hian hmui-hmai vel han inpawt sawi pawh hi tui leh thahrui hnathawh bawk a ni a, na tuar th ent'na lam a ni lo. Kan muthih pawhin kan hmui-hmai chu a insiamchhe tho alawm, nâ kan tuar kher lo.

Thihna chungchânga ngaihdan pawmna hawm ber pakhat chu damjawi thiam, thihna tem tawhin a sawi hi a ni. Dak-tawr pakhat chu lungphu lam dik loh avangin thihna kotlang-ab a dâk nual a, chu mi tuma a awm dan chu nuam tak niin a sawi. Mahse a lan danah chuan na deuh mai tur angin a lang thung. Mi dang leh, khawsikpui avanga thihna tem tawh chuan a nat lai chu a hre miah lova, mahse a lan danah chuan buai hle a, na hle ni âwmin a lang bawk. A nat zual chung chuan engmah a hre lova, a na a reh chuana thu a, chaw a lam leh zui nghal mai a ni. Tui tla pathum, thihnun leh te chuan atira inchhanhim tuma an beihna mai lo chu a nawm thu ngawt an sawi bawk. Kum zabi sawmpariatnaa mi-

hriug taksa chanchin zirtu, William Hunter chuan a thu sawi hnuhnungah chuan, "Kawlawm hūm thei khawpin chakna chu la nei ila chu thih nawmzia hi ka zlak ngei ang," a ti bawk.

Lungphu a lo tâwp dawn chu in thisen a lo tlan kual tlem tial tial a. Nunna chu a chuai telh telh thin. Hriatna thazâmin hna a thawh theih tâk lovah chuan natna bâwmtu hchawmna, taksa nâ pawh chu a kiang ve chawpchilh mai thin Thluaka khawsik lut te leh sakaw-êk-hrik natnaah te pawh hi in thih dawn nawmna hi chu a awm ve tho mai. Damlo chuan thil awm tak tak ni hlek lo, dar ri te hriam êng te pawh a hmu mai thei a. a buai deuh pawh a ni ang. Chutah a hriatna chu a reh tial tial a, natna a hre tawh lova, hriatna chuan a kalsan mai thin a ni Thih dawn leh muthilh dawn hi chu in danglamna vak a nei lovang. Hei hi tar leh naupangah chuan a d-k lehzuat arg Tar te piwh an han muhil a, harh leh tiwh chung lova an thih tawp mai thi hi.

Mitthi tur chuan an hriatna chu an thih dawn th'e gan la chhawm a nih chuan an nungehang dik tak phawh nan an hmang thin. Dam lai pawha phunchiar, mi ninawm chuan an thu sawi hnuhnung ber ber pawh an chan tawka lungawi loh thu sawi nan an hmang a. Mi tha leh ngilnei chuan an ngilneihna lantir nan an hmang bawk. Mak tak maun thih dawn hian ngaihtuahna hi hun dang zawng aia a thian that lai a awm. Goethe chuan kum sawmnga chung zet a lo zir tawh loh Greek hla chu a thih dawnin a chham thei tlat.

Thihna hi ngam takin hmachhawn la. Kan ngaih ang em em hian a raphlak lo. Naupang sikul kai tan tur han zak leh han hlauthawng te hi kan nuih tizatu a ni a; hmeichhe tleirawl, nula hna ang deuh han thawk tantir zakzum kwal vel te hi kan nuih thin. Heng huna kan nuihzatna te hi thihna chung a hmanah i sūm then teh ang. Nilenga hah taka hna kan va thawk a, kan han muhil hi chu chawlhna nuam tak a ni a, thihna pawh hi nun hahthlak tak mai hnua lo thleng a nih thin avangin a hahdamthlak a ni. A nēm'n a phūrawm zaih thin.

